

N. 66

SEANCES
DU VENDREDI 25 JUIN 1982

MATIN

SOMMAIRE :

NOTE PREPARATOIRE DU GOUVERNEMENT AU DEBAT SUR
L'ENERGIE (Doc. n° 272):

Examen des résolutions (suite):

Résolution n° 7 relative aux options dans le domaine de l'énergie
nucléaire:

- Amendements de MM. Fedrigo, De Batselier, Burgeon et
cs., Meyntjens, Desaeeyere, Deleuze et cs., Lestienne, Riso-
poulos. — *Orateurs*: MM. De Batselier, Dierickx, Dupré,
Coëme, Fedrigo, Sleenckx, Risopoulos, Lestienne, Desaeeyere,
M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie, p. 2104.

SOUHAITS DE BIENVENUE A UNE DELEGATION PARLEMENTAIRE
ITALIENNE:

Page 2123.

VERGADERINGEN
VAN VRIJDAG 25 JUNI 1982

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE:

VOORBEREIDENDE REGERINGSNOTA OVER HET ENERGIEBE-
LEID (Stuk nr 272):

Bespreking van de resoluties (voortzetting):

Resolutie nr 7 betreffende de opties op het gebied van de kernener-
gie:

- Amendementen van de heren Fedrigo, De Batselier, Bur-
geon c.s., Meyntjens, Desaeeyere, Deleuze c.s., Lestienne,
Risopoulos. — *Sprekers*: de heren De Batselier, Dierickx,
Dupré, Coëme, Fedrigo, Sleenckx, Risopoulos, Lestienne,
Desaeeyere, de heer Knoops, Staatssecretaris voor Energie,
blz. 2104.

WELKOMWENSEN AAN EEN ITALIAANSE PARLEMENTAIRE DE-
LEGATIE:

Bladzijde 2123.

APRES-MIDI

SOMMAIRE :

EXCUSES:

Absences motivées, p. 2127.

MESSAGES:

Sénat, p. 2127.

Affaires économiques, p. 2127.

PROJET DE LOI:

Dépôt, p. 2127.

RAPPORT:

Dépôt, p. 2127.

PROPOSITIONS DE LOI:

1. *Impression et distribution*:Le bureau a autorisé l'impression de deux propositions de loi,
p. 2128.2. *Prise en considération*:La Chambre prend dix-neuf propositions de loi en considération,
p. 2128.Ann. parl. Chambre — Session ordinaire 1981-1982
Parlem. Hand. Kamer — Gewone zitting 1981-1982

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE:

VERONTSCHULDIGD:

Gemotiveerde afwezigheden, blz. 2127.

BOODSCHAPPEN:

Senaat, blz. 2127.

Economische Zaken, blz. 2127.

WETSONTWERP:

Indiening, blz. 2127.

VERSLAG:

Indiening, blz. 2127.

WETSVOORSTELLEN:

1. *Drukken en ronddelen*:Het bureau heeft het drukken toegelaten van twee wetsvoorstellen,
blz. 2128.2. *Inoverwegingneming*:De Kamer neemt negentien wetsvoorstellen in overweging,
blz. 2128.

19 feuilles/vellen

281

INTERPELLATION (Demande):

De M. Van Rompaey à M. le Ministre des Travaux publics sur « l'infrastructure des pistes cyclables le long des routes de l'Etat », p. 2129.

NOTE PREPARATOIRE DU GOUVERNEMENT AU DEBAT SUR L'ENERGIE (Doc. n° 272):

Examen des résolutions (suite):

Résolution n° 8 relative aux options dans le domaine des énergies non conventionnelles et renouvelables:

— Amendements de MM. Bossuyt, Deleuze et cs. — *Orateurs*: M. Bossuyt, M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie, p. 2129.

Résolution n° 9 relative aux options dans le domaine de la recherche et du développement:

— Amendements de MM. Bossuyt, Burgeon et cs., Deleuze et cs., Fedrigo, Slecckx, p. 2134.

Proposition de résolution n° 10 de M. Bossuyt. — *Orateurs*: M. Bossuyt, M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie, MM. Dupré, M. Colla, Slecckx, p. 2136.

PRISE EN CONSIDERATION DE DEMANDES DE NATURALISATION:

1. Tirage au sort de quatre bureaux de scrutateurs, p. 2139.
2. Scrutin, p. 2139.
3. Resultat du scrutin, p. 2163.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi validant certaines nominations faites au Fonds de construction d'institutions hospitalières et médico-sociales (Doc. n° 330):

Examen de l'article unique, p. 2139.

Projet de loi portant approbation de la Convention entre le Gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Royaume des Pays-Bas, relative au pont E 39 sur la Meuse et le canal Juliana, signée à La Haye le 24 avril 1980 (Doc. n° 273):

Examen de l'article unique, p. 2140.

Projet de loi portant approbation de la Convention n° 147 concernant les normes minima à observer sur les navires marchands, adoptée à Genève le 29 octobre 1976 par la Conférence internationale du Travail lors de sa soixante-deuxième session (Doc. n° 274):

Discussion des articles, p. 2140.

Projet de loi portant approbation de la Convention entre le Royaume de Belgique et la République islamique du Pakistan en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et du Protocole, signés à Bruxelles le 17 mars 1980 (Doc. n° 275):

Examen de l'article unique, p. 2140.

Projet de loi portant approbation du Protocole de 1973 sur l'intervention en haute mer en cas de pollution par des substances autres que les hydrocarbures et l'Annexe, faite à Londres le 2 novembre 1973 (Doc. n° 276):

Examen de l'article unique, p. 2141.

Projet de loi portant approbation de la Convention relative à l'aide alimentaire de 1980 faite à Londres le 6 mars 1980 et ouverte à la signature à Washington le 1er mars 1980 et du Protocole portant prorogation de cette convention adopté à Londres le 6 mars 1981 (Doc. n° 290):

Examen des articles, p. 2141.

REVISION DE LA CONSTITUTION ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES (Discussion):

Proposition du gouvernement relative à la révision de l'article 39 de la Constitution (Doc. n° 10, n° 2/1°):

Examen de l'article unique, p. 2141.

Proposition du gouvernement relative à la révision de l'article 84 de la Constitution (Doc. n° 10, n° 3/1°):

Examen de l'article unique, p. 2142.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Van de heer Van Rompaey tot de heer Minister van Openbare Werken i.v.m. « de infrastructuur van fietspaden langs rijkswegen », blz. 2129.

VOORBEREIDENDE REGERINGSNOTA OVER HET ENERGIEBELEID (Stuk nr 272):

Bespreking van de resoluties (voortzetting):

Resolutie nr 8 betreffende de opties op het gebied van de niet-conventionele en hernieuwbare energievormen:

— Amendementen van de heren Bossuyt, Deleuze en cs. — *Spreekers*: de heer Bossuyt, de heer Knoop, Staatssecretaris voor Energie, blz. 2129.

Resolutie nr 9 betreffende de opties op het gebied van onderzoek en ontwikkeling:

— Amendementen van de heren Bossuyt, Burgeon c.s., Deleuze c.s., Fedrigo, Slecckx, blz. 2134.

Voorstel van resolutie nr 10 van de heer Bossuyt. — *Spreekers*: de heer Bossuyt, de heer Knoop, Staatssecretaris voor Energie, de heren Dupré, M. Colla, Slecckx, blz. 2136.

INOVERWEGINGNEMING VAN NATURALISATIEAANVRAGEN:

1. Uittoting van vier stembureaus, blz. 2139.
2. Geheime stemming, blz. 2139.
3. Uitslag van de geheime stemming, blz. 2163.

WETSONTWERPEN (Bespreking):

Wetsontwerp houdende validatie van sommige benoemingen bij het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale inrichtingen (Stuk nr 330):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2139.

Wetsontwerp houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van het Koninkrijk der Nederlanden, betrekking hebbende op de brug E 39 over de Maas en het Julianakanaal, ondertekend te 's Gravenhage op 24 april 1980 (Stuk nr 273):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2140.

Wetsontwerp houdende goedkeuring van het Verdrag nr 147 betreffende minimumnormen op koopvaardij schepen, aangenomen te Genève op 29 oktober 1976 door de Internationale Arbeidsconferentie tijdens haar tweënzestigste zitting (Stuk nr 274):

Bespreking van de artikelen, blz. 2140.

Wetsontwerp houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Islamitische Republiek Pakistan tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen, en van het Protocol, ondertekend te Brussel op 17 maart 1980 (Stuk nr 275):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2140.

Wetsontwerp houdende goedkeuring van het Protocol van 1973 betreffende de maatregelen in volle zee in geval van verontreiniging door stoffen andere dan oliën en de Bijlage, opgemaakt te Londen op 2 november 1973 (Stuk nr 276):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2141.

Wetsontwerp houdende goedkeuring van het Voedselhulpverdrag 1980 opgemaakt te Londen op 6 maart 1980 en opengesteld voor ondertekening te Washington op 11 maart 1980 en van het Protocol houdende verlenging van dit verdrag aangenomen te Londen op 6 maart 1981 (Stuk nr 290):

Bespreking van de artikelen, blz. 2141.

HERZIENING VAN DE GRONDWET EN VAN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN (Bespreking):

Voorstel van de regering tot herziening van artikel 39 van de Grondwet (Stuk nr 10, nr 2/1°):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2141.

Voorstel van de regering tot herziening van artikel 84 van de Grondwet (Stuk nr 10, nr 3/1°):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2142.

Proposition du gouvernement relative à la révision de l'article 122 de la Constitution (*Doc. n° 10, n° 4/1°*):

Examen de l'article unique, p. 2142.

Proposition du gouvernement relative à la révision de l'article 133 de la Constitution (*Doc. n° 10, n° 5/1°*):

Examen de l'article unique, p. 2142.

Proposition du gouvernement relative à la révision de l'article 59ter de la Constitution (*Doc. n° 10, n° 7/1°*):

1. Discussion générale. — *Orateurs*: M. Gehlen, rapporteur, M. Gol, Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles, MM. Suykerbuyk, Van den Bossche, Ylief, Baert, Delahaye, Evers, Moureaux, M. Dehaene, Ministre des Affaires sociales et des Réformes institutionnelles, p. 2142.

2. Examen de l'article unique. — Amendements de MM. Ylief, Baert, p. 2152.

Projet de loi remplaçant l'article 16 de la loi ordinaire du 9 août 1980 de réformes institutionnelles (*Doc. n° 313*):

1. Discussion générale. — *Orateurs*: M. Suykerbuyk, rapporteur, MM. Collignon, Baert, Van Elewijck, Beysen, Van den Bossche, Delahaye, Moors, Dierickx, M. Nothomb, Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, M. Tobback, p. 2153.

2. Examen de l'article unique. — Amendements de MM. Van Elewijck, Delahaye, p. 2159.

PROJETS ET PROPOSITIONS DE LOI (Discussion):

Projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1981 (*Doc n° 5-XIX-C-1*):

Discussion des articles, p. 2159.

a) Projet de loi autorisant la Société nationale des Chemins de Fer belges à émettre, sous la garantie de l'Etat, des emprunts à concurrence d'un montant de 5 milliards de francs pour couvrir l'augmentation enregistrée dans la valeur du stock des approvisionnements (*Doc. n° 318*).

b) Projet de loi autorisant la Société nationale des Chemins de Fer belges à émettre, sous la garantie de l'Etat, des emprunts à concurrence d'une somme de 590 millions de francs pour couvrir des dépenses de premier établissement (*Doc. n° 319*):

1. Discussion générale. — *Orateurs*: M. Van Elewijck, M. De Croo, Ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 2160.

2. Examen de chaque article unique des deux projets, p. 2161.

Proposition de loi modifiant l'article 68 de la loi électorale communale (*Doc. n° 42*):

Examen de l'article unique, p. 2162.

Proposition de loi modifiant l'article 10 de la loi hypothécaire (*Doc. n° 59*):

Examen de l'article unique, p. 2162.

Proposition de loi modifiant l'article 25 de l'article 4 — Dispositions transitoires, de la loi du 10 octobre 1967 contenant le Code judiciaire en ce qui concerne le statut des membres des greffes des tribunaux (*Doc. n° 282*):

Examen de l'article unique, p. 2162.

Proposition de loi modifiant l'article 1486 du Code judiciaire (*Doc. n° 278*):

Examen de l'article unique, p. 2163.

ORDRE DES TRAVAUX:

Orateur: M. Mathot, p. 2164.

CONSEIL D'ETAT:

Présentation de candidats à trois places de Conseillers d'Etat, p. 2164, p. 2180, p. 2193 et p. 2204.

VOTES SUR LES AMENDEMENTS AUX PROJETS DE RESOLUTION EN MATIERE DE POLITIQUE ENERGETIQUE:

Page 2164, p. 2181, p. 2193 et p. 2204.

Voorstel van de regering tot herziening van artikel 122 van de Grondwet, (*Stuk nr 10, nr 4/1°*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2142.

Voorstel van de regering tot herziening van artikel 133 van de Grondwet (*Stuk nr 10, nr 5/1°*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2142.

Voorstel van de regering tot herziening van artikel 59ter van de Grondwet (*Stuk nr 10, nr 7/1°*):

1. Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heer Gehlen, verslaggever, de heer Gol, Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, de heren Suykerbuyk, Van den Bossche, Ylief, Baert, Delahaye, Evers, Moureaux, M. Dehaene, Minister van Sociale Zaken en Institutionele Hervormingen, blz. 2142.

2. Bespreking van het enig artikel. — Amendementen van de heren Ylief, Baert, blz. 2152.

Wetsontwerp tot vervanging van artikel 16 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (*Stuk nr 313*):

1. Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heer Suykerbuyk, verslaggever, de heren Collignon, Baert, Van Elewijck, Beysen, Van den Bossche, Delahaye, Moors, Dierickx, de heer Nothomb, Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, de heer Tobback, blz. 2153.

2. Bespreking van het enig artikel. — Amendementen van de heren Van Elewijck, Delahaye, blz. 2159.

WETSONTWERPEN EN WETSVORSTELLEN (Bespreking):

Wetsontwerp houdende aanpassing van de Begroting van Nationale Opvoeding — gemeenschappelijke sector van de franstalige en de nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1981 (*Stuk nr 5-XIX-C-1*):

Bespreking van de artikelen, blz. 2159.

a) Wetsontwerp waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gemachtigd wordt, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven ten belope van 5 miljard frank tot dekking van de geboekte waardevermeerdering van de stock van de voorraden (*Stuk nr 318*).

b) Wetsontwerp waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gemachtigd wordt, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven ten belope van een som van 590 miljoen frank tot dekking van de kosten voor eerste aanleg (*Stuk nr 319*):

1. Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heer Van Elewijck, de heer De Croo, Minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 2160.

2. Bespreking van elk enig artikel van beide ontwerpen, blz. 2161.

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 68 van de gemeentekieswet (*Stuk nr 42*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2162.

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 10 van de hypotheekwet (*Stuk nr 59*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2162.

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 25 van artikel 4 — Overgangsmatregelen, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek in verband met het statuut van de leden van de griffies van de rechtbanken (*Stuk nr 282*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2162.

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 1486 van het Gerechtelijk Wetboek (*Stuk nr 278*):

Bespreking van het enig artikel, blz. 2163.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Spreker: de heer Mathot, blz. 2164.

RAAD VAN STATE:

Kandidaatstellingen voor drie plaatsen van Staatsraad, blz. 2164, blz. 2180, blz. 2193 en blz. 2204.

STEMMINGEN OVER DE AMENDEMENTEN OP DE ONTWERP-RESOLUTIES BETREFFENDE HET ENERGIEBELEID:

Bladzijde 2164, blz. 2181, blz. 2193 en blz. 2204.

QUESTIONS:

Question et réponses écrites (Rgt. art. 71):

Des questions ont été déposées sur le bureau par MM. Bril, Caudron, Denison, Geyselings, Van Elewijck, Vervaeke et Yliff, p. 2250.

VRAGEN:

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 71):

Schriftelijke vragen werden ter tafel gelegd door de heren Bril, Caudron, Denison, Geyselings, Van Elewijck, Vervaeke en Yliff, blz. 2250.

PRESIDENCE

DE

M. DEFRAIGNE, PRESIDENT

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

La séance est ouverte à 10 heures.

VOORZITTERSCHAP

VAN

DE HEER DEFRAIGNE, VOORZITTER

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend te 10 uur.

VOORBEREIDENDE NOTA VAN DE REGERING
OMTRENT HET ENERGIEDEBAT*Voortzetting van de bespreking van de resoluties*NOTE PREPARATOIRE DU GOUVERNEMENT
AU DEBAT SUR L'ENERGIE*Continuation de la discussion des résolutions*

De heer Voorzitter. — Dames en heren, aan de agenda is de voortzetting van de bespreking van de resoluties.

Mesdames, Messieurs, l'ordre du jour appelle la continuation de la discussion des résolutions.

Voici le texte de la résolution n° 7.

Ziehier de tekst van resolutie nr 7.

Résolution n° 7 relative aux options
dans le domaine de l'énergie nucléaire

La Chambre des Représentants,

1. Recommande que la décision, la mise en service et le maintien en exploitation d'installations nucléaires impliquent :

— la mise en oeuvre de moyens de contrôle complets et sûrs, confiés à des organismes agréés par l'Etat, indépendants des exploitants, tant au plan du fonctionnement des centrales que pour l'ensemble du cycle du combustible;

— que les plans de sécurité, de secours et d'évacuation soient établis, réalisés et rendus opérationnels dans les délais nécessaires;

— une information adéquate du public sur les mesures à prendre sur les plans de sécurité, de secours et d'évacuation;

2. Recommande sur le plan des coûts et du prix du kWh nucléaire, que soient établis la transparence et la vérité, ce qui implique notamment que tous les éléments des coûts soient couverts et en particulier les coûts de la recherche appliquée relative au cycle du combustible, et ceux du conditionnement, du transport, du stockage et de l'évacuation des déchets, ainsi que du démantèlement des installations;

3. Estime que la Belgique doit valoriser les investissements qui ont été effectués sur le sol national dans le domaine du retraitement et se prononce en faveur du redémarrage de l'usine de retraitement Eurochemic, en respectant les normes de rejet existantes. En ce qui concerne l'excédent, et en attendant de nouvelles infrastructures de retraitement mieux adaptées à la production intérieure, elle estime que le retraitement ne pourra se faire que dans des installations étrangères. Cela implique toutefois que le pays aménage des sites susceptibles de recevoir les produits issus du

retraitement; ces sites à hauts risques devront être soumis à des normes de sécurité très sévères et à une surveillance efficace;

4. Souhaite que les centrales voisines de nos frontières soient soumises aux mêmes normes de sécurité que celles installées en Belgique;

5. Souhaite la mise en place d'un fonds de démantèlement des installations nucléaires, à constituer au sein des entreprises de production, sans entraîner la création d'une nouvelle structure ou d'un nouvel organisme;

6. Estime que l'étude relative aux centrales à charbon (à concurrence d'un maximum de 600 MW) et l'étude d'une centrale nucléaire supplémentaire peuvent être entreprises simultanément et que la construction de la centrale nucléaire ne sera entreprise qu'après une évaluation, au moment où les études préparatoires seront terminées, de l'évolution de la consommation d'électricité, des résultats de la politique d'U.R.E. et des coûts globaux.

Resolutie nr 7 betreffende de opties
op het gebied van de kernenergie

De Kamer van Volksvertegenwoordigers,

1. Beveelt aan dat de beslissing, het in werking stellen en het in exploitatie houden van kerninstallaties het volgende inhouden :

— de aanwending van volledige en zekere controlemiddelen toevertrouwd aan door de Staat erkende instellingen, los van de exploitanten, zowel op het vlak van de werking van de centrales als op dat van de hele splijtstofcyclus;

— de opstelling, verwezenlijking en operationeelmaking, binnen de vereiste termijnen, van de veiligheids-, hulp- en ontruimingsplannen;

— een doeltreffende voorlichting van de bevolking in verband met de te treffen maatregelen op veiligheids-, hulp-, en ontruimingsvlak;

2. Beveelt de doorzichtigheid en de echtheid aan op het vlak van de kosten en de prijs van de nucleaire kWh, wat inzonderheid inhoudt dat alle kostenelementen gedekt zijn en meer bepaald de kosten van het toegepast onderzoek inzake de splijtstofcyclus en de kosten inzake de conditionering, het vervoer, de opslag en de afvoer van het afval, alsook inzake de ontmanteling der installaties;

3. Meent dat België de investeringen die op het nationaal grondgebied op het vlak van de opwerking werden gedaan, moet valoriseren en spreekt zich uit ten gunste van het opnieuw op gang brengen van de opwerkingsfabriek Eurochemic binnen de bestaande lozingsnormen. Voor de resterende hoeveelheid en in afwachting van nieuwe, meer aan de binnenlandse productie aangepaste opwerkingsinfrastructuren, meent zij dat de opwerking slechts in buitenlandse installaties kan plaatsgrijpen. Dit houdt evenwel in dat het land terreinen aanlegt die geschikt zijn voor het opvangen

van de producten van de opwerking; deze hoog risicodragende terreinen zullen moeten onderworpen worden aan zeer strenge veiligheidsnormen en aan een doeltreffend toezicht;

4. Wenst dat de centrales die nabij onze grenzen gevestigd zijn aan dezelfde veiligheidsnormen onderworpen worden als deze waaraan de in België gevestigde centrales onderworpen zijn;

5. Wenst de instelling van een ontmantelingsfonds van kerninstallaties, op te richten in de productiebedrijven zonder dat er een nieuwe structuur of een nieuw organisme daarvoor wordt opgericht;

6. Meent dat én de studie van steenkoolcentrales (ten belope van maximum 600 MW) én de studie van een bijkomende kerncentrale tegelijkertijd kunnen starten, met dien verstande dat tot de oprichting van een kerncentrale slechts kan overgegaan worden na een evaluatie, op het ogenblik dat de voorbereidende studies beëindigd zijn, van de evolutie van het elektriciteitsverbruik, de resultaten van het R.E.V.-beleid en de globale kosten.

M. Fedrigo propose de remplacer les options globales de la résolution n° 7 par le texte suivant :

De heer Fedrigo stelt voor de algemene opties van resolutie nr 7 te vervangen door volgende tekst :

« La Chambre,

Considérant que le recours à l'énergie nucléaire n'exerce qu'un effet négligeable sur la dépendance énergétique et sur la diversification des sources d'énergie;

Considérant que la poursuite du développement de l'énergie nucléaire n'est pas nécessaire pour l'approvisionnement en énergie du pays et qu'un tel développement comporterait de gros risques sur le plan écologique, social, économique et politique;

Vu le rôle important qui, dans l'avenir, sera attribué à l'énergie nucléaire dans la production d'électricité;

Vu que dans le budget de Recherche-Développement en matière d'énergie, la part du lion est réservée au développement de l'énergie nucléaire;

Considérant que la législation actuelle et les dispositions prises par le gouvernement en ce qui concerne le contrôle de la sécurité, sont absolument insuffisantes pour rencontrer les exigences des travailleurs et de la population dans le domaine de la sécurité, de la santé publique et de l'environnement;

Considérant qu'il n'est pour l'instant pas encore techniquement possible de « fermer » le cycle du combustible nucléaire par le conditionnement de tous les déchets et leur entreposage, et qu'il n'est donc pas possible de rendre acceptables les répercussions écologiques de l'utilisation de l'énergie nucléaire;

Vu l'expérience très limitée à l'échelle mondiale en matière de retraitement de barres combustibles irradiées provenant de réacteurs à eau légère et vu le nombre limité d'installations existantes où ce retraitement se fait à échelle industrielle;

Vu les risques et les problèmes de sécurité réels pour les travailleurs et la population, liés aux activités de retraitement notamment à l'usine de La Hague en France;

Considérant que le traitement des déchets retraités n'est techniquement pas encore au point et considérant que la fiabilité de la technique de vitrification n'a pas été démontrée pour la très longue période dont il s'agit dans ce cas-ci;

Considérant que l'entreposage temporaire de déchets retraités pose des problèmes qui n'ont pas été suffisamment résolus;

Considérant qu'il faudrait encore dix ans au moins avant de pouvoir juger si l'entreposage définitif des déchets retraités dans le sous-sol est acceptable sur le plan écologique;

Vu le risque de prolifération qui apparaît lorsque le plutonium est séparé des matières fissiles irradiées par retraitement;

Considérant que la récupération de plutonium et d'uranium par le retraitement des barres combustibles irradiées n'est, au prix actuel de l'uranium, certainement pas une opération rentable, mais au contraire très coûteuse;

Considérant que les installations de retraitement d'Eurochemie à Dessel sont vétustes et technologiquement inadaptées au retraitement des matières fissiles à eau légère;

Vu que les matières fissiles irradiées peuvent être stockées pour une période intermédiaire de 10 ans au moins dans des bassins, en attendant le développement d'une méthode de stockage définitive;

Considérant que l'utilisation des surrégénérateurs doit être rejetée et que la conception des travaux de recherche en ce domaine doit être revue;

Considérant qu'une reconversion des entreprises nucléaires concernées est possible à condition qu'une politique d'orientation sociale soit menée envers les membres du personnel concernés;

1. Souhaite la création d'un organisme de contrôle indépendant des productions d'électricité, mais relevant de l'autorité publique et reflétant largement, dans sa composition, les préoccupations des autorités publiques concernées à tous les niveaux, y compris le niveau local;

2. Souhaite qu'une décision à propos du retraitement ou non des matières fissiles irradiées soit ajournée pour une période de dix ans au moins, en raison des objections susdites, et s'oppose à la mise en service de l'usine de retraitement Eurochemie à Dessel;

3. Souhaite qu'une décision quant au retraitement ou non des matières fissiles irradiées et concernant la méthode de stockage définitif des déchets radioactifs, dépende d'un débat parlementaire à organiser après 1990, et qui sera basé uniquement sur les résultats d'examen scientifiques sur le stockage définitif de déchets radioactifs;

4. Souhaite la résiliation des contrats de retraitement non-exécutés, conclus entre les exploitants de réacteurs belges et la firme Cogema qui assure la gestion de l'usine de La Hague (France) et s'oppose à la signature de nouveaux contrats;

5. Demande au gouvernement de créer un organisme public appelé Belgotoxique, chargé du transport, de la manipulation, de la transformation et du stockage des déchets industriels toxiques, tant chimiques que radioactifs;

6. Demande au gouvernement de prendre toutes les mesures nécessaires afin de pouvoir stocker temporairement sous la gestion de la société Belgotoxique, les matières fissiles irradiées, tant celles qui ont déjà été écoulées vers La Hague en France que celles qui seront déchargées des réacteurs belges dans les années à venir;

7. Demande au gouvernement d'avoir recours, dans le cadre des mesures mentionnées au point 6, au bassin d'entreposage existant pour les matières fissiles irradiées d'Eurochemie, aux bassins d'entreposage existants et en construction à proximité des centrales nucléaires, et d'obliger finalement les exploitants de réacteurs de prévoir des capacités d'entreposage complémentaires;

8. Demande au gouvernement de créer une commission d'étude chargée de déterminer dans quelle mesure les installations d'Eurochemie peuvent être utilisées par Belgotoxique pour accomplir ses missions;

9. Demande au gouvernement de prendre, dans le cadre de la convention conclue avec Eurochemie, toutes les mesures nécessaires pour pouvoir traiter en toute sécurité les déchets radioactifs produits par Eurochemie;

10. Invite le gouvernement à restructurer le C.E.I./S.C.K. en un Centre de Recherches sur l'Energie;

11. Invite le gouvernement à orienter, dans le nouveau Centre de Recherches sur l'énergie, la partie « énergie nucléaire » du programme de recherche du C.E.N./S.C.K. vers le démantèlement des installations nucléaires et vers le conditionnement et l'entreposage de déchets radioactifs, tout en consacrant autant d'attention aux déchets retraités qu'aux déchets non-retraités;

12. Souhaite que le gouvernement décrète l'interdiction de déverser des déchets radioactifs dans les océans;

13. Estime qu'il ne serait pas justifié d'avoir recours à des surrégénérateurs rapides pour la production d'énergie;

14. Estime que la recherche en matière des surrégénérateurs doit être orientée et qu'une participation belge à de futurs projets internationaux de surrégénérateurs, tels que le SNR-2 et le Super-Phenix 2, ne peut être envisagée;

15. Demande au gouvernement d'examiner comment notre participation aux projets internationaux de surrégénérateurs SNR-300 à Kalkar (Allemagne) et Super-Phenix à Malville (France) pourrait prendre fin le plus tôt possible;

16. Demande au gouvernement de rédiger, dans le cadre des options susdites, un plan global de restructuration pour des entreprises nucléaires, afin d'élaborer d'après ce plan une politique régionale d'emploi pour réduire au maximum les conséquences sociales de cette restructuration;

17. Souhaite que tous les coûts du cycle des matières fissiles, y compris tous les frais de recherche, de surveillance, de contrôle et d'inspection, et les assurances contre les risques ainsi que les frais de démantèlement soient intégrés dans le prix du KW nucléaire;

18. Souhaite la création d'un fonds de secours pour l'indemnisation de tout dommage (même génétique) subi par la communauté à la suite d'un accident nucléaire, alimenté par une taxe extraordinaire sur le prix du KW nucléaire;

19. Souhaite que les plans de secours deviennent opérationnels et que toute information utile concernant la population en cas d'accident nucléaire, soit rendue publique;

20. Demande au gouvernement d'élaborer, dans le cadre de l'Euratom, des mesures pour régler le problème de l'installation de centrales nucléaires à nos frontières par les pays limitrophes, et notamment de ne pas accorder des prêts Euratom pour de tels projets;

21. Demande au gouvernement qu'en matière de politique d'approvisionnement en uranium, les résolutions de l'Assemblée générale de l'O.N.U. concernant les sanctions économiques contre certains pays et leurs régimes soient respectées strictement, et souhaite en particulier qu'aucun accord commercial ne soit conclu avec des pays dont la législation accorde des droits et libertés à leurs citoyens de manière discriminatoire sur base de leur appartenance raciale. »

« De Kamer,

Overwegende dat het beroep op kernenergie slechts een te verwaarlozen weerslag heeft op onze afhankelijkheid inzake energie en op de diversificatie van de energiebronnen;

Overwegende dat de voortzetting van de ontwikkeling van de kernenergiebevoorrading van het land en dat een dergelijke ontwikkeling grote risico's zou meebrengen op ecologisch, sociaal, economisch en politiek vlak;

Gelet op de weinig belangrijke rol die de kernenergie in de toekomst zal krijgen voor de elektriciteitsproductie;

Overwegende dat het grootste deel van de begroting voor Onderzoek-Ontwikkeling inzake kernenergie voorbehouden is voor de ontwikkeling van de kernenergie;

Overwegende dat de huidige wetgeving en de door de regering genomen maatregelen met betrekking tot de veiligheidscontrole absoluut ontoereikend zijn om de eisen van de werknemers en de bevolking tegemoet te komen op het stuk van de veiligheid, de openbare gezondheid en het leefmilieu;

Overwegende dat het voor het ogenblik technisch nog niet mogelijk is de splijtstofcyclus « af te ronden » met de verwerking van alle afval en het stockeren ervan, en dat het derhalve niet mogelijk is de ecologische gevolgen van het gebruik van kernenergie aanvaardbaar te maken;

Gelet op de zeer beperkte ervaring die op wereldvlak is opgedaan met betrekking tot de opwerking van bestaande splijtstofstaven die afkomstig zijn van lichte waterreactoren en gelet op het beperkt aantal bestaande installaties waar die opwerking op industriële schaal gebeurt;

Gelet op de reële risico's en problemen die, inzake de veiligheid van de werknemers en de bevolking, gepaard gaan met de opwerkingsactiviteiten en zoals met name die in de fabriek te La Hague in Frankrijk worden beleefd;

Overwegende dat de verwerking van opgewerkte afvalstoffen technisch nog niet volmaakt is en dat de betrouwbaarheid van het procédé van de vitrificatie niet bewezen is niettegenstaande de zeer lange periode tijdens dewelke het in gebruik was;

Overwegende dat het tijdsijk opslaan van opgewerkt afval problemen doet rijzen die niet voldoende opgelost zijn;

Overwegende dat het nog tien jaar zal duren alvorens men kan oordelen of het definitief opslaan van opgewerkt afval in de ondergrond op ecologisch vlak aanvaardbaar is;

Gelet op het uitzaaingsrisico dat ontstaat wanneer plutonium van door opwerking bestaande splijtstof gescheiden wordt;

Overwegende dat het terugwinnen van plutonium en uranium door opwerking van de bestaande brandstofstaven, gelet op de huidige prijs van het uranium alleszins geen rendabele, doch integendeel een zeer dure onderneming is;

Overwegende dat de opwerkingsinstallaties van Eurochemic te Dessel onderwets zijn en technisch onaangepast voor de opwerking van splijtstof met licht water;

Aangezien de bestaande splijtstof gedurende een tussentijdse periode van ten minste 10 jaar kan worden opgeslagen, in afwachting dat een definitieve methode voor het opslaan van die stoffen wordt uitgewerkt;

Overwegende dat het gebruik van de kweekreactoren moet worden

verworpen en dat het desbetreffend vorsingswerk op een andere leest geschied moet worden;

Overwegende dat een omschakeling van de betrokken kerncentrales mogelijk is, op voorwaarde dat een beleid van sociale oriëntering ten gunste van de betrokken personen-leden gevoerd wordt :

1. Wenst de oprichting van een controle-orgaan dat niet afhangt van de elektriciteitsproductie maar onder de overheid ressorteert en qua samenstelling in ruime mate de wensen van de betrokken overheid op alle niveaus, met inbegrip van het plaatselijk niveau, weerspiegelt;

2. Wenst dat een beslissing betreffende het al dan niet opwerken van de bestaande splijtstof gedurende een periode van ten minste 10 jaar wegens de bovenvermelde bezwaren wordt uitgesteld en verzet zich tegen het in werking stellen van de opwerkingsfabriek Eurochemic te Dessel;

3. Wenst dat een beslissing betreffende het al dan niet opwerken van de bestaande splijtstof en betreffende de methode van definitief opslaan van radioactief afval afhankelijk wordt gesteld van een parlementair debat dat na 1990 zal plaatshebben en uitsluitend gebaseerd zal zijn op de resultaten van wetenschappelijk onderzoek betreffende het definitief opslaan van radioactief afval;

4. Wenst de verbreking van de niet-uitgevoerde opwerkingscontracten die tussen de uitbaters van Belgische kernreactoren en de firma Cogema die de fabriek te La Hague (Frankrijk) beheert, werden aangegaan en verzet zich tegen de ondertekening van nieuwe contracten;

5. Vraagt de regering een openbare instelling, Belgotoxique genaamd, op te richten, die belast is met het vervoer, de behandeling, de verwerking en het opslaan van zowel chemische als radioactief giftig industrieel afval;

6. Vraagt de regering alle nodige maatregelen te treffen ten einde, onder het beheer van de maatschappij Belgotoxique, tijdelijk de bestaande splijtstof te mogen opslaan, met name zowel die welke reeds overgebracht werd naar La Hague (Frankrijk) als die welke in de komende jaren uit de Belgische reactoren zal worden verwijderd;

7. Vraagt aan de regering om in het raam van de in punt 6 vermelde maatregelen gebruik te maken van bestaande bekken waarin de bestaande splijtstof van Eurochemic wordt opgeslagen en van de bestaande en in aanbouw zijnde opslagbekken in de nabijheid van de kerncentrales, alsmede de uitbaters van reactoren te verplichten in aanvullende opslagmogelijkheden te voorzien;

8. Vraagt de regering een studietoelichting op te richten die ermee belast wordt te bepalen in welke mate de installaties van Eurochemic door Belgotoxique kunnen worden bezocht om er haar taken te volbrengen;

9. Vraagt de regering om in het raam van de met Eurochemic gesloten overeenkomst alle nodige maatregelen te treffen om het door Eurochemic geproduceerd radioactief afval in alle veiligheid te kunnen behandelen;

10. Nodigt de regering uit om het S.C.K./C.E.N. te herstructureren tot een Vorsingscentrum voor de Energie;

11. Nodigt de regering uit om in het nieuw Vorsingscentrum voor de Energie, het gedeelte « kernenergie » van het vorsingsprogramma S.C.K./C.E.N. te oriënteren naar de ontmanteling van de kerninstallaties en naar het verpakken en opslaan van radioactief afval, waarbij evenveel aandacht besteed wordt aan het opgewerkt afval als aan het niet-opgewerkt afval;

12. Wenst dat de regering een verbod uitvaardigt om radioactief afval in de oceanen te lozen;

13. Oordeelt dat het niet gerechtvaardigd zou zijn om voor de productie van energie snelle kweekreactoren te gebruiken;

14. Oordeelt dat het vorsingswerk inzake kweekreactoren in nieuwe banen moet worden geleid en dat een Belgische deelneming aan de toekomstige internationale kweekreactorprojecten, zoals SNR-2 en Super-Phenix 2, niet kan worden overwogen;

15. Vraagt de regering na te gaan hoe onze deelneming aan de internationale kweekreactoren SNR-300 te Kalkar (Duitsland) en Super-Phenix te Malville (Frankrijk) zo spoedig mogelijk kan worden stopgezet;

16. Vraagt aan de regering om in het kader van de bovenvermelde opties een algemeen herstructureringsplan op te stellen voor de kernenergiebedrijven, ten einde op grond van dat plan een gewestelijk tewerkstellingsbeleid uit te werken om de sociale gevolgen van die herstructurering maximaal te beperken;

17. Wenst dat alle kosten van de splijtstofcyclus, met inbegrip van alle kosten inzake onderzoek, toezicht, controle en inspectie, en verzekering tegen risico's evenals de kosten voor de ontmanteling worden doorberekend in de prijs van de door kernenergie opgewerkte kilowatt-uur.

18. Wenst dat een hulpfonds wordt opgericht voor de vergoeding van elke (zelfs genetische) schade die de gemeenschap lijdt ingevolge een kernongeval; dat fonds wordt gestijfd door een buitengewone taks op de prijs van de door kernenergie opgewerkte kilowatt-uur;

19. Wenst dat de noodplannen operationeel worden en dat elke nuttige informatie die de bevolking in geval van een kernongeval aangaat, openbaar wordt gemaakt;

20. Vraagt aan de regering om in het kader van Euratom maatregelen uit te werken om het vraagstuk te regelen van de installatie van kerncentrales in de buurt van onze grenzen door onze buurlanden, en inzonderheid geen Euratomleningen voor dergelijke projecten toe te staan;

21. Vraagt aan de regering dat de resoluties van de Algemene Vergadering van de U.N.O. betreffende de economische sancties tegen bepaalde landen en hun regimes inzake het beleid van uraniumvoorziening strikt worden toegepast en wenst in het bijzonder dat geen enkele handelsovereenkomst wordt gesloten met landen waarvan de wetgeving op een discriminerende wijze rechten en vrijheden aan de onderdanen verleent op grond van hun ras.»

De heer De Batselier stelt voor de tekst van de eerste tot en met de vierde optie te vervangen door volgende nieuwe tekst :

M. De Batselier propose de remplacer les options 1 à 4 par le nouveau texte ci-après :

« 1. verwerpt in de huidige omstandigheden een beslissing ten gunste van één of meerdere nieuwe kerncentrales;

2. stelt dat de erkende controleorganismen die instaan voor de controle en de veiligheid van de kerncentrales, onvermijdelijk moeten omgevormd worden tot instellingen van openbaar nut;

3. stelt dat de opwerkingsfabriek Eurochemic moet omgebouwd worden voor het conditioneren en stockeren van radioactief afval; de beslissing om terug te starten met opwerkingsactiviteiten moet vijf jaar uitgesteld worden om toe te laten de technologie van de tijdelijke stockage op punt te zetten.

Na deze tijd kan dan de definitieve keuze tussen beide technologieën inzake afvalbehandeling gemaakt worden;

4. beveelt aan de nucleaire afval optimaal te verwerken door beroep te doen op de meest recente technieken waarna tot landurige stockage kan overgegaan worden; dringt aan op het starten en intensifiëren van het onderzoek naar de intermediaire stockage van de gebruikte brandstof in België;

5. is van oordeel dat België geen verder engagement dient te nemen in de kweekreactor; de beslissing voor een eventuele deelname aan kweekreactoren wordt afgewezen gezien de vele onopgeloste problemen, de budgettaire weerslag van de kosten van het onderzoek voor de kweekreactoren en voor de bouw van prototypes moet beperkt worden en doorberekend worden in de prijs van de nucleaire kWh;

6. stelt dat op geen enkele manier sociale controle op de werknemers in de kerncentrales mag ontstaan; het stakingsrecht niet mag afgebouwd worden; de bevoegdheden van de wettelijke voorziene organen niet mag uitgehold worden en dat de bewaking van nucleaire installaties geen alibi mag zijn voor ondemocratische praktijken;

7. vraagt de regering om op het niveau van de E.G., bij de inplanting van nieuwe nucleaire installaties, de Euratomleningen afhankelijk te maken van het respecteren van een voorafgaandelijke adviesprocedure waarbij door de initiatiefnemende lidstaat alle elementen van het dossier worden overgemaakt aan de betrokken lidstaten en aan de Europese Commissie die binnen een bepaalde tijdslimiet een advies uitbrengt. »

« 1. rejette, dans les circonstances actuelles, toute décision favorable à la construction d'une ou de plusieurs nouvelles centrales nucléaires;

2. préconise que les organismes de contrôle agréés, qui sont responsables du contrôle et de la sécurité des centrales nucléaires, soient transformés sans délai en organismes d'intérêt public;

3. recommande que l'usine de retraitement Eurochemic soit convertie en vue du conditionnement et du stockage des déchets radioactifs; que la décision de reprendre les activités de retraitement soit différée de cinq ans afin de permettre la mise au point de la technologie du stockage temporaire;

Après ce délai, un choix définitif pourra être fait entre les deux technologies de traitement des déchets;

4. recommande que les déchets nucléaires soient traités de manière optimale en appliquant les techniques les plus récentes, après quoi ils pourront être stockés pour une longue durée; insiste sur la reprise et

l'intensification des recherches dans le domaine du stockage intermédiaire du combustible utilisé en Belgique;

5. estime que la Belgique ne peut prendre aucun autre engagement dans le surrégénérateur; que toute décision en vue d'une participation commerciale éventuelle aux projets de surrégénérateurs doit être rejetée, vu les nombreux problèmes non résolus; que l'indice budgétaire du coût des recherches en vue du développement de surrégénérateurs et du coût de la construction de prototypes doit être limitée et répercutée sur le prix du kWh nucléaire;

6. précise que les travailleurs des centrales nucléaires ne peuvent en aucune façon être soumis à un contrôle social; qu'il ne peut être porté atteinte au droit de grève, ni aux compétences des organes prévus par la loi et que la garde des installations nucléaires ne peut constituer un alibi pour justifier des pratiques antidémocratiques;

7. demande au gouvernement de veiller à ce qu'au niveau de la Communauté européenne les prêts accordés par l'Euratom lors de l'implantation de nouvelles installations nucléaires soient subordonnés au respect d'une procédure consultative préalable dans laquelle l'Etat membre qui prend l'initiative de l'implantation transmet tous les éléments du dossier aux Etats membres concernés et à la Commission européenne, qui émet un avis dans un délai déterminé. »

In bijkomende orde stelt de heer De Batselier voor optie 1 te vervangen door :

« 1. Beveelt aan :

a) Om de dubbelzinnigheid in de vergunning voor nucleaire installaties op te heffen en te vervangen door een meervoudig systeem, zoals in nagenoeg alle landen :

— vestigingsvergunning na studie over de vestigingsplaats en indiening van een nucleair dossier;

— nucleaire bouwvergunning op basis van tweede veiligheidsrapport over de installatie;

— exploitatievergunning;

b) De Speciale Commissie op een wetenschappelijk pluralistische en democratische basis samen te stellen volgens vooraf bepaalde deskundigheidscriteria. Deze commissie jaarlijks te laten evalueren door de Hoge Raden voor Veiligheid en Hygiëne op haar werking en onafhankelijkheid. De kandidaatstelling open te verklaren zoals voor de U.S.A.-commissie.

c) De erkende organismen met hun klassieke en nucleaire afdelingen reorganiseren in één instelling van openbaar nut met uitbreiding van hun bezetting en opdrachten en met controle door vertegenwoordigers van werknemers en van de lokale bevolking rond kerninstallaties.

Een negatief toezichtadvies is bindend voor de overheid. Het Parlement oordeelt dat een openbare bestuurszaak ingesteld bij wet (29 maart 1958), met name de reglementering van het gebruik van nucleaire installaties of het verlenen van exploitatievergunning niet bij koninklijk besluit kan worden gedelegeerd aan privaatrechterlijke organismen.

d) Alle aspecten van nucleaire veiligheid die tot de bevoegdheid van het paritair overleg behoren moeten voorafgaandelijk in dat orgaan worden behandeld. De Hoge Raad voor Arbeidsveiligheid is bevoegd om een meningsverschil tussen de Speciale Commissie en het Paritair Comité te behandelen.

e) De bevoegdheden en middelen van de nucleaire cellen op Arbeid en Volksgezondheid uit te breiden tot dienstverlening aan lokale autoriteiten, werknemers en bevolking. Hun toezicht moet worden verbeterd en uitgebreid tot een coördinatie tussen alle betrokken groepen of instanties..

f) Het S.C.K. belasten met de simulatietaken van reactorpersoneel.

g) De back-fitting van installaties aan nieuwe veiligheidseisen moet worden georganiseerd ten laste van de exploitanten die hiervoor een provisiefonds moeten aanleggen.

h) Een strikte scheiding in bevoegdheid te organiseren tussen de productie- en de veiligheidsverantwoordelijkheid met volstrekte autonomie en initiatiefrecht. Dit noodzaakt een volledige opsplitsing van alle nucleaire research en ontwikkeling tussen productieverbonden en veiligheid- of milieuverbonden activiteiten in het S.C.K., I.I.K.W. en de universiteiten.

i) Het stakingsrecht in kerncentrales volledig te handhaven.

Gezien de grote reservecapaciteit is het aangewezen voor de veiligheid om bij sociale conflicten bij voorkeur beroep te doen op klassieke eenheden voor de voorziening van de vitale behoeften.

j) De stralingsnormen aan te passen op basis van de internationale aanbevelingen en van het door België onderschreven document van I.A.E.A., W.H.O., B.I.T. en N.E.A.

De optimalisatie van de radioprotectie moet worden doorgevoerd met behulp van de geëigende organen voor veiligheid en hygiëne op bedrijfsvlak en in het bijzonder het C.V.G.

k) De opstelling, verwezenlijking en operationeelmaking, binnen de vereiste termijnen, van de veiligheids-, hulp- en ontruimingsplannen.

l) De navolging van U.S.A. en internationale reglementeringen in België nader te specificeren, in het bijzonder de aanpassing aan specifieke Belgische situaties en de condities voor afwijkingen op vraag van exploitanten, werknemers en autoriteiten vast te leggen.

m) Directe onderhandelingen aan te gaan over de pollutie van kerncentrales en opwerkingsfabrieken over de grenzen (lozingsinformatie, metingen, beperking, optimalisatieparameters).

Het Parlement is ervan overtuigd dat al deze maatregelen nu dringend dienen doorgevoerd te worden. De operationaliteit van deze maatregelen is immers essentieel voor de nieuwe kerncentrales in constructie. »

« 1. Recommande :

a) Pour supprimer le caractère ambigu de l'autorisation relative aux installations nucléaires et pour remplacer cette autorisation par un système polyvalent, comme il en existe dans presque tous les pays :

— l'instauration d'une autorisation d'implantation accordée après la réalisation d'une étude sur le site d'implantation et l'introduction d'un dossier nucléaire;

— l'instauration d'une autorisation de construire des installations nucléaires sur la base d'un deuxième rapport de sécurité relatif aux installations;

— l'instauration d'une autorisation d'exploitation.

b) Que la Commission spéciale soit constituée sur une base scientifique pluraliste et démocratique en fonction de certains critères de compétence; que les activités et le degré d'autonomie de cette Commission soient évalués annuellement par les Conseils supérieurs de la Sécurité et de l'Hygiène; et que les candidatures soient déclarées vacantes comme pour la commission des U.S.A.

c) Que les services classiques et nucléaires des organismes soient réorganisés en un organisme unique d'utilité publique dont le cadre du personnel et les missions seraient élargies et qui seraient contrôlés par les représentants des travailleurs, ainsi que de la population locale habitant à proximité des installations nucléaires.

Un avis de contrôle négatif présente un caractère obligatoire pour les pouvoirs publics. Le Parlement estime qu'une mission de gestion publique instituée par la loi (29 mars 1958), à savoir le règlement de l'utilisation d'installations nucléaires ou l'octroi d'une autorisation d'exploitation ne peut être déléguée par arrêté royal à des organismes de droit privé.

d) Que tous les aspects inhérents à la sécurité nucléaire et relevant de la compétence du Comité de Concertation paritaire soient préalablement examinés au sein de cet organe. Le Conseil supérieur de Sécurité, d'Hygiène et d'Embellissements des lieux de travail est compétent pour trancher un différend entre la Commission spéciale et le Comité paritaire.

e) Que les compétences et les moyens des cellules nucléaires des Ministres du Travail et de la Santé publique soient étendus à la prestation de services aux autorités locales, aux travailleurs et à la population. Leur contrôle doit être amélioré et étendu dans le sens d'une coordination entre tous les groupes ou instances concernés.

f) Que le C.E.N. soit chargé des tâches de simulation du personnel responsable des réacteurs.

g) Que l'adaptation a posteriori des installations aux nouvelles exigences de sécurité soit organisée à charge des exploitants qui devront constituer un fonds de réserve à cet effet.

h) Que les attributions relatives aux responsabilités en matière de production et de sécurité soient rigoureusement scindées et que les services responsables jouissent d'une entière autonomie et d'un droit d'initiative très étendu. Cela implique que toutes les activités de recherche et de développement nucléaire soient complètement scindées en activités ayant trait à la production, d'une part, et à la sécurité ou à l'environnement, d'autre part, au sein du C.E.N., de l'I.I.K.W. et des universités.

i) Que le droit de grève soit entièrement maintenu dans les centrales nucléaires.

Compte tenu des importantes capacités de réserve, il est indiqué pour des raisons de sécurité de recourir de préférence, en cas de conflits sociaux, à des unités classiques pour couvrir les besoins vitaux.

j) Que les normes de radiation soient adaptés sur la base des recommandations internationales et du document de l'I.A.E.A., de l'O.M.S., du

B.I.I. et de l'A.E.N. souscrit par la Belgique.

L'optimalisation de la radioprotection doit être menée à bien avec l'aide des organes compétents en matière de sécurité et d'hygiène au niveau des entreprises et plus particulièrement du comité de Sécurité et d'Hygiène.

k) Que les plans de sécurité, de secours et d'évacuation soient établis, réalisés et rendus opérationnels dans les délais requis.

l) Que les modalités d'application en Belgique des réglementations américaines et internationales soient précisées et qu'elles soient adaptées aux situations spécifiquement belges; que les conditions à remplir pour obtenir des dérogations soient fixées à la demande des exploitants, des travailleurs et des autorités.

m) Que des pourparlers directs soient engagés en ce qui concerne la pollution des centrales nucléaires et des usines de retraitement au-delà des frontières (information sur les déversements radioactifs, mesurages, limitation, paramètres d'optimalisation).

Le Parlement est convaincu que toutes ces mesures doivent être appliquées d'urgence. La mise en oeuvre de ces mesures est en effet essentielle pour l'octroi de l'autorisation d'exploitation des nouvelles centrales nucléaires en construction. »

Bij optie 1 van resolutie nr 7 werden volgende amendementen ingediend :

A l'option 1 de la résolution n° 7 les amendements suivants ont été déposés :

« Demande la mise en oeuvre de moyens de contrôle complets et sûrs confiée à un organisme relevant de l'autorité publique; de plus l'organisme de contrôle doit, dans sa composition, refléter largement les préoccupations des autorités politiques concernées à tous les niveaux, y compris le plan local. »

« Vraagt de aanwending van middelen voor een volledige en betrouwbare controle, toevertrouwd aan een orgaan dat ressorteert onder een openbare overheid; bovendien moet het controle-orgaan in zijn samenstelling een ruime afspiegeling zijn van de bekommernissen van de op elk niveau betrokken politieke overheid, het plaatselijke vlak inbegrepen. »

Remplacer les deux premières lignes par :

« recommande que les permis de construire et d'exploiter et la mise en service d'installations nucléaires soient subordonnés... »

« beveelt aan dat de vergunning voor de bouw, de exploitatie en het inwerkingsstellen van kerninstallaties onderworpen aan »... »

3° Door de heer De Batselier :

« het in voege brengen van volledige en zekere controlemiddelen toevertrouwd aan openbare instellingen of diensten, zowel op het vlak van de werking van de centrale als op dat van de hele splijtstofcyclus. »

« la mise en oeuvre de moyens de contrôle complets et sûrs, confiés à des organismes ou à des services publics, tant au plan du fonctionnement des centrales que pour l'ensemble du cycle du combustible. »

4° par MM. Burgeon, Rigo et Coëme :

Ajouter après le troisième tiret :

« l'information et les plans doivent être établis avec la participation des autorités régionales et locales; »

« bij de voorlichting van de bevolking en het opmaken van de plannen moeten de gewestelijke en plaatselijke gezagdragers worden betrokken; »

5° Door de heer Meyntjens :

In nummer 1, derde gedachtestreep, de woorden « een doeltreffende voorlichting van de bevolking » vervangen door de woorden « een verplichte doeltreffende voorlichting van de bevolking door de openbare besturen »

Au numéro 1, troisième tiret, remplacer les mots « une information adéquate du public » par les mots « une information obligatoire et adéquate du public, par les pouvoirs publics ».

Bij optie 2 van resolutie nr 7 werden volgende amendementen ingediend :

A l'option 2 de la résolution n° 7 les amendements suivants ont été déposés :

1° Par MM. Burgeon, Rigo et Coëme :

Insérer à la troisième ligne : les mots « par les secteurs industriels concernés » entre les mots « couverts » et les mots « et en particulier ».

Op de derde regel, tussen de woorden « gedekt zijn » en « en meer in het bijzonder », de woorden « door de betrokken industriële sectoren » in te voegen.

2° Door de heer Desaeysere :

In fine van optie 2 toevoegen :

« en inzake de sociale kost van de ongevallen waarbij een voldoende mate van risico-aversie wordt voorzien »

« de même le coût social des accidents en prévoyant un taux suffisant de prévention des risques ».

3° Door de heer De Batselier :

Optie 2 aanvullen met :

« De kosten van de kweekreactorcyclus en van de fundamentele nucleaire research, waarvan een economische finaliteit kan worden aangetoond, moeten eveneens ten laste worden genomen door de elektriciteitsbedrijven. »

« Les coûts du cycle des surrégénérateurs et de la recherche nucléaire fondamentale, dont la finalité économique peut être démontrée, doivent également être pris en charge par les compagnies d'électricité. »

M. Fedrigo propose d'insérer une option *2bis* (nouvelle) libellée comme suit :

« souhaite la mise en place d'un fonds de démantèlement des installations nucléaires ».

De heer Fedrigo stelt voor een optie *2bis* (nieuw) in te lassen luidend als volgt :

« wenst dat een fonds voor de ontmanteling van de kerninstallaties wordt opgericht ».

Bij optie 3 van resolutie n° 7 werden volgende amendementen ingediend :

A l'option 3 de la résolution n° 7 les amendements suivants ont été déposés :

1° Par M. Fedrigo :

Remplacer l'option 3 par :

« 3. Se prononce contre tout projet de retraitement des déchets radioactifs, contre toute participation dans des projets de surrégénérateurs à l'étranger et contre l'aménagement sur le territoire de la Belgique de sites destinés à recevoir les produits issus du retraitement. »

« 3. Spreekt zich uit tegen elk project inzake opwerking van radioactief afval, tegen deelneming in projecten van snelle kweekreactoren in het buitenland en tegen de aanleg op Belgisch grondgebied van terreinen die bestemd zijn om de producten van de opwerking op te vangen. »

2° Par MM. Burgeon et cs. :

Remplacer l'option 3 par :

« 3. Recommande au gouvernement de mettre à l'étude la valorisation des investissements qui ont été effectués sur le sol national dans le domaine du retraitement, ainsi que l'opportunité du redémarrage de l'usine de retraitement. »

« 3. Beveelt de regering aan de valorisatie te laten bestuderen van de investeringen die werden verricht op nationaal grondgebied inzake opwerking alsook de wenselijkheid van een nieuwe start van de opwerkingsfabriek. »

3° Par MM. Burgeon et cs. :

Remplacer l'option 3 par :

« Estime qu'il n'est pas actuellement suffisamment informé sur le problème du retraitement et demande qu'un rapport lui soit fait dans un délai d'un an par le Ministre qui a la politique scientifique dans ses compétences et par l'Exécutif régional concerné par le lieu d'implantation de l'usine. »

« Is van oordeel dat het thans niet voldoende is ingelicht over het probleem van de opwerking en vraagt dat binnen een termijn van één jaar verslag wordt uitgebracht door de Minister onder wie het wetenschapsbeleid ressorteert en door de Gewestelijke Executieve van de vestigingsplaats van de fabriek. »

4° Door de heren Deleuze, Dierickx, Devos en Geyselings :

Punt 3 vervangen door wat volgt :

« 3. Beveelt aan dat de fabriek van Eurochemic aangewend wordt voor de studie en de realisatie van de conditionering en de opslag van het kernafval der Belgische centrales (open cyclus), met uitsluiting van iedere activiteit inzake opwerking van de brandstof met het oog op het wedergebruik ervan. »

Remplacer le point 3 par ce qui suit :

« 3. Recommande que l'usine d'Eurochemic soit utilisée pour l'étude et la réalisation du conditionnement et du stockage des déchets nucléaires des centrales belges (cycle ouvert), à l'exclusion de toute activité de retraitement du combustible dans l'optique de sa réutilisation. »

5° Door de heer Desaeysere :

Optie 3 vervangen door :

« Meent dat het opnieuw op gang brengen van de opwerkingsfabriek Eurochemic moet afwegezen worden en dat België moet opteren voor de « wegwerp-opslag » of « one-through-cycle » waarbij de splijtstofstaven in hun geheel worden opgeslagen. »

« Estime qu'il faut rejeter le redémarrage de l'usine de retraitement Eurochemic et que la Belgique doit opter pour le « stockage définitif » ou « one-through-cycle » (cycle simple), qui consiste à stocker telles quelles les barres de matières fissiles irradiées. »

6° Door de heer De Batselier :

Optie 3 vervangen door :

« 3. Is van oordeel dat de beslissing over het al dan niet herbeginnen van de opwerkingsactiviteit in Eurochemic tot 1985 moet uitgesteld worden om intussen het onderzoek naar de « one-through-cycle » en de tijdelijke natte of droge stockage van gebruikte splijtstof te perfectioneren; Eurochemic dient intussen ingeschakeld te worden in conditioneringsactiviteiten en in de bouw van de nodige opslagbassins. Deze installaties met een zeer hoog risico moeten worden onderworpen aan zeer strenge veiligheidsnormen en aan een overheidstoezicht. »

« 3. Estime que la décision relative à la reprise ou à la non-reprise des activités de retraitement d'Eurochemic jusqu'en 1985 doit être différée, pour pouvoir mener à bien les recherches sur le « one-through-cycle » et le stockage temporaire humide ou sec des matières fissiles utilisées; entre temps, Eurochemic doit participer aux activités de conditionnement et à la construction des bassins de stockage nécessaires. Ces installations qui présentent des risques très importants doivent être soumises à des normes de sécurité très sévères et à un contrôle des pouvoirs publics. »

7° Par M. Lestienne :

Au point 3, cinquième ligne, après les mots « en respectant les normes de rejet existantes », ajouter les mots « et dans la limite de capacité prévue ».

In punt 3, op de vijfde regel, na de woorden « binnen de bestaande lozingsnormen », de woorden « en de vastgestelde capaciteit » invoeegen.

8° Par MM. Burgeon et cs. :

Compléter le premier alinéa de l'option 3 par :

« soixante tonnes par an, et à condition que tous les coûts liés au financement et à l'exploitation et à la recherche-développement en la matière soient à charge des utilisateurs. »

« ... zestig ton per jaar en mits alle kosten die met de financiering, de exploitatie en haar ontwikkelingsonderzoek ter zake verband houden ten laste van de gebruikers komen. »

9° Par M. Risopoulos :

Compléter le no 3 par ce qui suit :

« La remise en activité de l'usine Eurochemic impliquera un retraitement limité à 60 tonnes par an. Une nouvelle évaluation sera faite dans cinq ans. »

Het nr 3 aanvullen met wat volgt :

« Het opnieuw op gang brengen van de opwerkingsfabriek Eurochemic zal impliceren dat de opwerking beperkt blijft tot 60 ton per jaar. Over vijf jaar zal een nieuwe raming worden gedaan. »

Bij optie 6 van resolutie nr 7 werden volgende amendementen ingediend :

A l'option 6 de la résolution n° 7 les amendements suivants ont été déposés :

Punt 6 vervangen door wat volgt :

« 6. Wil, rekening houdende met het feit dat België reeds een der koplopers is ter wereld wat betreft de kernenergie, zeker bij de ingebruikname van de in aanbouw zijnde centrales; rekening houdend met het feit dat er nog steeds geen definitieve oplossing is voor bepaalde problemen, zoals de arbeidscondities en de risico's van werknemers in de centrales, de afvalverwerking, de lange termijn-invloeden van laag-radio-actieve stra-

ling, enz.; rekening houdend met het feit dat een bijkomende kerncentrale ook economische aanvechtbaar is, zeker bij een voluntaristisch R.E.V.-beleid; rekening houdend met de keuze voor een steenkolencentrale bij een eventuele noodzakelijke uitbreiding van de productiecapaciteit in de elektriciteitssector; oordeelt dat om bovenvermelde redenen het moratorium op kernenergie moet gehandhaafd blijven».

Remplacer le n° 6 par ce qui suit :

« 6. Considérant que la Belgique figure parmi les pays les plus avancés dans le domaine de l'énergie nucléaire, position qui sera confirmée par la mise en service des centrales actuellement en construction; considérant qu'il n'existe encore aucune solution définitive à certains problèmes tels que les conditions de travail, les risques auxquels les travailleurs sont exposés dans les centrales, le traitement de déchets, l'incidence à long terme de l'irradiation à faible dose, etc.; considérant que la création d'une centrale nucléaire supplémentaire est également contestable du point de vue économique, notamment dans le cadre d'une politique volontariste d'U.R.E.; considérant qu'il a été opté pour une centrale au charbon dans l'hypothèse ou le renforcement de la capacité de production d'électricité s'avérerait nécessaire; estime pour les motifs précités, qu'il convient de maintenir le moratoire nucléaire ».

2. Par M. Lestienne :

Au point 6, cinquième et sixième ligne, supprimer les mots « au moment où les études préparatoires seront terminées ».

In punt 6, op de vijfde en de zesde regel, de woorden « op het ogenblik dat de voorbereidende studies beëindigd zijn » weglaten.

3. Par M. Lestienne :

A la dernière ligne du même point 6, supprimer le mot « et » et ajouter les mots « et des éventuelles participations dans des centrales étrangères, soumises aux mêmes conditions de sécurité et de fonctionnement ».

Op de laatste regel van hetzelfde punt 6, het woord « en » weglaten en de woorden « en van eventuele participaties in buitenlandse kerncentrales die aan dezelfde veiligheids- en werkingsnormen onderworpen zijn » toevoegen.

4. Door de heer Desaeeyere

1. Punt 6 aanvullen met wat volgt :

« Deze evaluatie zal geschieden na drie jaar, dit wil zeggen in het jaar 1985 ».

2. Punt 6 aanvullen met wat volgt :

« In ieder geval echter zullen er noch bestellingen geplaatst worden; noch bepaalde investeringsuitgaven verricht worden op het geleid van de kerncentrale alvorens de reële bouw van de kolencentrale werd aangevat ».

3. Punt 6 aanvullen met wat volgt :

Bij een eventuele te trage groei van het elektriciteitsverbruik zal de kerncentrale het eerst worden geschrapt of in de tijd vooruitgeschoven ».

1. Compléter le numéro 6 par ce qui suit :

« Il sera procédé à cette évaluation dans trois ans, c'est-à-dire en 1985 ».

2. Compléter le n° 6 par ce qui suit :

« Les commandes et les dépenses d'investissement afférentes à la centrale nucléaire seront en tout état de cause suspendues jusqu'à ce que la construction de la centrale au charbon aura été entamée ».

3. Compléter le numéro 6 par ce qui suit :

« Si la croissance de la consommation d'électricité s'avérerait inférieure aux prévisions, l'exécution du projet relatif à la centrale nucléaire serait abandonnée ou différée par priorité ».

MM. Deleuze, Dierickx, Devis et Geyselings proposent :

d'ajouter un nouveau point libellé comme suit :

« 5. Préconise l'arrêt progressif et rapide de la production d'électricité par voie nucléaire ».

« 5. Beveelt aan dat de opwekking van elektriciteit uit kernenergie geleidelijk en spoedig wordt stopgezet ».

M. Fedrigo propose d'ajouter une option nouvelle libellée comme suit :

« s'oppose à toute nouvelle construction ou mise en service de centrales nucléaires sur le sol national ».

« kant zich tegen de bouw of ingebruikneming van nieuwe kerncentrales op ons grondgebied ».

MM. Deleuze, Dierickx, Devis et Geyselings proposent d'ajouter un nouveau point libellé comme suit :

« 6. Préconise la non-participation belge à toute exploitation d'unités

nucléaires hors des frontières (Chooz...) ».

« 6. Beveelt aan dat België zich onthoudt van iedere participatie in de exploitatie van kerncentrales in het buitenland (Chooz...) ».

De heer Desaeeyere stelt voor een nieuwe optie toe te voegen luidend als volgt :

« 7. Wijst elke deelname af van België in buitenlandse kerncentrales zoals Chooz, Grevelingen of andere ».

8. Meent dat een onafhankelijke controle-instelling op de naleving van de opgelegde veiligheidsmaatregelen moet toezien. Bij overtreding moeten er strenge sancties worden opgelegd tot en met het sluiten van de centrale.

Wat de veiligheid betreft, dient de onzekerheid over de noodkoelings-systemen te worden opgelost.

Een ongevalanalyse moet worden uitgevoerd, alsook een verder onderzoek naar de gevolgen van de radio-actieve lozingen.

Tot het bouwen, opladen en in werking stellen van nieuwe kerncentrales kan eventueel slechts worden besloten na het oplossen van de verschillende gestelde problemen.

Deze beslissing dient voorafgaandelijk onderworpen te worden aan de goedkeuring van het Parlement. Bovendien moet de democratische controle versterkt worden. Het is onder meer noodzakelijk onafhankelijke deskundigen voor het formuleren van adviezen in te schakelen. De exploitatievergunningen, zowel van bestaande als van eventueel nieuwe centrales dienen beperkt te zijn in de tijd, totdat alternatieve energiebronnen operationeel zijn geworden.

Er moet een internationaal controle- en beleidsorgaan opgericht worden om misbruiken van kernenergie te voorkomen en te bestrijden. Ook dient het Verdrag van Rome aangevuld te worden met een milieucodex, waarin voornamelijk de grensoverschrijdende geschillen een oplossing vinden ».

7. Rejette toute participation de la Belgique à des centrales nucléaires étrangères, telles que celles de Chooz, de Grevelingen, etc.

8. Pense qu'un organisme de contrôle indépendant doit veiller au respect des mesures de sécurité qui sont imposées. Les infractions doivent entraîner l'application de sanctions sévères allant jusqu'à la fermeture de la centrale.

Dans le domaine de la sécurité, il faut mettre fin aux incertitudes concernant les systèmes de refroidissement de secours.

Il convient de procéder à une analyse des conséquences qu'aurait un accident éventuel et, plus spécialement, à une analyse des effets des rejets radioactifs.

La décision de construire, de charger et de mettre en service de nouvelles centrales nucléaires peut éventuellement être subordonnée à la solution des divers problèmes qui se posent.

Cette décision doit être soumise au préalable à l'approbation du Parlement. Il s'impose en outre de renforcer le contrôle démocratique. Il est notamment nécessaire de demander des avis à des experts indépendants. Il faut limiter dans le temps la validité du permis d'exploitation concernant aussi bien les centrales existantes que les centrales nouvelles, de telle sorte qu'ils expirent quand l'exploitation d'énergies de remplacement deviendra opérationnelle.

Il faut créer un organe international de contrôle et de direction chargé de prévenir et de combattre les abus dans l'utilisation de l'énergie nucléaire. Par ailleurs, il s'impose de compléter le Traité de Rome par un code de l'environnement qui règle principalement les litiges transfrontaliers ».

De heer De Batselier stelt voor een punt 7 toe te voegen luidend als volgt :

« 7. Verwerp het dumpen in zee van radioactief afval; wijst het ter beschikking stellen van Belgische havens voor het transport van dergelijk te dumpen radio-actief afval van de hand ».

« 7. Condamne l'immersion en mer de déchets radioactifs; refuse que les ports belges servent de point de départ au transport de déchets radioactifs destinés à être immergés en mer ».

M. Burgeon propose d'ajouter un point 7 libellé comme suit :

« 7. Estime que la Belgique doit envisager une évaluation globale des vulnérabilités de ses circuits d'approvisionnement et faire une analyse des moyens d'y répondre ».

« 7. Meent dat België moet overwegen dat de kwetsbare punten van zijn bevoorradingslijnen globaal te evalueren en de middelen om ze op te vangen te onderzoeken ».

De heer Desaeeyere stelt in hoofddorde voor een nieuwe optie toe te voegen luidend als volgt :

« 9. Is van mening dat de snelle kweekreactoren en de verdere investeringen in onderzoek terzake moeten verworpen worden, zowel om de gevaren op het gebied van leefmilieu en veiligheid als om de gevolgen voor de bewapeningswedloop, als om de maatschappelijke gevolgen. Het gevaar dat uiterst giftige stoffen als plutonium en strontium 90 in handen komen van onbevoegden, onverantwoordelijken of terroristen, wettigt wellicht bijzondere veiligheidsvoorschriften, doch brengt tevens het gevaar met zich van ondoorzichtige besluitvorming en ondemocratische maatregelen van toezicht op personen en instellingen.

En in bijkomend orde:

« 9. Het Parlement verwerpt het bouwen van kweekreactoren nu, maar pleit voor een beperkte onderzoeksinspanning terzake. Bij het operationeel worden van kweekreactoren dienen de kosten daarvan te worden verhaald door toerekening op de kWh ».

« 9. Considère qu'il convient de rejeter l'installation des réacteurs surrégénérateurs ainsi que les autres investissements envisagés dans ce domaine, tant en raison des dangers qu'ils présentent en matière d'environnement et de sécurité que des conséquences qu'ils peuvent avoir en matière de course aux armements ou dans le domaine social. La danger de voir des matières extrêmement nocives, telles le plutonium et le strontium 90, tomber entre les mains de personnes non-qualifiées, irresponsables ou terroristes, justifie peut-être des prescriptions spéciales en matière de sécurité mais entraîne également le risque de décisions manquant de transparence et de mesures antidémocratiques de contrôle des personnes et des institutions.

En ordre subsidiaire:

« 9. Le Parlement rejette la construction de surrégénérateurs à l'heure actuelle mais plaide en faveur d'un effort de recherche limité en la matière. Lors de la mise en service des surrégénérateurs, leur coût doit être récupéré par imputation sur le kWh. ».

Het woord is aan de heer De Batselier:

De heer De Batselier (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, Dames en Heren, ik zou mijn uiteenzetting na wat wij hier deze nacht hebben gezegd inzake elektriciteit kunnen beperken, maar ik wil toch nog even een aantal argumenten vanuit economisch standpunt op een rij zetten, om mij tenslotte vooral uit te spreken over het moratorium inzake kernenergie, hoewel wij al een paar keer geprobeerd hebben u diets te maken waarom wij daarachter staan.

Ten tweede, wil ik nog aandacht besteden aan het probleem van het afval en mij binnen dit hoofdstuk beperken tot een verklaring over Eurochemic.

Ten derde, wil ik het nog hebben over de veiligheid in verband met kernenergie. Ten slotte wil ik nog spreken over een hoofdstuk waarover we het in de commissie herhaaldelijk hebben gehad, maar dat hier in deze vergadering nog niet aan bod is gekomen. U hebt op onze vragen in de commissie geantwoord door in de bijlage bij het verslag de leden van de Raad van Beheer van de vereniging Vinçotte te publiceren. Wij danken u daarvoor en zullen straks op dit probleem terugkomen.

De heer Knoops, Staatssecretaris voor Energie. — Dat is geen geheim.

De heer Batselier. — Ten eerste, het moratorium over kernenergie. Wij zouden dit moratorium willen gehandhaafd zien en denken dat hier vooral economische redenen voor zijn. Inzake de uitbreiding van de productiecapaciteit voor elektriciteit blijft nog altijd een vrij grote onduidelijkheid bestaan omdat de regering opteert voor de bouw van elektriciteitscentrales op basis van steenkolen tot maximum 600 MW. Trouwens, de meerderheid — zowel de heren Dupré, Moors als Ansoms — heeft zich in de commissie in die zin daarna mede uitgesproken. De heer Eyskens heeft in dit verband voor het eerst in vergaderingen een opening gelaten voor een bijkomende kerncentrale. Dat blijkt uit het verslag op bladzijde 240. De regering verzet zich er tegen dat dit wordt voorgesteld — en dat is in dit debat ook al gebleken — als een keuze tussen een kolencentrale of een kerncentrale. Dat is in het verslag duidelijk op bladzijde 246. Zij beschouwt beide centrales in feite als complementair. Daarnaast hebben wij echter gisteravond een modeloefening in de hypocrisie van de heer Eyskens meegemaakt. Hoewel de beslissing voor beide opties nu onmiddellijk wordt genomen, kan de bouw van een kerncentrale zagezegd nog worden tegengehouden na de voorstudie in dit verband — ik citeer letterlijk — « indien de groei van het elektriciteitsverbruik onverwacht laag zou uitvallen ». Dit is prachtig geformuleerd, zoals wij van de heer Eyskens gewoon zijn. Maar de draad van de formulering is echter naar mijn gevoelen te smal. Hierbij zouden wij enkele vragen willen stellen. De maximumproductiecapaciteit voor steenkolen centrales wordt vastgesteld op 600 MW. Dit kunnen één of twee basislastcentrales zijn, eventueel

zelfs aangevuld met gecombineerde warmtekrachteenheden, zoals wij in de commissie hebben horen vragen en hebben horen bevestigen.

Steeds meer krijg ik uit de debatten de indruk dat de mastodontcentrale van 600 MW geleidelijk aan bij iedereen wordt afgeschreven en dat men meer en meer opteert voor twee centrales van 300 MW. Indien er nu meerdere steenkoolcentrales zijn, is de vraag of de studie én de bouw dan ook onmiddellijk aangevat worden voor alle centrales tegelijk, Mijnheer de Staatssecretaris, zodat de 600 MW steenkool gelukkig toch worden bereikt. Indien er meerdere steenkoolcentrales zijn gaat men dan de studie voor 600 MW tegelijkertijd aanvangen of zal er een « time-lag » zijn? Dat is mijn concrete vraag, waar ik ook graag een concreet antwoord zou willen op krijgen.

Indien er een « time-lag » is, indien de aanvang wordt gespreid over de tijd zodat de studie van een later geplande kolencentrale met bijvoorbeeld 300 MW later klaar komt dan wanneer men de studie moet maken voor de kerncentrale van 1300 MW, wordt dan desgevallend een kolencentrale geschrapt? Men geeft altijd de indruk dat zelfs indien er meerdere steenkoolcentrales komen dit een gelijktijdige oefening is. Wij hebben daarvan echter nog niet de bevestiging gekregen. Voor een prioriteitskeuze tussen steenkool en kernenergie is dit nochtans een erg delikaat probleem.

Een tweede opmerking in dit verband is dat, aangezien de regering deze tekst interpreteert alsof het Parlement nu reeds een principiële goedkeuring geeft aan de bouw van een bijkomende kerncentrale, de exploitanten uiteraard reeds een aantal kosten zullen hebben gemaakt om de bouw van deze centrale binnen de twee jaar aan te vatten. Zij zullen eveneens niet nalaten reeds de nodige bestellingen te plaatsen. Het zou trouwens economisch niet ernstig zijn mochten zij dit niet doen. Betekent dit geen hypotheek op de zogenaamde evaluatie na de studiefase, zoals de Regering dit noemt? Zullen de kosten van een eventueel afzien van zo'n kerncentrale dan niet afgewenteld worden op de gemeenschap of kan u, Mijnheer de Staatssecretaris, ons hier bevestigen dat de kosten van een dergelijke voorstudie inderdaad zullen gedragen worden door de elektriciëns? Ik hoop in ieder geval dat u daarop zal antwoorden, zelfs al is u momenteel aan het telefoneren.

De heer Knoops, Staatssecretaris voor Energie. — Maar ik heb twee oren, Mijnheer De Batselier.

De heer De Batselier. — Dat is het geval voor de meesten onder ons. Dit is echter een antwoord zoals de meeste die hier reeds werden gegeven: open deuren instampen met gesloten oren.

De regering argumenteert dat de beslissing inzake het uitrustingsplan zal geëvalueerd worden bij de beëindiging van de studiefase van de kerncentrale. Volgens de regering kan de werkelijke bouw nog worden ingehouden indien de groei van het elektriciteitsverbruik minder snel stijgt dan voorzien. Ook dit is een vrij hypocriete houding. Op basis van het elektriciteitsverbruik van de laatste twee jaar zouden we bijvoorbeeld nu al kunnen besluiten dat de groei van het verbruik erg matig zal zijn. Nochtans spreken we hier over een kerncentrale die ten vroegste in 1992 in gebruik zal worden genomen. Welke nieuwe elementen denkt de regering in 1984 — dat betekent het einde van de studiefase — te kennen inzake de evolutie van het verbruik vanaf 1991? Wij weten dat er de laatste maanden een stijging van 3 à 3,5 pct. van dit energieverbruik is. Gaat die stijging van de elektriciteitsvraag tussen nu en twee jaar beslissen over een productiepark voor het jaar 2000? Met deze benadering zitten wij op het verkeerde spoor. Het bewijs immers wat we reeds langer vermoeden. De regering heeft de oppositie — en ik zou bijna zeggen de oppositie over alle partijen heen — willen geruststellen door een uitgebreide resolutie over een rationeel energieverbruik. Alhoewel dit gebeurt zonder dan weer één enkel concreet element voorop te stellen, zodat de regering de handen vrij heeft om in de toekomst een mogelijke evolutie van de vraag op te vangen.

Wij hadden de R.E.V.-nota begrepen als de beheersing, het in de hand houden van de vraag naar energie door deze zo rationeel mogelijk aan te wenden. Van deze inspiratie is echter niets terug te vinden in de verdere voorstellen van de regering. Ik zou dit stap voor stap willen aantonen.

Een eerste punt betreft de studie van de heer Verbruggen van de U.F.S.I.A., een studie die de regering hardnekkig weigert te kennen en die een mogelijke beslissing ten voordele van een kerncentrale pas verantwoord vindt als men rekening houdt met een groei van het verbruik van gemiddeld 4,4 pct. per jaar.

Dit geldt volgens de heer Verbruggen niet enkel voor de motivering van een bijkomende kerncentrale, maar tout court voor de uitbreiding van de capaciteit op welke energievorm deze ook gebaseerd is.

Is dit met dit groeicijfer van 4,4 pct. waarmee de regering bij haar beslissing rekening heeft gehouden? Ja of neen?

Wil men dan geen rekening houden met mogelijke resultaten van het voorgenomen R.E.V.-beleid? Betekent dit niet, Mijnheer de Staatssecretaris, dat in feite uw groeiritme hoger moet zijn dan wat de heer Verbrugge stelt — het gaat namelijk niet alleen over deze kerncentrale maar daarbij komen toch de steenkoolcentrales — dus toch hoger dan die 4,4 pct. per jaar.

Is dit niet onrealistisch hoog? Legt dit niet een zware hypotheek op uw echte bedoeling om een R.E.V.-beleid te voeren?

Nu kom ik tot een tweede argument. De regering schuilt zich achter de mogelijkheid van een economische relance om een hoger verbruik van energie te verantwoorden. Nochtans bewees juist het Planbureau dat een economische relance enkel mogelijk is indien een krachtig R.E.V.-beleid wordt gevoerd. Dit betekent dus dat de elasticiteit tussen de economische groei, de groei van het energie- en het elektriciteitsverbruik afneemt juist door een R.E.V.-beleid te voeren.

Trouwens, het Planbureau toont aan dat men juist hiervoor in alle prioriteit de nodige miljarden zou moeten voorzien.

Maar in een hypothese wordt gesteld dat het Planbureau 70 miljard aan investeringen voorziet voor R.E.V. die dan een economische relance zou teweegbrengen en tegelijkertijd 30 à 40 duizend arbeidsplaatsen zou creëren.

Een derde argument is dat de regering geen cijfer wil vooropstellen inzake de verwachte groei van het elektriciteitsverbruik omdat zij zegt dat zij niet aan cijferfetichisme wil doen. Zij hecht intussen echter wel haar goedkeuring aan de uitbreiding van de capaciteit van globaal nu toch reeds 2 500 MW, dit met de participatie in Chooz inbegrepen.

Mijnheer de Staatssecretaris, dit is geen cijfer- maar een kernfetisjisme!

Terloops wil ik erop wijzen dat het een weinig consequente houding is van de regering door in de globale opties akkoord te gaan met de scenariomethode maar verder elke concrete en cijfermatige aanduiding wat betreft de vooruitzichten inzake vraag en aanbod zoveel mogelijk te weren.

Indien men wetenschappelijk opteert voor een scenariomethode, Mijnheer de Staatssecretaris, moet u weten dat deze methode enkel mogelijk is wanneer er daarbij cijfers staan, wanneer men zeker is dat men voor een aantal hypothesen over cijfers beschikt. Pas dan kan men evalueren of een bepaald scenario realistisch is ja dan neen. Nu opteert u bij de globale opties voor een wetenschappelijke methode — een scenariomethode — maar die u tegelijkertijd opnieuw niet meer ernstig neemt door hier telkens wanneer wij een cijfer naar voren brengen permanent elke discussie te weigeren.

U heeft zelfs nog geen enkele keer een oordeel uitgesproken over een bepaalde cijfermatige doelstelling. U heeft er nog geen enkele maal een cijfer naast geplaatst. Integendeel, u weigert elk gesprek over cijfers aan te gaan.

Op die manier heeft u dit debat, Mijnheer de Staatssecretaris, uitgehold en herleid tot holle frasen.

Een vierde argument is de behoefte aan productie-capaciteit die voor een groot deel afhangt van de nodige reservecapaciteit. In de opties voor R.E.V. wordt onder andere de indruk gewekt dat de regering iets wil doen aan het drukken van deze reservecapaciteit.

Van de intenties inzake piekbeheersing, interconnecties van het net met de netten van de omliggende landen, promoties van « Total Energy Systems », co-productie van warmte en elektriciteit, recuperatie van industriële afvalwarmte voor de productie van elektriciteit, de promotie van alternatieve energiebronnen, waarvan enkele kunnen bijdragen in de productie van elektriciteit, is niets terug te vinden wanneer er concreet moet worden beslist over de bouw van een bijkomende kerncentrale.

Dit is een reden te meer om in deze fase opnieuw te twijfelen aan wat de regering meent met het R.E.V.-beleid. De conclusie lijkt mij duidelijk: indien men werkelijk een volutaristisch en volledig R.E.V.-beleid voert, is een beslissing voor een kerncentrale economische waanzin. Het is een pure verspillings aan kapitaal. Bovendien betekent dit binnen ons huidige budget — en wij kunnen dit toch niet wegcijferen, ook niet binnen de twee jaar — dat de overheid een optie moet maken. Men kan het financieel niet aan in dit land tegelijkertijd te opteren voor het bijcreëren van kerncentrales en steenkoolcentrales.

Mijnheer de Staatssecretaris, wanneer men weet dat een investering voor een kerncentrale in de huidige omstandigheden reeds 40 miljard kost, is het onmogelijk dat u dit op korte termijn kunt combineren met een R.E.V.-programma.

Het is dus om pure economische en budgettaire redenen reeds dat u het met ons moet eens zijn om te pleiten voor een moratorium inzake

kerncentrales, zonder u in feite te gaan bemoeien met de problematiek inzake bevoorradingsdiversificatie. Reeds om louter budgettaire en economische redenen zou u dus van een bijkomende groei aan kernenergie moeten afzien.

Ik kom nu tot een tweede punt, met name de diversificatie.

In de commissie heb ik sommige leden horen beweren — en dit staat ook letterlijk geschreven in het verslag — dat zelfs de 100 pct. nucleaire elektriciteit mogelijk is. Voor alle duidelijkheid moet hier gezegd worden dat een kerncentrale enkel geschikt is als basislastcentrale om dat gedeelte aan elektriciteit te leveren dat constant wordt afgenomen. Daar de kerncentrales de « ups and downs » niet kan volgen, zijn de kerncentrales daar voor de basislast en niet voor de pieken. 65 à 70 pct. nucleaire elektriciteit is zelfs vanuit een gematigde en realistisch hoek een maximum. Bij de ingebruikname van Doel IV en Tihange III, zullen wij met een gematigde toenemende vraag reeds deze percentages bereiken. Als antwoord daarop verwijst de regering naar de E.E.G.-richtlijn die zegt dat 70 à 75 pct. van de vaste brandstof als doelstelling is vooropgesteld.

Mag ik u aantonen, Mijnheer de Staatssecretaris, dat de richtlijn van de E.E.G. vermeldt « vaste brandstof » en dat dit zowel kernenergie als steenkool wil zeggen.

Indien men dus vandaag met Doel IV en Tihange III in feite reeds 65 à 70 pct. bereikt, betekent dit bij een kleine toename van het verbruik aan energie,...

De heer Knoops, Staatssecretaris voor Energie. — Voor 56 pct.

De heer De Batselier. — Wees voorzichtig, Mijnheer de Staatssecretaris, wanneer u cijfers aanhaalt, want dan gaan wij deducteren. Betreffende die 56 pct. ga ik u een concrete vraag stellen, nu ik eindelijk een cijfer van u heb gehoord.

De heer Knoops, Staatssecretaris voor Energie. — Kijk naar de cijfers in het verslag.

De heer Batselier. — Uit de cijfers in het verslag hebben wij niet gezien hoeveel u bijvoorbeeld tot 1990 als gemiddelde groei van het elektriciteitsverbruik stipuleert, Mijnheer de Staatssecretaris. Dat zouden wij nochtans moeten weten want dat is de hamvraag die hier permanent uit het debat is geweerd, waar niemand iets over weet en op welke basis u zou moeten weten welke capaciteit u gaat inplanten. Wat hebt u echter gedaan? U bent hier een compromis komen voorstellen waarbij u vertrokken bent voor kerncentrales waar de C.V.P. niet zo erg warm voor liep. Wij, als Parlement, worden in feite bij de neus genomen, omdat wij nie: meer weten waarom het ene en het andere beslist werd. U hebt die twee zaken, zoals in België zo dikwijls het geval is, bij mekaar geteld om dan te zeggen dat de kerncentrale er zou komen. Naast de communautaire cummulatie hebt u dus ook nog de nucleaire cummulatie bij de kolencummulatie gevoegd.

Ik zou willen eindelijk eindigen met mijn betoog inzake de diversificatie, waar u mijn onderbroken hebt, Mijnheer de Staatssecretaris, bij het citeren van een cijfer. Een derde punt, waar u iedere keer moeilijkheden mee hebt, gaat over de E.E.G.-richtlijn. Wanneer deze richtlijn gewag maakt van maximum 70 à 75 pct. aan elektriciteit op basis van vaste brandstof, wil ik u hierover de volgende concrete vraag stellen.

Bij een gematigde energievraaggroei betekent dit, na het installeren van Doel IV en Thiang III, 65 à 70 pct. nucleair.

Wanneer men het R.E.V.-beleid grondig doorvoert, komt u zeker aan 70 pct.

De E.E.G.-richtlijn spreekt over een maximum van 70 à 75 pct. op basis van vaste brandstof. U hebt dit geïnterpreteerd naar kernenergie. De E.E.G.-richtlijn is op dat vlak duidelijk en mijn vraag, Mijnheer de Staatssecretaris, is de volgende.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Monsieur de Batselier, je crois en votre honnêteté intellectuelle, mais ne dites pas ce qui n'est pas. La C.E.E. ne dit pas « maximum 70 à 75 p.c. », elle dit « minimum 70 à 75 p.c. ».

De heer De Batselier. — Mijnheer de Staatssecretaris, de E.E.G.-richtlijn stelt duidelijk dat het een streefdoel moet zijn van 70 à 75 pct. Dat is de richtlijn die men geeft. Mijn vraag is — en ik hoop dat u ze straks ook zal beantwoorden — indien men die optie reeds heeft gemaakt na het installeren van Doel IV en Thiang III en u komt dan tot 65 à 70 pct., wat blijft er dan, na een bijkomende optie, nog over voor een extra-kerncentrale, waar u de steenkoolcentrale ook in uw strategie en in uw scenario nog kunt splitsen in één of meerdere steenkoolcentrales? Ik heb steeds als uitleg gehoord dat het blijkbaar de hypothese is dat deze steenkoolcentrales gelijktijdig moeten starten, maar vanop deze tribune

hebben we niet de bevestiging gekregen dat, indien er twee of drie kolencentrales komen, deze in feite gelijktijdig moeten in werking treden.

Ik zou dus willen weten wat, indien nodig, hier juist geschrapt wordt. Is het de kolencentrale of de kerncentrale?

Indien men door deductie mag zeggen dat de richtlijn van de E.E.G. in feite reeds gerealiseerd wordt door middel van de kerncentrale, betekent dat dan niet, Mijnheer de Staatssecretaris, dat u deze E.E.G.-richtlijn zal invoeren — zoals u dit nu reeds probeert door te zeggen dat het om een minimum gaat — om te zeggen dat, als er iets moet vallen binnen de huidige budgettaire context, binnen de diversificatie, het de steenkool zal zijn? Ik spreek niet over de 600 MW maar over een deel daarvan.

Niemand in dit Parlement heeft vandaag de zekerheid dat die 600 MW zal worden geïnstalleerd.

Een ander argument behandelt de prijs. In een repliek gisteren hebben wij daarover reeds gesproken. Een paar keer reeds werd hier naar voren geschoven dat een sterk geloof bestaat in het feit dat de kernenergie de meest goedkope energie zou zijn.

Mijnheer de Staatssecretaris, dat is een moeilijk economisch probleem. Op dit ogenblik voorspellingen maken over de prijs van de brandstof in de toekomst, in de wereld waarin wij nu leven, is een zeer gevaarlijke en dubieuze zaak. Het lijkt mij hetzelfde als in een glazen bol kijken zonder ook maar over enig gegeven te beschikken. Hoe kunnen wij nu weten op welke wijze de energiebronnen en bijgevolg de verschillende soorten energie in prijs gaan evolueren? De enige mogelijkheid die wij daarbij hebben is een bepaalde diversificatie.

Zoals een bepaald lid in de commissie heeft gesteld lijkt het niet onwaarschijnlijk dat, als wij op lening naar 100 pct. afhankelijkheid van de kernenergie evolueren, wij dan helemaal afhankelijk worden van uranium, zodat het op dat ogenblik wel eens erg dure kernenergie zou kunnen worden.

Daarop kan u antwoorden dat wij eraan kunnen ontsnappen, maar zo zal u tot de snelle kweekreactoren komen. Ik dring aan opdat u ons vandaag daarop duidelijk antwoordt.

Als u wenst naar een situatie van kernenergie te gaan waarbij de diversificatie niet meer speelt — ik heb nooit gezegd dat het bestaande kernenergiepark moet afgebouwd worden — dan zouden wij dit graag weten. Enkel een goed uitgewerkte diversificatiepolitiek kan ons maximaal zelfstandig maken inzake energie.

De enige mogelijkheid is, ons op dat vlak niet al te erg bezig te houden met onzekere voorspellingen over de toekomstige prijs van de brandstof, maar de diversificatiepolitiek echt toe te passen.

Over de arbitraire prijs van de nucleaire kWh alleen nog het volgende. Zoals ik gisteren reeds zei, zijn er diverse elementen die niet in de prijs van de nucleaire kWh begrepen zijn zoals: de leningen van Euratom en de leningen door de Delcredere Dienst. Ik acht het nochtans belangrijk dat ook in dit verband rekening wordt gehouden met de vraag hoeveel de veiligheid en de gezondheid van de komende generaties ons momenteel waard is. Waar halen wij hier, als politici, nu het lef vandaan om vandaag te beslissen dat de komende generatie die financiële last moet dragen voor een optie die zij niet heeft genomen? Is dit niet een enorme verantwoordelijkheid die wij hier vandaag niet voor 60 pct., maar wel voor veel meer procent op ons laden?

Door het niet opteren voor een diversificatie, bieden wij de komende generatie geen uitweg en zal zij binnen dit en tien jaar verplicht zijn de kerncyclus volledig sluitend te maken en te opteren voor de snelle kernreactoren. Want als men niet voor die snelle kweekreactoren opteert, zal de huidige beslissing, economisch gezien, nonsens blijken.

Thans kom ik tot een ecologische beschouwing.

Minister Eyskens beweerde nog woensdagnacht dat er misschien wel grenzen zijn aan de groei, maar dat die grenzen moeten en kunnen worden voorgelegd. Het is inderdaad zo dat wij vandaag al een gematigde groei kennen die problemen schept. Maar ik geloof dat vooral moet worden gesteld dat de groei niet het toenemen van productie betekent, in de mate zoals wij die vandaag kennen, en zeker en vooral niet met dezelfde soort producten die wij vandaag kennen.

Tijdens allerlei debatten zijn al diegenen die zich enigszins hebben ingelaten met de industriële structuur van dit land en getracht hebben te weten welke goederen onze ondernemingen moeten produceren, het er over eens dat dringend iets aan onze industriële structuur dient te worden gedaan en dat één van de basisbeslissingen daarvoor minder energieverbruik per eenheid product is. Ik wens u te zeggen dat het mij niet zozeer gaat om de prijs per kWh van de energie maar wel, wat de industrie betreft, om de concurrentiekracht en dus veel meer om het energieverbruik

en meer bepaald de energiekost ervan per eenheid product.

De heer Dupré. — Dat zit ook in de kWh-prijs.

De heer De Batselier. — Daarvan is de prijs per kWh maar één element. (*Onderbreking van de heer Dupré.*) Dat is inderdaad één element, maar het is vooral afhankelijk van de vraag welke industriële structuur wij zullen opbouwen. Wij hebben in België een industriële structuur opgebouwd in de eerste fase van de industriële revolutie rond het staal en de zware technieken. Wij hebben dan in de zestiger jaren, wanneer de multinationals ons in feite uit de crisis hebben gehaald, een industrie opgebouwd rond de scheikunde. Dat zijn twee soorten grote opslorpers van energie en dat is tevens één van de zwakten van onze industriële structuur. Wij hebben een industriële structuur opgebouwd die enorm energieverlindend is, Mijnheer de Staatssecretaris. Wanneer u daaraan niets doet, zal alle discussie over de groei in feite een theoretische discussie blijven.

Wij, als Vlaamse Socialisten, blijven voorstanders van een selectieve economische groei. Dit betekent dat wij investeringen wensen op korte termijn en vooral energiebesparende investeringen. Daarom hebben wij zo de nadruk gelegd op de resolutie inzake R.E.V.-beleid. Daarom vroegen wij ook zeer precies te zijn inzake R.E.V. en vooral cijfermatige doelstellingen te plaatsen, wat U telkenmale heeft geweigerd, Mijnheer de Staatssecretaris.

De heer Moors. — Ik zou graag weten, Mijnheer De Batselier, wat uw industrieel beleid is en hoe selectief u kan optreden. Ik ga met u akkoord dat moet gestreefd worden naar een zo min mogelijk energieverbruik per eenheid product en dat wij zulke nieuwe industriële sectoren uitbouwen. In het licht van de huidige economische situatie en van de grote werkloosheid stel ik mij echter de vraag of u de mogelijkheid ziet in België en in West-Europa een aantal energieverlindende sectoren af te bouwen terwijl wij onze hoop stellen in nieuwe sectoren. Welke sectoren komen hiervoor in aanmerking?

De heer De Batselier. — Ik meen, Mijnheer Moors, dat u niet veel leest, anders zou u wel het een en het ander vernomen hebben in desbetreffende artikels. Als u wil, kan ik u tijdschriften ter hand stellen waarin ik heel wat heb gepubliceerd over onze noodzakelijke toekomstige industriële structuur. Deze tijdschriften dateren niet alleen van dit jaar of van twee jaar geleden, maar ook van toen de hele discussie rond de industriële structuur heeft plaatsgehad.

Reeds sinds lang verdedig ik de stelling dat een energiedebat niet kan worden gehouden zonder een debat over industrieel beleid. Trouwens, op een bepaald ogenblik heb ik gesteld, Mijnheer Moors, dat de reden waarom door ondernemingen bepaalde investeringen thans niet worden gedaan, te vinden is in het feit dat geen verschil wordt gemaakt tussen de macro-economische en de micro-economische rendabiliteit en deze die wordt gesubsidieerd.

Ik poog de heer Staatssecretaris diets te maken hoe hij in feite een R.E.V.-beleid onmogelijk maakt, gezien de economische situatie en onze budgettaire beperkingen. Geen enkele volgende regering zal de financiële middelen hebben een R.E.V.-beleid en dus een nieuw industrieel beleid te voeren. Zelfs bij een beperkte R.E.V.-optie zijn 60 miljard nodig om de subsidiërmethode, waarvan u daarnet heeft gesproken, Mijnheer Moors, opnieuw efficiënt te maken en om effect te hebben op de industriële structuur en de tewerkstelling. Door het goedkeuren van de optie die voor de koolcentrales 15 à 20 miljard en voor de kerncentrales 40 miljard zal kosten, Mijnheer Moors, is het onmogelijk een nieuw industrieel beleid te voeren. U verdedigt hier een resolutie betreffende het R.E.V. die concreet niets inhoudt! (*Applaus bij de leden van de S.P.*)

De heer Moors. — Ik constateer dat de heer De Batselier een zeer interessante uiteenzetting houdt. Inderdaad, hij heeft het over de combinatie energiebeleid-industrieel beleid. Voor dit probleem meent hij ook oplossingen te hebben en verwijst hij naar hetgeen hij heeft gepubliceerd.

Welnu, Mijnheer De Batselier, ik heb wel enkele van die artikels gelezen, maar ook de kritiek die daarop werd gemaakt.

Ik wens te benadrukken dat, gedurende het jongste half jaar, de S.P. herhaaldelijk een plan van de arbeid heeft aangekondigd. Tevens werd hier door de heer Willockx een tienpuntenprogramma aangekondigd waarin de problemen van tewerkstelling en begroting zijn vervat. Ik constateer evenwel dat u, Mijnheer De Batselier, de enige bent die getracht heeft een plan op te stellen dat echter op dit ogenblik in uw partij nog niet is aanvaard. Daarmede bedoel ik dat, hoe goed uw bedoelingen ook wezen, het moeilijk is in het concreet plan uit te werken.

De heer De Batselier. — Mijnheer Moors, mag ik er u op wijzen dat

de S.P. vandaag een duidelijke visie heeft inzake het energiebeleid dat unaniem is aanvaard door de commissie die ik heb voorgezeten binnen de partij en door de algemene raad van de partij werd goedgekeurd. Mag ik er ook op wijzen dat in het S.P.-standpunt een duidelijke relatie bestaat tussen het energiebeleid en het vernieuwd industrieel beleid. Ondertussen heeft het S.P.-congres van 8 en 9 mei trouwens opdracht gegeven aan een commissie om dit economisch alternatief uit te werken. *(Onderbreking van de heer Moors.)*

Mijnheer Moors, u moet er ongerust in zijn en ik kan aannemen dat rechts en al degenen die vanuit rechts spreken, er alle belang bij hebben om altijd te blijven zeggen: S.P., ge hebt geen alternatief... *(Onderbreking van de heer Moors.)*

Mijnheer Moors, ik moet u erg verontrusten, dat socialistisch economisch alternatief zal er zijn. Men is ook daar, ondermeer op basis van de dingen die ik hier naar voor breng, grondig aan het werken om dit voor u, ook in het Parlement, duidelijk te maken. *(Onderbrekingen van de heer Tobback en vele andere leden.)*

Ik kom, Mijnheer de Voorzitter, tot een tweede groot probleem, namelijk de keuze rond Eurochemic.

Ons standpunt is ten eerste, dat die operatie een niet rendabele operatie is, tenzij de kosten doorgerekend worden in de prijs van de elektriciteit. Ten tweede, weet ik dat u mij gaat zeggen: de afvalverwerking betekent slechts zowat 5 pct. in de totale kost van de nucleaire elektriciteit.

De heer Staatssecretaris is blijkbaar allergisch aan cijfers. Telkens men het over cijfers heeft is hij onoplettend of telefoneert hij. Ik stop er dus mee, want zijn interesse is blijkbaar weg.

Ten tweede dus is iedereen het erover eens dat de nucleaire opwerking technisch in feite de zwakste schakel is van kernenergie, zowel inzake milieुरisico's als inzake veiligheid. Ten derde, brengt de opwerking ons niet dichtbij een oplossing voor het radio-actief afval. Zowel de graad van radio-actief afval als de hoeveelheid en de omvang van het afval verminderen in feite niet. En dit is het eerste zwakke punt. Men heeft het altijd als argument naar voor gebracht, maar u weet even goed dat men, wanneer men aan vitrificatie moet doen, men een meer hoogwaardig radio-actief afval overhoudt. Dat betekent ook dat men dit ofwel bovengronds doet met nog meer gevaar dan heden, ofwel dieper in de grond moet gaan stockeren en dan betekent dat zeker en vast, wat de omvang betreft, dat dit niet de oplossing geeft die u beweert.

Eventueel is het wel mogelijk dat de stockage van ons radio-actief materiaal beter bekend is na de opwerking dan de zogenaamde « one-through-cycle ». Of de opwerking daarmee de enige oplossing is, betwijfel ik ten eerste.

Ik geloof dat men in de huidige resolutie in feite verder gegaan is dan wat meerdere leden van de commissie hebben gewenst.

Het standpunt van mijn fractie is duidelijk: wij kennen vandaag onvoldoende de situatie en de problemen die zich stellen rond de opwerking. Laat ons gedurende een aantal jaren — drie jaar meer bepaald — de nodige centen uittrekken, in plaats van naar opwerkingsfabrieken over te stappen, om een studie te maken over stockage-technieken en deze maximaal te verbeteren.

Pas wanneer wij voldoende weten enerzijds over stockage en anderzijds over de opwerking, kunnen wij in dit Parlement objectief een keuze maken. Ik weet dat er anderen zijn die zeggen: laat ons nu de keuze doordrukken.

De regering heeft echter de keuze vrij scherp doorgetrokken en iedereen moet er ook van overtuigd zijn dat het in de keuze die men maakt over Eurochemic niet gaat om heropening, maar om een andere aanwending.

Wordt het een opwerkingstechniek ja dan neen?

Een opwerking van 60 à 70 ton in de nota van de regering gaat niet op.

In de resolutie die u voorstelt, Mijnheer Knoop — en ik zou er prijs op stellen dat indien het niet juist is u het weerlegt — moet het uiteindelijk uitmonden in 300 ton.

Mijnheer Knoop, ik meen dat op dat vlak zelfs met de ruime optie die u nu neemt, u nog niet rond bent met het probleem van het afval. Want u hebt tot 1990 niet een probleem van 60 of 75 ton nucleaire afval maar wel een probleem van 1 100 ton. Langs de andere kant zegt u dat u contracten met Frankrijk hebt maar u aan dit land de monopoliepositie niet wil geven. U gaat dus in het binnenland tot 300 ton. Is dit een eerste optie of komt er een nog grotere capaciteit? Concreet is de vraag of u in feite niet altijd met het probleem van de stockage zult opgescheept zijn. Dit betekent eveneens dat de studies in verband met nieuwe stockagetechnieken niet verloren zullen zijn en dat u niet zult kunnen beweren dat deze

beide niet kunnen worden gecumuleerd. U kunt hier wel de studietechnieken cumuleren omdat u een tweede optie zult moeten nemen met betrekking tot het studiemateriaal inzake opwerking en stockage.

Ik kom thans tot het probleem van het plutonium, meer bepaald het gebruik van plutonium als splijtstof bij het instellen van kweekreactoren.

U blijft erbij dat deze optie mogelijk is. Velen in dit debat hebben reeds gesteld dat de opwerkingscapaciteit moet worden opgedreven met het oog op die kweekreactor. Hier zou ik u dan willen feliciteren met uw coherentie. Inderdaad, wanneer u opteert voor bijkomende kerncentrales, dan moet u tenslotte ook opteren voor de kweekreactor, wil u het probleem van het afval economisch rendabel maken.

Thans kom ik tot een derde aspect, namelijk dat van de veiligheid.

Het is zo dat wij inzake veiligheid graag een aantal meer gedetailleerde punten hadden gezien. Momenteel wordt de bouw van kerncentrales aangevat na een stedbouwvergunning. In dit verband staat men dus voor voldongen feiten, want de beslissing kan niet meer herroepen worden. Daarom stellen wij een andere fasering voor inzake het vergunningssysteem waarbij de vestigingsvergunning de bouwvergunning zou voorafgaan. Het is trouwens logisch dat men eerst weet of ze er mag komen vooraleer men begint te bouwen. Vandaag is de situatie totaal omgekeerd, met andere woorden, u geeft toelating om te bouwen zonder de vestigingsplaats te kennen. Het « Rapport der Wijzen » heeft dit voorstel — pagina 5/2 — overgenomen. Dit terloops gezegd, Mijnheer Knoop, opdat u niet altijd zou beweren dat wij niet naar dat fameuse « Rapport der Wijze » refereren, maar wij het woord « wijzen » tussen aanhalingstekens plaatsen. *(Gelach.)*

Deze speciale commissie is voor ons ook — ik moet het zeggen — van enorm belang omdat wij denken dat zij zeer veel bevoegdheid heeft, daarom willen wij zeker, wat de samenstelling betreft, Mijnheer de Staatssecretaris, deze niet afhankelijk maken van de al of niet kritische zin van de zogenaamde « wijzen ».

Wij moeten een commissie samenstellen op basis van duidelijke en bekende criteria, op een pluralistische wijze en ook op een democratische wijze; het enige criterium moet zijn de wetenschappelijke benadering en niet het soort standpunten dat deze mensen naar voren brengen. Ik geloof dat u op dat vlak zeker en vast een slechte zaak hebt gedaan, ten ware dat u het in de schoenen kunt schuiven van de heren Jaumotte en Hoste, om een deelgroep samen te roepen waaruit de kritische mensen zijn geweest.

Een ander punt in dat verband betreft de controleorganismen. Ik meen dat wij tijdens de commissie vooral hebben gesteld dat wij ons naar Vinçotte richten. Wij hebben gezegd dat het niet volstaat een commissie te hebben die onder overheidscontrole staat, maar dat zij een overheidsstatuut moet hebben. Wij hebben de bekwaamheid van het personeel niet in vraag gesteld, maar wel van degenen die de beleidsmatige verantwoordelijkheid binnen Vinçotte dragen. Wij hebben u gevraagd de lijst van de leden van de raad van beheer van Vinçotte te publiceren. Inderdaad, in de bijlagen van het verslag, bladzijde 17, hebt u de leden van de raad van beheer van de « Vereniging Vinçotte » afgedrukt.

In dit verband wil ik u op een aantal eigenaardigheden wijzen, want u hebt ons telkenmale gezegd dat er geen versmelting was tussen de privé-sector en deze leden van de raad van beheer. Deze lijst van de leden van de raad van beheer is niet zo veelzeggend omdat geen functies erbij worden vermeld, behalve telkenmale de functie ofwel van beheerder, van ingenieur, van professor, maar weinig over hun echte relaties in verband met de vereniging.

Zeven leden van de V.Z.W. zetelen ook in de raad van beheer van de N.V. Vinçotte International. Dit komt in het document nergens voor. Zowel de heren Bioul, als Hebbelynck als Jaumotte, als Legrand, als le Grelle als Soete als Van Omeslaghe zijn niet alleen lid van de V.Z.W. Vinçotte maar ook van de raad van beheer van de N.V. Vinçotte International.

Mijnheer de Staatssecretaris, ik wil vragen, aangezien in de statuten van deze N.V. Vinçotte International het volgende staat, in artikel 3 :...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Monsieur de Batselier, entre-t-il vraiment dans vos intentions de faire perdre à Vinçotte tout marché international? Si c'est ainsi, dites-le, mais mentionnez en même temps les conséquences sur le plan de l'emploi direct et indirect.

M. Bossuyt. — Qu'est-ce que cela vient faire ici?

De heer De Batselier. — Ik kan aannemen dat u, Mijnheer Knoop, gezien uw nietszeggende uitspraak, zenuwachtig wordt.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Je suis nerveux quand

l'intérêt du pays est en cause et l'intérêt du pays c'est aussi l'emploi, nous y reviendrons.

De heer De Batselier. — Mijnheer Knoop, ik wil toch het volgende vragen. Als wij over deze problemen spreken, is het omdat u ons in de commissie een stel onwaarheden of beter leugens hebt wijsgemaakt. Ik probeer deze te detecteren aan de hand van de documenten. Wij hadden nooit in een dergelijke detail moeten treden, indien u ons had gezegd dat er wel problemen waren met de samenstelling van deze raad van beheer zoals trouwens uw voorganger wel een aantal mensen uit deze raad van beheer had geweerd, omwille na hun al te grote betrokkenheid in de nucleaire sector.

Voor u echter blijkt dit een onmogelijke zaak te zijn en u schijnt te zeggen dat deze negen mensen geen enkele binding met de elektriciteitssector hebben.

Mijnheer Knoop, indien u de intellectuele moed en eerlijkheid had gehad, dan zouden wij deze oefening voor u niet moeten maken. Denkt u werkelijk dat men dit in het buitenland niet weet? Gelooft u werkelijk dat men denkt dat het de heer De Batselier is die dat heeft opgediept? Onze economie zal daarvan niet in elkaar storten. Uw beslissing echter zal ons land financieel in elkaar doen storten! Maar dat is een andere discussie!

Laat ik terugkeren tot het uitgangspunt, Mijnheer de Staatssecretaris, aangezien u zo zenuwachtig werd in verband met een aantal zaken, meer bepaald met artikel 3 van de statuten van Vinçotte Internationaal. Artikel 3 van de statuten zegt dat de vennootschap onder andere als doel heeft « de promotie en de technische kwaliteit van de uitrustingen » en dus ook de hoeveelheid van de uitrustingen.

Mijnheer de Staatssecretaris, als in uw controlerende instelling mensen aanwezig zijn — en ik wil de namen nog wel even herhalen: de heren le Grelle, Bioul, Dubois, Hebbelynck, Legrand, Smets, en Van Omeslaghe — die tegelijkertijd in de raad van beheer zitten waar zij promotie moeten maken voor de kwaliteit van die uitrusting hoe kan men dan een echt objectief beleid van controle handhaven op die uitrusting? Ik heb het niet over de kwaliteit van het personeel, alhoewel ik daarover ook nog een aantal bedenkingen kan maken, wat het verloop betreft.

Nog enkele woorden in verband met de leden van de raad van beheer, allen met functies die indirect of direct in relatie kunnen gebracht worden met de elektriciteitssector.

Mijnheer Knoop, ik zou bijvoorbeeld de heer Dubois kunnen vermelden, die ook beheerder is en directeur-generaal van de « Compagnie Coppée de Développement industriel ». Wat betekent dat? Hij maakt deel uit van de « Société Traction et Electricité », maakt daarmee deel uit van de « Société générale »; de heer Dubois is tevens beheerder van « Belgo-Nucléaire » sedert 1976. Twijfelt u eraan dat het gaat om iemand die niet gunstig zou staan ten aanzien van de nucleaire sector? Hij is bovendien beheerder van de « Centrale d'Electricité de Péronnes », hij is beheerder-ingenieur van de groep Coppée N.V., gespecialiseerd in elektriciteit.

Ik zou ook de bijkomende functies van de heren Hebbelynck, Legrand, Smets en Van Omeslaghe kunnen citeren.

Mijnheer de Staatssecretaris, in de commissie heeft u gesteld dat deze V.Z.W. geen bindingen heeft met de elektriciteitssector. Via... via... hebben alle belangen bij groepen die interesse hebben voor de nucleaire sector. Het spijt mij te moeten zeggen dat u op die manier het Parlement in het ootje neemt. Zelfs in de commissie hebt u aan de parlementsleden de ware toedracht niet gegeven. Als u dat een openbaar debat noemt, dan moet ik stellen dat het eerder een goed georganiseerde aanfluiting van de democratie is. (Applaus bij de leden van de S.P.)

De heer Voorzitter. — De heer Dierickx heeft het woord.

De heer Dierickx (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, Dames en Heren, ik zal niet proberen te intimideren met cijfers, zoals de heer De Batselier dat heeft gedaan. Ik wil de zaken nog eens internationaal bekijken.

In mijn interventie heb ik erop gewezen dat er twee werelden zijn die zich van de nucleaire sector afkeren. De ene wereld is de politieke — niet in ons land maar in andere landen — en de andere wereld is de economische. Verwijzend naar verschillende publicaties heb ik aangetoond dat daar waar de nucleaire sector gedragen wordt door de vrije markteconomie, de vrije markteconomie zich uit de nucleaire sector terugtrekt. Ik heb meerdere auteurs geciteerd.

Volgens deze auteurs zijn er op dit ogenblik maar twee landen waar men nog in de kernenergie gelooft en verder gaat met het bouwen van kerncentrales namelijk, Frankrijk en de Sovjet-Unie.

Er zijn landen waar een ruim debat heeft plaatsgehadt over de kernenergie: Oostenrijk, Zwitserland, Zweden. Daar hebben de politici de conclusies uit deze debatten getrokken.

Ik zou even willen ingaan op wat de heer Desaeys gisteravond heeft verklaard. Het spijt mij dat hij op dit ogenblik niet aanwezig is. Hij heeft met name gezegd dat er een akkoord bestaat tussen de regeringspartijen in verband met de energiepolitiek. Ik wil een stap verder gaan. Ik zeg dat er in dit land een impliciet akkoord bestaat tussen alle belangrijke politieke krachten en economische machten om verder te gaan met de kernenergie.

Mijnheer de Staatssecretaris, ik heb hier een brochure uitgaande van de S.P.E. Dat is niet de Socialistische Partij uit het Leuvense.

De heer Dupré. — Neen, het is de Socialistische Partij van Essen.

De heer Dierickx. — Dit is geen brochure van particuliere elektriciteitsproducenten. Dit is geen brochure van een gemengde intercommunale. Dit is wel een brochure van een zuivere intercommunale waarin bijzonder idyllische en poëtische foto's publiceerd worden van de kerncentrales van Doel en Tihange. U kan ze komen bekijken en vaststellen hoe heerlijk alles wordt voorgesteld.

Aan de heer Dupré zou ik willen vragen welke in Vlaanderen de machtsverhoudingen zijn in de gemengde intercommunales. Hoeveel zetels worden daar bezet door de C.V.P.?

Aan de S.P. wil ik ook vragen welke de machtsverhoudingen zijn in Wallonië en hoeveel zetels daar, in de gemengde intercommunales, door de Socialisten worden bezet.

Is er een gemengde intercommunale in dit land die geen propaganda maakt voor kernenergie? Geen enkele! Zelfs de publieke intercommunale maakt propaganda voor kernenergie.

Dames en heren, dit gezegd zijnde vraag ik waarover wij hier discussiëren.

De heer Dupré. — De mensen die in de intercommunales zetelen zijn een emanatie van een democratische verkiezing van de vertegenwoordigers in de gemeenteraden van de betrokken streken.

De heer Dierickx. — ...die kunnen er niets aan doen zeker?

De heer Dupré. — Ik herhaal dus dat de leden van de raden van beheer gekozen zijn door de verschillende gemeenteraden. Het ware misschien beter dat zij rechtstreeks waren verkozen in de intercommunales — dat ware democratischer — maar dat is vooralsnog niet het geval.

Maar democratie is democratie. Als de S.P. in Wallonië talrijker is vertegenwoordigd in de gemeenteraden omdat zij in grote mate zijn gekozen door het volk, dan zullen er automatisch ook meer vertegenwoordigers van deze partij in de intercommunales zitten.

Hetzelfde is waar ook voor Vlaanderen wat de C.V.P. betreft.

Als u Mijnheer Dierickx met zoveel mensen zijt als andere politieke partijen, zult u ook zoveel vertegenwoordigers kunnen afvaardigen in deze intercommunales. Dat is het gevolg van de regels van de democratie.

De heer Dierickx. — Mijnheer Dupré, Agalev heeft beloofd nooit zitting te hebben in gemengde intercommunales. (Gelach.)

De heer Dupré. — Dat is haar goed recht, maar dan moet gij niet komen klagen over de anderen die, op democratische wijze, in de intercommunales zijn gekomen.

De heer Dierickx. — Het enige wat ik wilde zeggen is dat in dit land de geïnstitutionaliseerde belangenverstrengelingen zover gevorderd zijn dat discussies in deze open democratie heel moeilijk en bijna overbodig worden.

De heer Dupré. — Mijnheer Dierickx, u moet enkel respect hebben voor de democratie in al haar uitingen. Als er zoveel vertegenwoordigers zijn van het volk, dan moet gij dat respecteren ook als zij op « getrapte » wijze in de intercommunales zetelen. Als de S.P. in Wallonië meer vertegenwoordigd is in de gemengde intercommunales dan in de andere, dan is dat een uiting van de democratische regels van het spel.

De heer Voorzitter. — Dat is zeer interessant maar gaat u naar de kern van de zaak a.u.b. (Gelach.)

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, ik er van overtuigd dat dit met de kern van de zaak heeft te maken.

In verband met Eurochemic wil ik zeer kort zeggen: wij zijn tegen Eurochemic vandaag en binnen vijf jaar.

De heer Voorzitter. — De heer Dupré heeft het woord.

De heer Dupré (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, waarde collega's, ik zal zeer kort zijn, maar na de tussenkomst van de heer De Batselier — het spijt mij dat hij hier niet aanwezig is — was ik van mening dat ik enkele dingen diende te onderstrepen, vooral wat het standpunt van onze partij betreft.

Ik zou aan de heer Dierickx willen zeggen dat ik respect heb voor zijn opvatting. Zij is niet volledig dezelfde als de mijne, maar laten wij dat respect voor mekaar idee trachten te blijven opbrengen!

Ik zou een misverstand uit de wereld willen helpen waarbij men stelt dat wij als C.V.P. staan te trappelen om tot het einde der tijden kernenergie te kunnen blijven gebruiken.

Mijnheer Dierickx, ik zou willen zeggen dat ook voor ons kernenergie als het ware een noodzakelijk kwaad is.

Wij hebben kernenergie nodig en moeten er een beroep op doen omdat nog voor enkele jaren deze primaire energiebron onvermijdbaar is wanneer wij aan een politiek van diversificatie — ook met steenkolen — doen, vooral aan diversificatie ten opzichte van petroleum. Mocht er morgen een andere primaire energiebron komen — ik weet niet of het kernfusie is of een andere, die de huidige kernsplijting kan vervangen — dan zal ik mij daarover alleen verheugen.

Maar ik ga trachten de hele zaak nuchter, zakelijk en niet emotioneel te benaderen. Wij ook staan niet te trappelen voor kernenergie en het is enkel omdat dit een onvermijdbaar iets is — nog voor enkele decennia hoop ik — dat wij deze weg hebben moeten open laten.

De heer Sleetckx. — De vraag is of er nog kerncentrales gaan bijkomen of niet.

De heer Dupré. — Ik zal mijn redenering verder zetten, Mijnheer Sleetckx. Onze standpunten — het is spijtig dat de heer De Batselier hier momenteel niet is — lopen trouwens niet zo ver uit mekaar.

De heer Desaeeyere. — Hoe komt het dat niemand in de C.V.P. de morele reflex in dit verband laat spelen? Ik hoor vanuit uw fractie alleen positieve geluiden in verband met kernenergie, zij het dan min of meer genuanceerd.

De heer Dupré. — Het spijt mij, Mijnheer Desaeeyere, dat u zojuist niet aanwezig was. Ik heb reeds gezegd dat u niet moet denken dat wij maar staan te trappelen om kernenergie te gebruiken tot in het einde der tijden.

De heer Desaeeyere. — Dat heb ik nog gehoord.

De heer Dupré. De nuance is wel degelijk aangebracht.

De heer De Batselier heeft ook niet gezegd, Mijnheer Sleetckx, dat de kerncentrales die in opbouw zijn niet zou mogen afgewerkt worden. Hij heeft alleen gepleit voor het behoud van het moratorium i.v.m. de kernenergie. Dit is het resultaat van een compromis tussen twee scholen in het raam van de S.P. Er zijn twee scholen in uw partij wat ik u niet verwijt, een school voor en een school tegen energie. In dit raam is in uw partij het compromis rond de zogenaamde « nucleaire rust » gevonden. Dat is een mooi beeld om te zeggen dat u eigenlijk intern niet zo helemaal met mekaar akkoord gaat. De vraag blijft echter bestaan of met kernenergie moet doorgegaan of gestopt worden. Om deze vraag te ontwijken heeft u beslist een periode van nucleaire rust te nemen, in afwachting van een definitieve stellingname. Voor de buitenwereld komt dit misschien plezierig en aangenaam over maar dat nu juist moet beslist worden, is de moeilijkheid waarmee ook wij geconfronteerd worden. Kernenergie is iets wat ook wij enigszins als onveilig aanvoelen. Wij vanuit de C.V.P. beschouwen kernenergie ook als een noodzakelijk kwaad, waarvan wij hopen dat wij er niet te lang moeten mee leven.

De heer De Batselier heeft ons gevraagd waarom wij dit allemaal doen met de kernenergie. Hij zegt dat wij alle generaties achter ons gaan belasten, omdat zij onze beslissingen in koop zullen moeten nemen. De moeilijkheid is de aanlooptijd voor de bouw van centrales. Wij moeten nu beslissen om over vijf jaar kolencentrales te hebben, zoals wij ook nu moeten beslissen om over tien jaar kerncentrales te hebben. Dat is juist het probleem en ik erken dat. U mag echter niet in het tegenovergestelde uiterste gaan vervallen door niet te beslissen en bijgevolg met nog veel grotere moeilijkheden te zitten over vijf, respectievelijk tien jaar.

Wij hebben veel gesproken over het verbruik van de elektriciteit. Dat verbruik kunnen wij inderdaad niet goed prononstiker. Voor de duidelijkheid zou ik echter nog eens het onderscheid willen maken tussen energieverbruik in het algemeen, en elektriciteitsverbruik in het bijzonder.

Ik ben ervan overtuigd dat wij met R.E.V. het energieverbruik in de

hoogst mogelijke mate moeten trachten te drukken. Daarvan ben ik ook een grote voorstander. Wij stellen echter vast dat R.E.V. niet noodzakelijkerwijze aanleiding geeft tot vermindering van elektriciteitsverbruik. Het gaat aanleiding geven tot algemene verschuivingen van het energieverbruik van sommige sectoren naar andere.

Persoonlijk ben ik de mening toegedaan dat wij op een vrij hoog niveau zullen blijven evolueren in verband met het elektriciteitsverbruik.

De heer Sleetckx. — De electriciens zeggen dat wij zullen groeien van 2,7 tot 4,5 pct. Anderzijds zijn wij mensen die sterk beklemtonen dat de groei niet hoger zal liggen dan 0 tot 0,5 pct.

De heer Dupré. Mijnheer Sleetckx, de heer De Batselier heeft hier deze voormiddag nog over gesproken. Gedurende alle maanden van dit jaar, met uitzondering van enkele weken staking, zaten wij altijd boven het niveau van 3 tot 3,5 pct. stijging van het elektriciteitsverbruik en dit op een dieptepunt van de economische crisis, zonder dat wij dus al een economische heropleving hebben. Dat zijn de cijfers van vandaag. Ook ik had liever dat ze minder hoog lagen. Wij moeten daarover echter zakelijk kunnen praten en objectieve vaststellingen kunnen aanvaarden.

De heer Desaeeyere. — De regering beweert dat dit een symbool is voor de heropleving. Volgens de regering gaat dit met een zekere economische heropleving gepaard. Dit wordt door haar regelmatig als argument gebruikt. Daar zit een gevaar in. Wanneer dit parallel loopt met een conjuncturele beweging, dan is het niet significantief voor de lange-termijntrend.

De heer Dupré. — Mijnheer Desaeeyere, ik ben het met u eens dat de globale groei en het globaal energieverbruik moeten losgekoppeld worden. U hebt als elasticiteitscoëfficiënt tussen beide het cijfer van 0,6 aangehaald. Ik heb in de commissie het cijfer van 0,7 aangehaald. Bij de groei van het B.N.P. zou men volgens mij moeten kunnen komen tot een globaal energieverbruik van 0,7.

De heer Desaeeyere. — In het verslag is zelfs sprake van een elasticiteit van 0,3.

De heer Dupré. — Deze globale elasticiteitscoëfficiënt heeft als dusdanig niets te maken met het specifiek verbruik van elektriciteit. Ik ben zelfs bang dat sommige R.E.V.-programma's zeer aanleiding zullen geven tot een verhoging van het elektriciteitsverbruik, tegenover een verlaging van het energieverbruik in het algemeen.

Voorts wil ik duidelijkheid brengen i.v.m. de interpretatie die wij geven aan de dubbele optie, die de regering heeft ingebouwd. De dubbele opties van de regering bestaat erin — en nu richt ik mij tot de Staatssecretaris wiens verklaring gisteren door de Minister van Economische Zaken werd bevestigd — dat tegelijkertijd twee studies worden aangevat, één voor de kolencentrale in Limburg en één voor de kerncentrale, zij het dat één van beide opties zal dienege betreffende de kerncentrale, omkeerbaar is, indien het elektriciteitsverbruik niet hoog genoeg zou zijn.

Ik zou nog iets op punt willen stellen. Gisteren heb ik ervaren dat niet al onze collega's aan het woord « studie » dezelfde betekenis geven. Zowel voor de kerncentrale, als voor de kolencentrale gaat het over de studie van de installatie, het ontwerpen van de centrale. Het gaat hier niet meer over een « Feasibility-studie », over de economische verantwoording van het project. De vraag rijst dus niet meer of wij het eventueel zouden doen. Er is een beslissing gevallen, het is een vaststaand feit. Studie betekent hier het maken van het ontwerp van de installatie. Achter het platen van een kolencentrale in Limburg kan geen vraagteken meer worden gezet!

Daarnt heeft de heer De Batselier — en nu richt ik mij tot de Staatssecretaris — twijfels gebracht over die 600 MW. Hij liet uitschijnen dat, als het elektriciteitsverbruik lager zou zijn, het dan zelfs mogelijk zou zijn dan één centrale of een stuk van de 600 MW capaciteit van de kolencentrales in Limburg zou worden opgegeven. Ik wil duidelijk stellen dat daar geen enkele twijfel mag over blijven bestaan. De studie bestaat in het maken van het ontwerp van de installatie dat is duidelijk. Wij hebben daar geen enkel probleem mee, in verband met de behoeften, omdat in elk geval het elektriciteitsverbruik in de komende jaren erg zal stijgen en de 600 MW er zeker zullen nodig zijn. Voor mij zal er zelfs veel meer nodig zijn. Voor de kolencentrale in Limburg kan er geen twijfel meer zijn.

Vervolgens wil ik nog even spreken over de evaluatie. De omkeerbaarheid heeft alleen betrekking op de kerncentrale, in die zin dat men het verbruik gedurende een paar jaar wil nagaan tijdens het voltooiën van de studie voor de kerncentrale. Terugkijkend naar de voorbije jaren zullen wij bij het beëindigen van de studie, bij de evaluatie rekening houden met drie dingen, die al eerder werden vernoemd; één: de evolutie van het

verbruik, twee : de resultaten van R.E.V., drie : de globale kosten. De heer De Batselier heeft gezegd dat sommigen onder ons geen voorstander zouden zijn van het feit dat alle kosten in de kWh van de kerncentrale worden verrekend. Dit is niet juist. Ook wij willen alle kosten in de kWh.

Ik wil voorts onderstrepen dat het niet juist is dat men met de opwerking noodzakelijkerwijze naar een kweekreactor moet gaan. Het gerecupeerd plutonium en uranium kan opnieuw naar de gewone kerncentrales worden teruggevoerd. Het is zelfs mogelijk als men het procédé van de opwerking met gemengde oxyden van plutonium en uranium gaat toepassen — voor mij mag men het zelfs verplicht opleggen — er geen grote Firztie mogelijk is omdat deze gemengde oxyden niet meer kunnen worden misbruikt voor een atoombom.

De heer De Batselier. — In de commissie hebben wij gevraagd dat deze verplichting zou worden ingeschreven. De regering is daar niet willen op ingaan. Wij weten dat door oxydevorming het gebruik voor de kweekreactor uitgesloten is en dat het gevaar van atoombomben maken niet meer bestaat. Dit is een cruciaal probleem. Willen wij geloofwaardig zijn, dan moet deze verplichting duidelijk worden ingeschreven. In uw standpunt in de commissie zat dit in, Mijnheer Dupré. Het is dus het standpunt van de regering dat ik bestrijd.

De heer Duprez. — Daarover heb ik het niet gehad. Gij kent mijn stelling dienaangaande. Als het van mij zou afhangen dan zou ik de verplichting eveneens opleggen omdat de technologie van dit procédé nu op punt staat en men zich niet meer kan verbergen achter technische redenen om het niet te doen. Ik vind dat juist en men kan van overheidswege wel die verplichting opleggen. Persoonlijk ben ik daar voorstander van.

Mijnheer De Batselier, het spijt mij dat u niet eerder is binnengekomen, maar ik wil nog even stilstaan bij het industrieel patroon en de industriële structuur. Ik heb u gisteren reeds in het kort geantwoord. Wat u beweert is juist maar dit probleem moet geplaatst worden in een tijdsdimensie. Men kan het industrieel land zoals het onze, van vandaag op morgen niet omuigen. Wij gaan daar wat tijd aan spenderen en intussen nog voor een stuk — en ik hoop minder en minder — met het oude patroon opgescheept blijven zitten, patroon dat inderdaad intensief is op gebied van verbruik.

Tenslotte, Mijnheer de Staassecretaris, zou ik het nog even willen hebben over het nucleair onderzoek. Ik heb het daarover trouwens al in de commissie gehad maar zou het hier nog even willen herhalen. Een heel groot gedeelte van het nucleair onderzoek zit in het S.C.K. te Mol. U weet welke enorme problemen er daaromtrent bestaan. Men beschouwt Mol als een Vlaams centrum en men vraagt hiervoor dan compensaties in Waalse centra. Is het niet mogelijk het communautair aspect rond dit probleem weg te nemen door bijvoorbeeld eens en voorgoed vast te leggen welke middelen er nog zullen besteed worden aan het nucleair onderzoek. Wanneer dit pakket middelen is bepaald zal iedereen kunnen beamen dat dit pakket essentieel « nationaal » is. Ik geloof dat u daarmee kan akkoord gaan. Of dit nucleair onderzoek nu in het centrum in Mol of elders wordt uitgevoerd, deze materie is en blijft nationaal en moet in geen geval toegewezen worden aan de regio's. Het ander onderzoek — het niet nucleair energie-onderzoek en het industrieel onderzoek — kunnen wij op een meer evenwichtige wijze verdelen over de regio's van het land. Het mag niet zó zijn dat men ons morgen in het S.C.K. met het oude, klassieke, traditionele nucleaire onderzoek opzadelt, en dat men alle nieuwe technologieën in andere centra in Wallonië gaat samenbundelen. Ik zou u willen vragen dat laatste soort van onderzoek op een eerbare wijze te verdelen. Bepaal dus eens en voor altijd het totale pakket van nucleair onderzoek — en dit is voor mij echt nationaal — en verdeel het ander industrieel en energetisch onderzoek op een evenwichtige wijze over de verschillende centra van dit land.

Mijnheer de Staassecretaris, ik meen dat u op de hoogte is van het probleem dat mij de laatste dagen bezighoudt. Misschien kunnen we meteen nog even inhaken op de stelling die vroeger nog werd verdedigd, en terecht, door de heer Claes toen hij zei dat het S.C.K. geleidelijk aan in zijn middelen moest worden omgebogen naar een drie maal één derde verhouding in het onderzoek nl. een derde van de middelen voor nucleair onderzoek ook één derde voor niet energetisch nucleair onderzoek en één derde voor industrieel onderzoek. Ik neem aan dat dit moeilijk vlug kan gaan en een zekere tijd vraagt. Maar ik vind het logisch dat men het basisprincipe zou toepassen dat ik zoëven heb uiteengezet, met name een totaal pakket middelen bestemmen voor het nucleair onderzoek van de volgende jaren — wat dan nationaal is — en het ander onderzoek, hetzij

industrieel, hetzij energetisch verdelen over de verschillende centra en dit op een evenwichtige wijze tussen Vlaanderen en Wallonië.

De laatste dagen is er echter een prangend probleem gerezen voor de S.C.K. U weet dat zowel het S.C.K. als het I.R.E. besparingen moeten doen. U weet dat er een beslissing is getroffen om de veertiende maand in deze beide centra af te schaffen. Ik kan daarin komen, Mijnheer de Staassecretaris. Nu schijnt het echter dat er een vergissing is gebeurd, met name dat men de middelen die daarvoor waren bestemd tweemaal heeft afgetrokken, zowel in het S.C.K. als in het I.R.E. Deze vergissing is evenwel rechtgezet in het I.R.E. doch niet in het S.C.K. Nu haalt men mij allerlei argumenten aan waarom deze rechtzetting niet zou kunnen gebeuren voor het S.C.K. maar intussen wel is gebeurd voor het I.R.E. Ik vind dat men deze twee centra op dezelfde rechtvaardige wijze zou moeten behandelen wanneer er besparingen voor het personeel dienen te gebeuren. (*Applaus bij de leden van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Coëme.

M. Coëme (*à la tribune*). — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, la position du parti socialiste sur l'énergie nucléaire est à mon sens suffisamment claire. Elle a été clairement expliquée dans la discussion générale, même si les opinions que l'on peut avoir sur ce sujet ne plaisent pas à M. le Secrétaire d'Etat. De toute manière elle a été clairement exposée à de multiples reprises, et je n'y reviens que sur deux points précis.

Il s'agira d'abord du problème de l'emploi dans le nucléaire ensuite des problèmes liés à la sécurité. Tâchons d'être bref.

Dans sa réponse en fin de la discussion générale, M. le Secrétaire d'Etat disait ne pas me comprendre parce que j'avais déclaré que l'emploi dans le secteur de la construction de matériel nucléaire n'avait guère d'importance. « On fait pourtant des efforts surhumains pour maintenir et créer l'emploi. Je ne veux pas comprendre une telle légèreté », ce sont vos propres termes.

Cette réponse venait à la suite de mon intervention à cette tribune où je disais textuellement ceci : « Le mémorandum relatif à la division en quatre tranches de MW produits à Chooz visait l'occupation de 15 000 personnes en 1982 dans le secteur nucléaire et en l'absence de décision nouvelle en matière de tranches nucléaires cet emploi aurait disparu en 1987. Ces données doivent cependant être relativisées. Une centrale de 1000 MW implique que des investissements dont une partie seulement, 70 p.c. d'après les estimations les plus favorables pourrait être réalisée en Belgique. Avec une application d'un *ratio modéré* emploi capital, il est raisonnable d'estimer la construction d'une centrale à moins de 15000 hommes par an en Belgique. La construction des unités de Doel III et VI et Tihange II et III étalée sur dix ans a représenté 60 000 hommes en Belgique, soit 6 000 hommes en moyenne annuellement. Le chiffre de 15 emplois prouve en fait la situation du secteur pour les années 1970 à 1981, situation actuellement liée à la mise en oeuvre de Tihange II et de Doel III pour 1982 et de Tihange III et Doel IV pour 1984 ». Ce sont mes propres paroles et je ne vois pas de quelle légèreté j'aurais pu me rendre coupable à cette tribune.

M. Knoops. — Vous me faites penser à ce jeu populaire qui consiste à faire passer un message dans un groupe : la plupart du temps il revient à son auteur, déformé. La différence avec vous c'est qu'il n'y a pas besoin d'intermédiaire pour que les propos soient déformés. Vous me faites penser aussi à ceux qui sous prétexte de défendre l'emploi dans notre pays se rendent complices aveuglément des violences qui se déroulent dans le monde et selon qui il faudrait accepter toutes les ventes d'armes sans contrôle. Un peu de sérieux est indispensable : nous pensons qu'on ne peut pas justifier uniquement sur ces bases le développement d'un programme nucléaire. Il me semble que ce problème doit répondre à d'autres critères.

Le deuxième point que j'aborderai est celui de la sécurité.

Le texte adopté par la commission mentionne que « la mise en service et le maintien en exploitation de cette installation nucléaire impliquent notamment que les plans de sécurité, de secours et d'évacuation soient établis, réalisés et rendus opérationnels dans les délais nécessaires ».

On ne peut trouver texte plus flou et plus ambigu. Vous avez d'ailleurs, en commission, refusé les amendements précis que nous vous propositions. On parle de « délais nécessaires », mais nécessaires à quoi ? De qui ou de quoi se moque-t-on quand on sait que le Ministère de l'Intérieur, lui-même, reconnaît qu'il y a des lacunes dans les plans de secours, que les plans provinciaux ne sont pas satisfaisants et que, dès lors, un plan de

secours national s'impose. Ce sont là les propos à peine paraphrasés prononcés dans cette enceinte par le Ministre Nothomb il y a quelques semaines.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Avez-vous déjà connu quelque chose de parfait venant d'une administration ?

M. Coëme. — Croyez-vous vraiment que ce soit là le type de réponse à attendre d'une interrogation fondamentale ? Il n'est pas sérieux de traiter ainsi l'administration.

Les plans de secours doivent être rendus opérationnels, ils ne le sont pas. Où sont les voies d'évacuation qui font l'objet d'un véritable vaudeville entre le Ministère des Travaux Publics et ceux qui, dans la région hutoise — et notamment les autorités de cette région — réclament à ce sujet des dispositions précises ? C'est une question que l'on peut se poser lorsqu'on sait — j'y reviendrai dans quelques instants — que, pour l'évacuation des écoliers et des étudiants de la région hutoise rien n'est encore décidé à l'heure actuelle parce qu'il y a un manque de coordination entre la Communauté française et le Ministère de l'Intérieur.

Comment voulez-vous que l'on ait confiance dans les propositions du gouvernement quand vous nous dites que vous avez décidé, il y a quelques temps, d'accorder l'autorisation aux électriciens de charger Tihange II, mais qu'il ne peut être question d'y produire tant que ne sera pas réglée avec l'Exécutif Régional Wallon le problème lié à la Sécurité ? Beaucoup de choses pourraient être dites à ce sujet et il en a été question en d'autres circonstances.

Comment croire à la bonne foi du gouvernement quand on sait que l'Association Meuse-Condrez-Hesbaye — et je fais appel au témoignage de M. Fedrigo qui en fait partie — a écrit il y a plus d'un mois, le 24 mai dernier, au Premier Ministre et au Président de l'Exécutif régional wallon, M. Damseaux, en demandant une entrevue pour exposer les préoccupations des autorités de la région à cet égard. Je rappelle ici que le Comité M.C.H. regroupe toutes les forces vives de la région, notamment les partis représentés au gouvernement et que c'est à l'unanimité que la position du M.C.H. a été prise. Aujourd'hui à la fin du mois de juin, plus d'un mois après cette demande d'entrevue, aucune réponse n'a été fournie, même pas un accusé de réception. Comment voulez-vous donc, Monsieur le Secrétaire d'Etat, que face à une telle légèreté, car légèreté il y a, on puisse suivre le gouvernement dans les propositions qu'il fait en matière nucléaire ? (*Applaudissements sur les bancs socialistes et du F.D.F.*)

M. le Président. — La parole est à M. Fedrigo.

M. Fedrigo (à la tribune). — Monsieur le Président, Monsieur le Secrétaire d'Etat, je commencerai par confirmer les propos de M. Coëme pour ce qui concerne l'Association Meuse-Condrez-Hesbaye. Il est tout à fait exact qu'une demande de rencontre a été formulée, il y a un mois environ, et que nous n'avons toujours pas de réponse. Cette association regroupe différentes associations de la région. Il ne s'agit pas d'une association noyautée par les Communistes ni noyée par les Socialistes, mais d'une association où l'on retrouve des membres éminents du P.S.C. local et national, d'éminents membres du P.R.L. et les pouvoirs politiques locaux.

M. Coëme. — Sans compter les patrons. En fait, on y retrouve le politique, l'économique et le social de l'arrondissement.

M. Fedrigo. — Nous espérons avoir une entrevue pour exposer la position commune du groupe. Ce ne fut pas le cas.

En ce qui concerne le projet de résolution n° 7, je vous fais grâce de tous les considérants que j'ai déjà eu maintes fois le plaisir d'exposer et je m'en tiendrai à un seul. Nous considérons que la poursuite du développement de l'énergie nucléaire n'est pas nécessaire pour l'approvisionnement en énergie du pays et qu'un tel développement comporterait de gros risques sur les plans écologiques, social, économique et politique.

J'ai déjà eu l'occasion de défendre des amendements concernant l'énergie nucléaire, notamment lors de la discussion de la première et de la sixième résolution. Nous revenons aujourd'hui avec un amendement n° 389 qui propose de remplacer entièrement la résolution n° 7 par une série d'options, au nombre de 21.

La première option concerne le contrôle. Pour reprendre une partie de la résolution adoptée à l'unanimité par le Conseil régional wallon, nous souhaitons la création d'un organisme de contrôle indépendant des producteurs d'électricité, relevant de l'autorité publique et reflétant largement dans sa composition les préoccupations des autorités publiques concernées à tous les niveaux, y compris le niveau local.

Nous avons également une série de propositions concrètes qui concer-

nent le retraitement. Nous souhaitons qu'une décision à propos du retraitement soit ajournée et nous nous opposons par la même occasion à la mise en service de l'usine de retraitement Eurochemic. Nous souhaitons qu'une décision quant au retraitement ou non des matières fissiles irradiées et concernant la méthode de stockage définitif de déchets radio-actifs, dépende d'un débat parlementaire à organiser après 1990, date à laquelle nous espérons avoir de plus amples informations. Nous souhaitons que cette décision se base sur des résultats d'examen scientifiques sur le stockage définitif des déchets radio-actifs.

Nous sommes confrontés à des contrats de retraitement qui ne sont pas exécutés. Nous ne voyons pas pourquoi ces contrats ne seraient pas résiliés, et nous nous opposons à la signature de nouveaux contrats.

Nous pensons également qu'il serait temps de créer un organisme public chargé du transport, de la manipulation, de la transformation et du stockage des déchets, qu'ils soient radio-actifs ou chimiques.

En ce qui concerne Eurochemic, nous pensons cependant qu'il serait bon d'avoir recours aux bassins d'entreposage existants pour les matières fissiles irradiées de même qu'aux bassins d'entreposage existants et en construction à proximité des centrales nucléaires.

Nous accompagnons ces propositions d'une demande d'obligation pour les exploitants de réacteurs de prévoir des capacités d'entreposage complémentaires.

Nous pensons, toujours en ce qui concerne Eurochemic, qu'il serait aussi avantageux de créer une commission d'études chargée de déterminer dans quelle mesure ces installations peuvent être utilisées pour accomplir des missions de stockage, peut-être en vue de conditionnement.

Nous invitons le gouvernement — nous avons déjà eu l'occasion de formuler cette demande — à restructurer le C.E.N. en centre de recherche sur l'énergie et d'orienter la partie énergie nucléaire du programme de recherche vers le démantèlement des installations nucléaires et vers le conditionnement et l'entreposage des déchets radio-actifs.

Nous ajoutons qu'il serait temps que le gouvernement décrète l'interdiction de déverser des déchets radio-actifs dans les océans. Il ne s'agit pas là d'une solution, ni à court, ni à moyen, ni à long terme. Nous assistons plutôt à une politique de l'autruche qui essaie de ne pas voir les problèmes existants.

Pour ce qui concerne les surrégénérateurs, vous connaissez déjà ma position. Elle est réexpliquée dans les points 13, 14, 15 et 16 de mon projet de résolution.

Pour ce qui concerne les coûts nous souhaitons que tous les coûts du cycle des matières fissiles, y compris les frais de recherche, de surveillance, de contrôle, d'inspection, les frais d'assurance contre les risques, et tous les frais de démantèlement soient intégrés dans le prix du kWh nucléaire.

A partir du moment où l'on considère qu'il y a un risque, je crois que l'on peut considérer aussi qu'il y a une nécessité de créer un fonds de secours pour l'indemnisation de tout dommage, même s'il s'agit d'un dommage génétique, subi par la communauté à la suite d'un accident nucléaire. Et nous pensons que ce fonds devrait être alimenté par une taxe sur le prix du kWh nucléaire.

En ce qui concerne les plans de secours, M. Coëme a souligné avant moi combien ceux qui sont prévus pour l'instant sont inopérants. De nombreuses études régionales se sont préoccupées des manquements graves qui existent dans la conception de ces plans de secours.

Je terminerai l'examen de ce projet de résolution en revenant aux résolutions de l'assemblée générale de l'O.N.U., plus particulièrement celle de 1980 concernant des accords commerciaux que l'on ne peut pas conclure avec des pays comme l'Afrique du Sud qui présentent une législation discriminatoire sur base de l'appartenance raciale des citoyens.

J'avais déposé un amendement n° 412 souhaitant la mise en place d'un fonds de démantèlement des installations nucléaires.

Cette idée a été reprise dans la cinquième résolution du gouvernement. Je retire donc cet amendement.

L'amendement suivant (n° 416) tend à remplacer la troisième option par le texte suivant : « La Chambre se prononce contre tout projet de retraitement des déchets radio-actifs, contre toute participation dans les projets de surrégénérateur à l'étranger et contre l'aménagement sur le territoire de la Belgique de sites destinés à recevoir les produits issus du retraitement.

Je pense que l'on ne peut pas être plus clair. Je ne serai donc pas plus long sur ce point.

Dernier amendement (n° 435) : il s'agit d'ajouter en point 6 et non en point 5 une option nouvelle. « La Chambre s'oppose à toute nouvelle construction ou mise en service de centrales nucléaires sur le sol natio-

nal ».

Ce sera sans doute l'occasion, si cet amendement est mis aux voix, de vérifier les diverses déclarations des partis politiques.

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Sleenckx.

De heer Sleenckx (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, geachte collega's, tijdens de commissievergaderingen ter voorbereiding van dit uiteraard belangrijk energiedebat en ook tijdens de openbare vergadering hebben wij van de regering, van de oppositiepartijen en de meerderheidspartijen mogen vernemen hoe belangrijk de te voeren acties in verband met energie wel zijn.

Mijnheer de Staatssecretaris, ik zal u het cijfermateriaal besparen. Het werd reeds door diverse sprekers herhaalde malen op deze tribune voldeende geëtaleerd.

Toch wil ik er even een specifiek punt uitlichten die het probleem van de energie belicht, met name het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol.

Vooraf wil ik even blijven stilstaan bij de grote krachtlijnen.

Er moet een sterke R.E.V.-werking komen, de raffinagesector moet vernieuwd en aangepast worden, het rendement van de omzetting van primaire bronnen naar einddragers moet verbeteren, nieuwe toepassingen moeten worden gevonden en vervangmiddelen voor petroleum dienen gezocht te worden, de steenkolen moeten veredeld en gevaloriseerd worden, de zonne-energie alsook de andere alternatieve energiebronnen moeten worden gebruikt en op lange termijn moet er kernfusie komen. Dit is althans wat een aantal wetenschapsmensen beweren.

Bovendien — dit werd reeds bij andere gelegenheden gezegd — is ons land dringend aan industriële vernieuwing toe.

Indien wij ons op dit vlak niet tot het uiterste inspannen, zullen wij de ontwikkeling naar een nieuw soort bedrijfsleven niet kunnen bijhouden.

Ik ben het met deze mooie intenties eens, samen met mijn collega's. Maar ik kan er niet onderuit mijzelf en u, Mijnheer de Staatssecretaris, vragen te stellen over de manier waarop wij dat gaan doen.

Wellicht zult u mij antwoorden: door er de nodige middelen voor te gebruiken. Dat is inderdaad een eerste vereiste. Het verbaast mij dan ook dat u en de regering vergeten hebben — of moet ik zeggen moedwillig verwaarloosd? — in de diverse sectoren duidelijke schattingen aan te geven van de budgettaire implicaties, in plaats van alleen maar fraaie, algemene intenties naar voren te brengen.

Maar nog belangrijker dan de geldmiddelen is de menselijke inzet voor de doelgerichte organisatie van de ontwikkeling, die wij allen op het oog hebben.

Mijnheer de Staatssecretaris, bij het aanhoren van de diverse uiteenzettingen en de antwoorden van de regering, slaat mijn verbazing om in verstomming en ergernis. In de 354 bladzijden van het commissieverslag wordt nauwelijks melding gemaakt van het voornaamste instrument dat ons ter beschikking staat om de ontwikkeling op gang te brengen.

Ik bedoel het S.C.K. of, zoals de mensen van Mol zeggen, het atoomcentrum.

Zelfs op de laatste bladzijde in resolutie 9 betreffende de opties op het gebied van onderzoek en ontwikkeling, heeft u het klaargespeeld om geen woord te reppen over het belangrijkste instituut waar u voortdij over heeft.

Is dit niet erg zonderling, Mijnheer de Staatssecretaris, bevreemdend en onwaarschijnlijk, te meer daar u bij uw ambtsaanvaarding reeds in deze materie kon beschikken over volledige studies en oriëntaties die de vroegere Minister van Economische Zaken, de heer Willy Claes, voor het S.C.K. in de voorbije jaren heeft aangegeven.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Monsieur Sleenckx, vous êtes bien membre du S.P. ? Le S.P. demande l'arrêt du nucléaire. Alors il faudrait être un peu logique et demander aussi l'arrêt de toutes les activités nucléaires du Centre de Mol.

De heer Sleenckx. — Mijnheer de Staatssecretaris, ik zou natuurlijk graag willen dat u de hele gang van mijn redenering volgt. U pikt ergens op in maar u zou wel mijn redenering moeten volgen om te weten wat ik in feite bedoel.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Vous voulez tuer la poule et continuer à avoir des oeufs !

De heer Sleenckx. — De vroegere Minister van Economische Zaken, de heer Willy Claes, had zeer goed geëvalueerd wat de S.C.K. te Mol eigenlijk is en kan worden.

In tegenstelling tot hetgeen velen nog steeds denken, met name dat het

S.C.K. te Mol alleen maar wereldvreemde theoretische geleerden bevat in een ivoren toren, die daar zo maar wat uitspoken, wist de vroegere Minister van Economische Zaken, de heer Willy Claes — en ik kan door dagelijkse contacten met mensen van het S.C.K. hem in zijn mening bijtreden — dat in het S.C.K. ervaren ingenieurs en technici werkzaam zijn in zowat alle vakrichtingen die dit land nodig heeft om zijn wederopbouw op het vlak van energie en industrie aan te vatten: mensen die gespecialiseerd zijn in materiaalkennis, chemische technologen, informatici, werknemers op het gebied van experimentele natuurkunde en elektrochemie.

De financiële inspanning die vanaf het ontstaan van het S.C.K. geleverd werd, bedraagt om en rond de 25 miljard, omgezet in de huidige muntwaarde.

Dat alles, Mijnheer de Staatssecretaris, is hoofdzakelijk en zelfs bijna uitsluitend besteed aan kernenergie. En in dit debat hebben wij meermaals vernomen dat de kernenergie maximaal 12 à 15 pct. van onze totale energiebehoefte zal vertegenwoordigen.

Minister Willy Claes, en in het S.C.K. met hem de meest actieve kaderleden, hebben dit allemaal ten volle beseft. Derhalve stelde de vorige Minister van Economische Zaken voor het S.C.K. te verruimen tot opdrachten van algemene energie en industriële vernieuwing. Als vuistregel gold daarbij een derde kernenergie, een derde energietoepassingen en een derde industrieel onderzoek.

Mijnheer de Staatssecretaris, als parlementslid van Mol kan ik u verzekeren dat het S.C.K.-personeel, van laag tot hoog, deze houding als de enige juiste beschouwt.

Sta me toe, Mijnheer de Staatssecretaris, de situatie in haar verbijsterende eenvoud te schetsen.

Aan de ene kant is er de noodzaak om de ontwikkeling sterk op te drijven, zoals ik in mijn inleiding reeds voldoende heb beklemtoond. Aan de andere kant is er een instituut van 1 300 mensen, met een jaaromzet van om en rond de twee miljard in onderzoek, met een stevige infrastructuur en een traditie in multidisciplinaire projecten en met vooral — daar wens ik de nadruk op te leggen — een grote bereidheid om zich voor het land in te zetten.

En u, Mijnheer de Staatssecretaris, speelt het klaar om dit niet eens te vermelden. Begrijpe wie begrijpen kan! Of moeten wij de verklaring misschien zoeken in die ene zin in de optie 1 van resolutie 9 betreffende onderzoek en ontwikkeling? Ik citeer: « De Kamer beveelt bovendien aan dat de overheidskredieten bestemd voor het toegepast onderzoek het voorwerp zouden uitmaken van een evenwichtige verdeling op regionaal vlak ».

Nu, waarde collega's, ben ik verplicht de lange termijn-beschouwingen over energie even terzijde te schuiven, om u in te lichten over de recente gebeurtenissen van de afgelopen weken en over heel vreemde intenties die in het S.C.K. door franstaligen zowel als nederlanstaligen aan de heer staatssecretaris Knoops worden toegeschreven.

De regering stelt een herverdeling voor van subsidies toegekend aan I.R.E., N.I.E.B. en S.C.K. Het ziet er naar uit dat deze herverdeling uitmonden in een verhoging van de subsidies toegekend aan I.R.E. en N.I.E.B., ten koste van een overeenkomstige verlaging van de subsidies voor het S.C.K.

Een eerste stap werd blijkbaar reeds gezet dit jaar, nog voor de goedkeuring van de teksten waarin deze herverdeling wordt voorgesteld. Immers, voor 1982 werden de subsidies van het S.C.K. verminderd, terwijl deze van het I.R.E. en van het N.I.E.B. werden verhoogd. Nadat het S.C.K. een grote inspanning heeft gedaan op het gebied van lonen — vermindering van 7 pct. boven op de regeringsmaatregelen — wordt de subsidie zodanig verlaagd, dat het S.C.K. in zeer zware financiële moeilijkheden geraakt en weldra in de onmogelijkheid zal verkeren zijn personeel te betalen. De tewerkstelling komt aldus eens te meer in het gedrang in het gewest Turnhout, waar de werkloosheid reeds een van de hoogste is in België.

En hier, Mijnheer de Staatssecretaris, wens ik toch enkele getallen te gebruiken. Als u weet dat in het arrondissement Turnhout ongeveer 26 000 werklozen zijn, als u weet dat dit cijfer 24 pct. van de actieve bevolking uitmaakt — dus één op vier — moet naar mijn oordeel een inspanning worden gedaan opdat het bestand van het personeel op het S.C.K. op 1 300 personen zou behouden blijven.

De heer Staatssecretaris erkent weliswaar de noodzaak van verder onderzoek op het gebied van de splijtstofcyclus en in het bijzonder op dat van de afvalbehandeling. Maar hij stelt door zijn subsidievermindering het bestaan zelf van de instelling die het onderzoek moet uitvoeren in gevaar.

Hier wil ik eerder aansluiten bij wat de heer Dupré daarstraks zei.

Bovenop de reeds uitgevoerde subsidievermindering werd, ten onrechte, bij vergissing een verdere vermindering van 135 miljoen opgelegd aan het S.C.K. en een proportioneel bedrag van 30 miljoen aan het I.R.E. Voor het I.R.E. werd de vergissing heel vlug hersteld door het overhevelen van een bedrag van 30 miljoen van een andere begrotingspost naar deze van het I.R.E. Wat het S.C.K. betreft, kan de staatssecretaris tot nu toe blijkbaar geen mogelijkheid vinden om deze vergissing te herstellen.

Mijn vraag is hier of de staatssecretaris mij kan mededelen hoe hij de begane vergissing denkt te herstellen.

Een gelijkgeschikeling van de subsidie van het S.C.K. met deze van het I.R.E. + N.I.E.B. is onaanvaardbaar. Een billijke verdeling van de subsidies over de regio's moet worden nagestreefd binnen een veel breder kader, waarbij rekening wordt gehouden met alle bestaande instellingen van toegepast onderzoek. Het is zeer waarschijnlijk dat Vlaanderen hierbij nog steeds vragende partij blijft.

Daarmee, Mijnheer de Staatssecretaris, dacht ik een duidelijke schets te hebben gemaakt van de situatie op het S.C.K. en wens ik te besluiten met het stellen van enkele vragen.

Ten eerste, welke is uw onmiddellijke bedoeling in verband met de begrotingen van S.C.K. ?

Wurgt u het enige apparaat dat in het Vlaamse land beschikbaar is voor de opbouw en ontwikkeling, of wordt het S.C.K. in staat gesteld zijn roeping, met name onderzoekswerk op het vlak van verschillende energiemogelijkheden, te vervullen ?

Ten tweede, wat denkt minister Eyskens over deze situatie ? Hij is toch verantwoordelijk voor industriële innovatie en hij weet dat het Vlaamse land ook die rol ziet voor het S.C.K.

Tenslotte wens ik aan de Kamer het volgende voor te leggen : bij resolutie nr 9 zal ik een amendement indienen, luidend als volgt :

« Het S.C.K. dient effectief omgevormd te worden tot een dynamisch Belgisch energie- en industrieonderzoekscentrum, waar alle energieonderzoeksactiviteiten op gelijkwaardige manier aan bod komen, daarom dient de naam « Studiecentrum voor Kernenergie » omgevormd te worden tot « Belgisch Energie- en Industrieonderzoekscentrum », derhalve dient het huidige instituut verruimd te worden tot dienstverlening en contractwerk ten behoeve van de industrie en impulsprogramma's, prototypen, studiesyndicaten en andere overheidsinstellingen, dit zowel op het vlak van energie als van industriële vernieuwing ».

Wat mijn houding betreft in verband met de heropening van Eurochemic, sluit ik mij vanzelfsprekend aan bij de ingenomen stelling van onze woordvoerder, de heer De Batselier.

Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, ik vraag met aandrang te beletten dat, omwille van communautaire scheeftrekkingen, het S.C.K. zou verloren gaan. (Applaus bij de leden van de S.P.)

M. le Président. — La parole est à M. Risopoulos.

M. Risopoulos (à la tribune). — Monsieur le Président, Monsieur le Secrétaire d'Etat, mes chers collègues, le problème nucléaire a beaucoup évolué ces dix dernières années dans la conscience des populations. Il fut un temps où la confiance que l'on faisait au devenir optimiste de la recherche scientifique aurait raccourci les débats que nous connaissons.

Une méfiance croissante et un sentiment de rejet semble exister dans une partie importante de la population à l'égard non seulement de la recherche nucléaire mais aussi, bien entendu, de son exploitation pratique. C'est un phénomène qui nous oblige à garder notre sang-froid.

Je suis personnellement, dans le domaine scientifique, un optimiste et c'est vraiment à titre personnel que je m'exprime maintenant. Je sais que l'énergie nucléaire en soi comporte des dangers qui sont de type exceptionnel. En outre, l'évolution de la recherche scientifique doit aboutir à ce que l'utilisation de cette énergie dangereuse par elle-même soit, comme on le dit en terme de mathématique, « finie », qu'elle ne vous soit plus nécessaire.

Quel est le délai qu'il faudra pour que le progrès de la recherche aboutisse à ce dépassement ? C'est là bien entendu une des innombrables variables que nous connaissons. Faudra-t-il vingt, trente ou cinquante ans pour que de la fission nous passions à la fusion, pour que l'hydrogène, l'énergie solaire, soient les énergies de substitution inévitablement douces et renouvelables ?

Quoi qu'il en soit, dans un monde en croissance démographique inévitable, dans un monde où précisément l'on sait ce que les énergies traditionnelles pèsent sur les budgets des pays pauvres, nous affrontons le quart de siècle à venir en étant forcés de faire des choix déplaisants.

Comparé à l'industrie chimique, à l'industrie charbonnière, il est certain

que le domaine du nucléaire, jusqu'à présent, a causé plus d'inquiétudes que de catastrophes. En ce qui concerne le gaz, par exemple, il faut se souvenir de l'explosion d'un méthanier en rade de Galveston aux Etats-Unis et ses effroyables conséquences en vies humaines et en dégâts matériels.

Mais il est vrai aussi que pour l'énergie nucléaire, il suffirait qu'il y ait un accident, un jour, quelque part, pour que ses conséquences soient de nature totalement différente. Et je dis cela en répétant ma vision optimiste, il est hélas plus ou moins vrai que l'on peut devenir négligent et imprudent. Lorsqu'on suit de façon attentive la séquence des événements de « Three Miles Island », on se rend compte, qu'il n'a pas fallu beaucoup pour que ce soit une véritable catastrophe qui se produise. Encore il est vrai que nous ne savons pas à l'heure actuelle de façon précise jusqu'où l'indisponibilité de cette centrale nucléaire persistera dans le futur.

Il faut dire cela, sachant bien le pari que nous faisons. Ce pari nous donne déjà à l'heure actuelle, ce qu'on appelle un parc nucléaire et les majorités étant ce qu'elles sont, le programme nucléaire en cours ira probablement jusqu'à l'achèvement de ce que nous pouvons prévoir, c'est-à-dire une électricité nucléaire à 40 p.c.

Ceci dit, le F.D.F. souhaite dès lors que la clarté soit faite, que l'on ne s'engage pas en faisant des mystères ou en donnant des blancs-seings. Nous avons déjà, lors de la discussion générale, essayé d'analyser les programmes d'expansion énergétique nucléaire de la majorité actuelle, la perspective de cette centrale nucléaire de 1 300 MW et son installation probable à côté des installations déjà existantes, à Doel.

Nous ne souhaitons pas faire de démagogie à propos de l'énergie nucléaire.

Nous essayons d'observer l'attitude qui nous paraît la plus raisonnable. Cette attitude consiste avant tout à rappeler que la machine économique doit tourner. Ceci est encore plus vrai pour les régions les moins favorisées. Il faut que le bien-être matériel et l'emploi soient assurés.

Une part importante de ces perspectives, de ces nécessités passe par un approvisionnement énergétique stable et constant.

Il est inutile d'ajouter qu'à ce niveau, une fois la décision acceptée, il faut une accentuation totale, profonde, voulue, volontaire de la sécurité. Et des relations publiques supérieurement meilleures. La population doit être convenablement et constamment informée; elle doit avoir la conviction qu'on ne cherche pas à la tromper pour de seuls intérêts matériels qui lui sont étrangers. Cette population comprendra mieux alors l'équilibre difficile que le monde connaît actuellement dans des domaines comme ceux-ci.

Notre peuple est apte à comprendre les exigences de la vie quotidienne, les nécessités d'y pourvoir. Il a pareillement raison de comprendre le danger de techniques soumises à des facteurs de risques exceptionnels.

Nous savons instinctivement qu'aucune catastrophe minière ou gazière n'a le même effet — quel que soit le coût affreux en vies humaines qu'elle représente — que cette technique nouvelle peut hélas réserver à l'humanité. Nous avons su récemment ce qui peut se passer dans le domaine chimique. Inutile de citer le cas de Seveso, nous l'avons encore présent à l'esprit. Nous savons ce qu'il faut de temps dans un cas encore limité pour restituer à l'environnement sa qualité antérieure lorsqu'il s'agit d'installations technologiques de pointe utilisant des matières dangereuses et dont l'effet se mesure en milliers d'années.

Au-delà des positions rationnelles et raisonnables de ceux qui font confiance à la recherche scientifique, nous avons critiqué enfin l'attitude désolante du gouvernement envers les universités. D'une part on dit que l'on veut promouvoir cette recherche, la maintenir et l'encourager. D'autre part, par le biais de l'arme financière, le ministre Tromont enlève à ces mêmes universités les possibilités d'effectuer ces recherches plus indispensables que partout ailleurs à la communauté française.

Ceci dit et souligné, nous avons introduit un amendement à la résolution n° 7. Il s'agit d'un complément à l'option n° 3 qui touche au retraitement et à l'usine d'Eurochemic. Nous proposons le texte suivant : « La remise en activité de l'usine Eurochemic impliquera un retraitement limité à 60 t par an. Une nouvelle évaluation sera faite dans cinq ans ».

Le F.D.F. adopte en cela à nouveau une position rationnelle, logique et modérée. Dans la discussion générale, j'ai cité des chiffres plus précis encore que ceux qui auraient été évoqués lors des travaux de la commission sur le problème de retraitement des matières fissiles. J'en rappelle les constantes. A tous ceux qui se sont opposés et s'opposent à la réouverture et à la remise en service de l'usine Eurochemic, nous rappelons simplement que les déchets non retraités sont actuellement sept fois plus importants que s'ils étaient retraités. La solution apparaît dès lors évidente.

Je n'ai pas besoin de dire non plus que les matières retraitées les plus dangereuses peuvent servir de complément à l'approvisionnement des centrales et provoquent ainsi des économies non négligeables.

Je songe spécialement à celles qui concernent l'uranium enrichi.

Nous ne travaillons pas sur des solutions futures mais dans la réalité de tous les jours.

Que cette réalité ne nous égare pas : j'ai relu dans les discussions de la commission, des phrases étonnantes, disant qu'il fallait encourager Eurochemic parce que, de cette façon, l'on romprait le monopole français dans le retraitement des combustibles irradiés; qu'il fallait aussi aller jusqu'à la rupture du monopole français dans tout le cycle du combustible. Ces phrases me paraissent bien vaniteuses et bien inutiles dans le problème qui nous concerne. Nous sommes dépendants, pour toute solution logique, du maintien absolu de nos relations avec Cogema et l'usine de retraitement de La Hague.

L'usine de retraitement de La Hague assurera un peu moins de 500 t, soit 456 t ce qui nous aidera à résoudre, à concurrence du tiers ou de la moitié, le problème de notre retraitement, d'ici cinq ans.

M. Dupré. — Environ 40 pct.

M. Risopoulos. — Vous savez, Monsieur Dupré, que le problème connaît des variations véritables.

Pour Eurochemic, par exemple, si nous disons 60 t, il n'est pas tout à fait certain que ce soit exactement 60 t.

Nous voudrions simplement que les chiffres soient énoncés. Voilà pourquoi, une fois de plus, je me permets d'insister sur la précision nécessaire. Lorsqu'on dit « 60 t par an », c'est une façon de donner un minimum d'explications à la population. Il faut clairement dire : nous aurons tant de déchets par an d'ici 1985. Voici donc la proportion exacte des déchets qui seront retraités en France et voilà ce qui nous restera à retraiter.

M. Desaeys lui, est partisan du « One Through », c'est-à-dire du stockage complet. Je ne crois pas que ce soit la bonne solution globale.

Nous avons souhaité, deuxième et dernier élément à l'amendement que cette question soit revue dans cinq ans.

Je crois d'ailleurs qu'à un moment de la discussion en commission, on a évoqué la date de 1987. Pourquoi ? Parce que les problèmes de retraitement vont aussi évoluer. Nous connaissons les travaux récents et efficaces sur la vitrification des déchets qui ont été mis au point en France. Nous savons aussi qu'il y a une différence considérable entre les déchets à très faible irradiation et les déchets profondément irradiés.

Les utilisateurs et les pouvoirs publics doivent utiliser la presse et la télévision pour mieux informer sur l'évolution des techniques de pointe.

Je répète pour la dixième fois que toute information claire et profonde donnée à la population — sauf à désespérer de son intelligence, et je ne vois pas pourquoi nous le ferions — est un élément positif indispensable.

Dans toute cette affaire, et aussi par le biais des écoles, si l'on avait pu, par une vulgarisation scientifique intelligente, donner des explications sur les dangers mais aussi la sécurité des procédures nucléaires, expliquer pourquoi le nucléaire est provisoirement nécessaire, nous aurions certainement évité un grand nombre d'inquiétudes, de protestations, de mouvements d'opposition qui, hélas, ne donnent pas davantage de réponses aux problèmes essentiels que j'ai rappelés tout à l'heure en matière d'approvisionnement énergétique indispensable aux régions économiquement faibles.

Les blancs-seings, les promesses, les autorisations données qui cantonnent les discussions parlementaires, constituent la mauvaise solution au dilemme : produire ou prendre des risques.

Le reproche que l'on peut faire à ce débat n'est pas celui que l'on trouve dans la presse, que 20 députés seulement le suivent, parce que si 20 députés se donnent le plus grand mal pour y apporter leur contribution à un bon niveau, c'est une bonne chose, si vous voulez bien le reconnaître.

Le débat n'est donc pas vain à condition qu'il ne soit pas conclu par des votes majoritaires donnés les yeux fermés. Tout ce que l'opposition présente est rejeté systématiquement : c'est cela qui fausse le dialogue démocratique.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Monsieur Risopoulos, vous avez lu le rapport, vous l'avez même très bien lu, car vous en avez fait état dans vos exposés. Alors, vous savez combien d'amendements de l'opposition ont été soit acceptés, soit repris pour partie. Ne dites donc pas à la tribune ce que vous savez être le contraire de la vérité.

M. Risopoulos. — Nous verrons au vote. Maintenant, si vous êtes le seul arbitre de vos énervements, Monsieur Knoop, depuis quelques jours j'ai appris à regarder avec beaucoup d'intérêt...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Pourquoi s'exciter face à la vérité ?

M. Risopoulos. — Quelle vérité, Monsieur le Secrétaire d'Etat ? Il faut toujours se dire ceci — cela dépend évidemment de la formation morale et intellectuelle qu'on peut avoir reçue...

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Allons, nous avons fait les mêmes études !

M. Risopoulos. — Mais, laissez-moi aller jusqu'au bout...

M. le Président. — Messieurs, je vous en prie.

M. Risopoulos. — ... le relativisme, la conviction que l'on doit avoir de ne jamais avoir raison ni à 100 p.c., ni tout le temps, est la première qualité humaine. (*Applaudissements du ministre Knoop et sur les bancs du F.D.F. et Ecolo-Agalev.*)

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Je suis enchanté de vous l'entendre dire.

M. Risopoulos. — C'est en acceptant que je puis avoir tort que je monte chaque fois à cette tribune.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — On ne s'en est pas fort rendu compte.

M. Risopoulos. — Allons ! Vous savez très bien que lorsque vous avez suggéré une rectification technique là où j'avais commis une erreur matérielle sur le nom d'un institut, je l'ai acceptée de bon cœur. Vous avez souvent l'air, Monsieur Knoop, de naviguer sur des flots impétueux, mais vous n'êtes tout de même pas Neptune dans Virgile : *Quos ego...*

M. le Président. — La parole est à M. Lestienne.

M. Lestienne. — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, je serai extrêmement bref pour présenter les trois amendements que j'ai déposés concernant le nucléaire.

J'ai tout d'abord demandé que l'on veuille bien préciser à propos d'Eurochemic qu'il s'agissait, en effet, de relancer ce centre dans la milite des capacités prévues.

Dans une des réponses faites par M. Knoop, il a laissé entendre que dans la formulation « en respectant les normes de rejet existantes » il sous-entendait que la capacité restait limitée à ce qui avait été prévu. Je me satisfais du fait qu'il répète avec plus de clarté ce que j'ai cru avoir découvert dans une de ses réponses précédentes.

J'ai déposé un deuxième amendement à cette résolution n° 7 au point 6 par lequel j'ai proposé que l'on supprime les mots « au moment où les études préparatoires seront terminées », justifiant cette suppression par la crainte que j'ai que la formulation ne soit quelque peu maladroite, dans la mesure où elle me laisse croire qu'en faisant dépendre l'évaluation de l'évolution de la consommation d'électricité des résultats de la politique de l'utilisation rationnelle de l'énergie et des coûts globaux après que les études préparatoires de la centrale nucléaire aient été terminées, on arrive à vider cette évaluation de tout son sens.

En ce qui concerne cette préoccupation, je n'ai pas eu les réponses que j'attendais. Je souhaiterais que le gouvernement puisse clairement préciser qu'il retirera de manière permanente de l'évaluation de cette politique, notamment de l'U.R.E., les enseignements qui réorienteront, le cas échéant, sa politique.

Enfin, j'ai déposé un amendement, toujours au point 6, tendant à ajouter après les termes « consommation d'électricité résultant de la politique d'U.R.E., etc. et des éventuelles participations dans des centrales étrangères soumises aux mêmes conditions de sécurité et de fonctionnement ».

A ce propos, j'ai eu à la fois dans le débat et par des contacts privés avec le Secrétaire d'Etat à l'Energie une réponse qui m'apparaît satisfaisante et me permet de retirer cet amendement *in fine* au point 6 de la résolution n° 7 (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Vous retirez donc, Monsieur Lestienne, votre amendement *in fine* au point 6, de la résolution n° 7.

M. Lestienne. — Oui, Monsieur le Président, il est retiré.

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Desaeys.

De heer Desaeyere (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Staatssecretaris, geachte collega's, ik zou bij de resolutie over kernenergie niet zozeer willen ingaan op de ecologische aspecten — ik heb dat reeds bij vorige tussenkomsten gedaan — maar ik wil het in de eerste plaats hebben over de economische analyse.

Door een aantal mensen — en ook door de heer Staatssecretaris — wordt systematisch beweerd dat de nucleaire kWh goedkoper zou zijn dan de kWh geproduceerd in de kolencentrales. Zelfs wordt gesteld dat het zo vanzelfsprekend is dat het niet meer moet bewezen worden. Ik ben echter zo vrij dit standpunt ten eerste in twijfel te trekken ten eerste op basis van de vergissingen die in dit verband in het verleden werden begaan.

Het is inderdaad mijn overtuiging dat wij op dit gebied op een grandioze manier om de tuin worden geleid.

Enkele jaren geleden nog werd immers in allerlei overheidsnota's met allerlei argumenten geschermd, namelijk dat kernenergie goedkoper was dan fossiele elektriciteitsenergie en dat zo nodig 1,2 tot zelfs 10 kerncentrales moesten worden gebouwd.

Ik citeer uit een synthesrapport over kernenergie van het Ministerie van Economische Zaken, daterend van maart 1976, op bladzijde 12: «De totale kostprijs van de kWh bij kerncentrales is 50,27 ct., bij thermische centrales 72 ct., dat wil zeggen dat het kostprijsvoordeel ongeveer 30 pct. bedraagt». Wij schrijven 1976.

Het is merkwaardig dat dit prijsverschil ook opnieuw op dit ogenblik opduikt en dat men opnieuw met dit 25 à 30 pct. kostenprijsvoordeel schermt.

Op bladzijde 18 van dit rapport zegt men dan ook: «De kostprijs van de door kerncentrales gebrachte kWh is aanzienlijk lager. Tussen 1980 en 1990 moeten dus tot 12 nieuwe kerncentrales gebouwd worden». Dat was de predictie in maart 1976! In die tijd waren degenen die zich hiertegen durfden verzetten, zeldzaam.

Verschillende mensen nochtans aarzelden niet om ook toen die conclusies in twijfel te trekken. Ik heb toen verschillende artikels geschreven, zelfs een hoofdstuk in een bepaald boek, om deze cijfers minstens te relativeren.

In ieder geval bleek echter enkele jaren nadien dat het hier om een totaal verkeerde voorspelling ging, met andere woorden, de gegevens van 1976 bleken, een aantal jaren daarna — ongeveer drie jaar, dus in 1979 — totaal onjuist.

Mijn stelling is dan ook dat, wanneer op dit ogenblik — in 1982! — wordt beweerd dat de nucleaire kWh goedkoper is geweest, juist zoals in 1979 bleek dat men zich in 1976 ook vergiste. Ik zal dan ook staven dat inderdaad de predictie van 1976 in 1979 onjuist is gebleken.

Uit officiële regeringscijfers bleek inderdaad dat de vroegere rapporten van de Commissie der Wijzen over kernenergie totaal waardeloos waren, dat men ze gewoon in de stoof moest steken. Ik ben er trouwens ook van overtuigd dat het aanvullend rapport der wijzen op analoge manier binnen twee, drie jaar in de stoof zal kunnen gegoooid worden. Ik citeer hier een aantal zinnen: «Men merkt dat bij de huidige brandstofprijzen, met name 220 frank per Geal ingevoerde steenkolen en de 26 ct. de kWh geproduceerde elektriciteit, nucleair, de 600 MW steenkoolcentrales de meest interessante zijn».

Wanneer men deze zin voor de eerste maal leest krijgt men de indruk dat hij uit het ene of her andere ecologische verslag komt of uit een Limburgse steenkolennota.

De Staatssecretaris zal niet aarzelen deze zin te kenschetsen als afkomstig uit een nota in verband met steenkolen. De Staatssecretaris heeft verschillende malen gezegd dat men blijkbaar «gebiologeerd» is door de steenkolen. Deze zin komt echter niet uit een Limburgs rapport, of uit een rapport van «steenkolen-fanatici» maar wel uit de nota «Methodologische aspecten van vraag en aanbod», vervat in een verslag uitgaande van de diensten voor de energie, wetenschapsbeleid, van de Eerste Minister. Dit is, naar mijn mening, een zeer betrouwbaar verslag. Het dateert van 1979.

De heer Moors. — Waar haalt u dat het al dan niet betrouwbaar is?

De heer Desaeyere. — Het gaat om een officiële regeringsstudie die werd aangevat op het ogenblik van de Volksunie-deelneming aan de regering.

De heer Moors. — Is het daarom niet goed?

De heer Desaeyere. — Mijnheer Moors, u zult toch niet ontkennen dat tijdens de deelneming van de Volksunie aan de regering voor de eerste

maal de nucleaire optie werd teruggedraaid. Dit is een belangrijk politiek feit. Het is pas sedert de deelneming van de Volksunie aan de regering dat voor de eerste maal de vergelijkende kostprijsanalyse voor een kolencentrale en voor een nucleaire centrale heeft uitgewezen dat steenkolencentrales het goedkoopst uitvallen. Op basis van dit verslag werd geoordeeld voor kolencentrales. U kunt ook niet ontkennen dat in meerdere regeringsverklaringen gedurende jaren men het niet heeft aangedurfd deze optie terug te schroeven. Nu de regeringsdeelneming van de Volksunie voldoende in het verleden komt te liggen, komt men nu direct terug tot de nucleaire optie.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — N'avez-vous pas été victime d'un mirage? Y aurait-il eu un débat énergétique du temps de la participation de la Volksunie au gouvernement? Tout ce que vous dites-là est peut-être très amusant ou intéressant, mais totalement inexact. L'équipement nucléaire a continué tel qu'il avait été prévu par M. Oleffe pendant toute la participation de la Volksunie au gouvernement. A l'époque j'étais dans l'opposition.

De heer Desaeyere. — Dat geef ik toe, Mijnheer de Staatssecretaris.

Er is echter voor de eerste maal een verslag opgemaakt waarin de kostprijsanalyses in tegenovergestelde richting wezen en op basis waarvan men voor de toekomst de optie heeft genomen aan kolencentrales de voorkeur te geven.

De heer Moors. — Wat niet de enige reden zou zijn geweest!

De heer Desaeyere. — Dit is zeker niet de enige reden.

De heer Moors. — Anderen, die niet tot de Volksunie behoorden, waren ook die mening toegedaan.

U baseert zich op een aantal studies, maar de ene studie is goed en de andere is slecht. Elke studie, hoe goed zij ook moge zijn, houdt gevaren in en het is wat ik even wilde stellen. Waarom de ene studie werkelijk *nec plus ultra* aanvaardt zonder meer, terwijl men de andere studie afbreekt. Waarop is dit gesteund?

Wanneer u het heeft over voorspellingen dan ben ik van mening dat de predicties van de laatste dertig jaar fout zijn gelopen.

Ik herinner mij zeer goed dat in het jaar 1952-1953 voorspeld werd dat wij in de E.E.G. een enorm tekort aan steenkolen zouden krijgen. Daardoor moest de kolensector toch tegen de jaren 60 worden uitgebouwd. Wat zagen wij in 1958? Wij zagen dat de hele studie voorbijgestreefd was en dat de vraag anders werd georiënteerd en dat men overstapte naar petroleum.

Ik wil nog eens duidelijk stellen dat men voorspellingen met voorzichtigheid moet benaderen. Wij moeten niet uitgaan van het standpunt dat wij nu een goede predictie hebben. Ik maak voorbehoud ten overstaan van elke predictie en dit is het onzekere in het ganse energiedebat, kijkend in de toekomst.

De heer Desaeyere. — Vooreerst gaat het niet om een predictie maar om de kostprijsanalyse.

De heer Moors. — Ik had het over het begin van uw uiteenzetting, toen u over predicties sprak.

De heer Desaeyere. — Neen, het gaat om de analyse van de kostprijs, comparatief gezien nucleair/steenkolen. Daarbij komen wel bepaalde predicties in aanmerking, met name over de te verwachten evolutie van de prijzen, maar men moet niet vergelijken met de onzekerheid die heerst in verband met het groeiritm. Vervolgens, moet ik zeggen dat ik niet beweer dat de studie van 1979 *nec plus ultra* is. Wat ik enkel wil doen is de stelling relativeren, dat nucleaire kWh noodzakelijkwijze goedkoper moeten zijn dan kolen. Dit is niet waar. Deze cijfers kunnen ten eerste betwist worden. Het doel van mijn pleidooi is de huidige predictie van de regering in dit verband te relativeren en te zeggen dat, als het gaat zoals in het verleden, de huidige predictie binnen drie jaar zal geïnvaleideerd worden.

Bij wijze van voorbeeld citeer ik uit ditzelfde rapport, enkele bladzijden verder: «De 600 MW steenkoolcentrales zijn steeds de meest interessante, wanneer de nucleaire centrale een levensduur heeft van 25 jaar tegenover een levensduur van 35 jaar voor de steenkolencentrales. Dit geldt eveneens, welke ook de hypothese weze aangaande de levensduur, bij actualisatievoet van 8,6 pct. Bij een actualisatievoet van 8,6 pct. komt de rendabiliteitslimiet met steenkoolcentrales te liggen op 66 centimes/kWh». Dit is een tamelijk hoog bedrag ten overstaan van de 1 300 MW-centrales.

Enkele bladzijden verder: «Er wordt in alle gevallen geïnvesteerd in steenkoolcentrales om aan de basisvraag te voldoen, vermits zij de minst

dure uitrusting vormen voor gebruik op lange termijn».

De eindconclusie komt voor op blz. 327 van dit rapport: «Wat betreft de investeringen waartoe moet beslist worden, blijken de steenkolencentrales meer rendabel dan de nucleaire centrales. Indien echter rekening wordt gehouden met de ontzwareling — in verband met het leefmilieu — wordt het voordeel zwak in het basisgeval». Er blijft dus een betekenisvol voordeel bestaan voor steenkoolcentrales, maar dit wordt zwak; met andere woorden, het voordeel wordt enigszins lager maar het blijft volgens deze studie bestaan.

Wat onze koers op dit vlak betreft, hebben wij tussen 1976 en 1979 een drastische ommekeer gekend. In 1976 vindt de minister kerncentrales 30 pct. goedkoper dan fossiele centrales. Amper drie jaar later blijkt uit een officieel regeringsdocument het tegenovergestelde. Vandaar mijn stelling — en ik zeg niet dat deze de juiste is — dat er een belangrijke probabiliteit bestaat op basis van onze ervaringen in dit verband, met name dat binnen drie jaar ook het tegenovergestelde het geval kan zijn van datgene wat op dit ogenblik wordt beweerd.

Op het eerste gezicht had men in 1979 in Limburg kunnen juichen omdat blijkbaar niets de bouw van de steenkoolcentrale in de weg stond. De aap kwam echter zeer vlug uit de mouw. Inderdaad, op blz. 310 van dit rapport wordt gesteld — en daarvoor vraag ik bijzondere aandacht — «dat het productiepark waartoe men heeft beslist, blijkt te voldoen aan de vraag tot 1985 en zelfs tot 1988, indien de jaarlijkse aangroei van de belastingen gering is». Het is op basis daarvan, Mijnheer Moors, dat men ons al deze jaren heeft bedrogen. Men heeft gezegd dat indien de belasting onvoldoende toeneemt, het niet nodig is een steenkoolcentrale te bouwen.

Als deze analyse juist is, waarom zijn ze dan nu nodig? Als wij vaststellen dat tussen het verschijnen van dit rapport en vandaag — tussen 1979 en 1982 — de groei van het elektriciteitsverbruik eerder stagneert of zelfs gedaald is, vragen wij ons af welk spel in feite wordt gespeeld.

Ik wil in dit verband duidelijk stellen dat ook de Socialisten en minister Claes op dat vlak een zware verantwoordelijkheid treft.

In de periode 1979-1982 toen de steenkolencentrales, volgens officiële cijfers, de meest goedkope waren, werden deze kolencentrales geweigerd, zagezegd omdat de elektriciteitsvraag onvoldoende steeg. Dan volgen er drie jaren gedurende dewelke de elektriciteitsvraag niet steeg, maar zelfs afnam. Thans zegt men dat wij niet alleen steenkolencentrales nodig hebben, maar ook kerncentrales.

De regeringspolitiek kan in feite als volgt worden samengevat: als er werkelijk centrales nodig zijn — zoals in 1975 of zoals het thans blijkt — dan is kernenergie voordelig en dan moet men er bouwen.

Als er geen centrales nodig zijn en als de capaciteit volstaat, dan zijn steenkolencentrales voordelig, dan hebben wij ze echter niet nodig.

De heer Voorzitter. — Mijnheer Desaeys, sta mij toe u even te onderbreken.

SOUHAITS DE BIENVENUE A UNE DELEGATION PARLEMENTAIRE ITALIENNE

WELKOMWOORDEN AAN EEN ITALIAANSE PARLEMENTAIRE DELEGATIE

M. le Président. — Mes chers collègues, nous avons le plaisir de recevoir parmi nous une délégation de la Commission de la Défense du Parlement italien.

Signor Presidente, Signor Ambasciatore, Caro Deputati, e per me un gran piacere di ricevere Voi nel nostro parlamento.

Siete Benvenuti! (Applaudissements sur tous les bancs.)

NOTE PREPARATOIRE DU GOUVERNEMENT AU DEBAT SUR L'ENERGIE

Reprise du débat

VOORBEREIDENDE NOTA VAN DE REGERING OMTRENT HET ENERGIEDEBAT

Hervatting van het debat

M. le Président. — Mesdames, Messieurs, nous reprenons le débat sur l'énergie.

Dames en Heren, wij hervatten het energiedeбат.

De heer Desaeys heeft het woord.

De heer Desaeys. — Mijn stelling is dan ook dat de strategie van de nucleaire sector zeer eenvoudig en doorzichtig is. Volgens mij vormt deze sector een bewuste manipulatiepolitiek, waarbij er wat betreft brandstofkosten, uraniumprijs en dergelijke, weinig aandacht aan de kosten in de nucleaire sector wordt besteed, in een periode dat er toch geen bestellingen moeten worden geplaatst, omdat er dan geen gevaar is (cfr. periode 1979).

Aan de andere kant, op een ogenblik dat het dringend wordt, doet de nucleaire sector al het mogelijke om getrukkeerde cijfers voor te leggen, om de nucleaire kWh gunstig voor te stellen ten einde bestellingen in de wacht te slepen. Naar mijn mening is dit een zeer gevaarlijke procedure.

Ik zou bijgevolg in dit verband toch even bondig uit het meest recente rapport van de diensten van de Eerste Minister enkele conclusies willen trekken.

Inzake de programmatie van het wetenschapsbeleid en het nationale R. en D.-programma — nota van de maand maart 1982 van de heer Verbruggen — in het kader van het energiebeleid — ik kan de lezing van deze nota dringend aanbevelen — wordt in de besluiten (bladzijde 45 en 46) ondernomen het volgende gezegd:

«Ten eerste dat de optimale strategie uit dit onderzoek afgeleid is:

A. Bestel thans geen nieuwe centrale;

B. Onderhandel over Chooz en ontwikkel de warmtekrachtproductie.

Ten tweede, vermijd dat de voorgestelde strategie een hypotheek legt op de toekomst. De kosten van overinvestering zijn merkkelijk hoger dan de kosten van onderinvestering». Zoals de vorige jaren is het gevaar reëel voor overinvesteringen.

En dan lezen wij op bladzijde 46 van dit rapport: bij een volutaristisch R.E.V.-beleid wordt de vraag naar elektriciteit gedrukt en dit maakt een verdere uitbreiding van het nucleaire programma minder dringend en zelfs overbodig.

En dan hebben wij een zin die zeer belangrijk is in het kader van dit debat: men kan de behoeften aan kapitaal voor R.E.V.-beleid en de 1 300 MW-kerncentrale met elkaar vergelijken. De kapitaalbehoefte voor 1 300 MW-kerncentrale is de meest aanzienlijke, dermate dat het verlaten van deze optie de financiering mogelijk maakt van de R.E.V.-optie.

Welke is dus de conclusie van dit rapport? Eenvoudigweg dat kolencentrales en kerncentrales mutueel exclusief zijn, niet alleen op het technische vlak maar ook op het financiële vlak, vooral voor ons land met de huidige interestvoeten. Er is dus een mutuele exclusiviteit tussen het nucleaire programma en het R.E.V.-optie.

Wij hebben slechts het geld voor investering in één van beide. In dit debat moeten wij dus een keuze doen omdat de twee opties niet tegelijk kunnen worden gerealiseerd aangezien wij daarvoor het spaargeld niet beschikbaar hebben. Beide opties zijn spijtig genoeg kapitaalintensief. Dat wil ik niet ontkennen. Er moet dus een keuze gemaakt worden tussen de nucleaire optie en de R.E.V.-optie, en daarbij moet men rekening houden met het feit dat beide opties enorme investeringen vergen.

Er is dus reden te over om op dat vlak uiterst voorzichtig met de spaargelden om te springen en niet te denken dat wij alle mogelijke projecten kunnen financieren. Wij moeten duidelijk kiezen. Er is een mutuele exclusiviteit tussen enerzijds het R.E.V.-programma — daarin begrepen de stadsverwarming enzomeer — en het nucleaire programma. De twee kunnen niet samengaan.

Ik meen dus inderdaad dat de regering in deze nota een inconsistentie begaat, zoals ik ze hier gisteravond heb geschetst. Wat is de realiteit? Ofwel is resolutie 2 onuitvoerbaar ofwel resolutie 5. De uitvoering van beide samen is onmogelijk.

Gezien de argumenten die ik naar voren heb gebracht is voor ons de keuze niet moeilijk — misschien wel voor de regering. Wij hebben een aantal amendementen ingediend bij resolutie nr 7. Deze amendementen slaan voornamelijk op punt 6 van resolutie 7.

In punt 6 wordt gesproken over «een evaluatie». Ik denk dat het nuttig is deze evaluatie te specificeren. De heer Eyskens heeft gezegd dat er een onderscheid is in de lengte van de studieperiode; deze belooft twee jaar voor een kolencentrale en drie jaar voor een kerncentrale. Vandaar dat het volgende wordt voorgesteld in het eerste amendement: «Deze evaluatie zal geschieden na drie jaar, dit wil zeggen in het jaar 1985».

Ik meen dat het nuttig is expliciet in de resolutie in te schrijven dat dit overeenkomt met de bedoelingen van de regering. Het niet inschrijven in de resolutie zou, in de volgende jaren, kunnen leiden tot een andere

interpretering.

In ons tweede amendement stellen wij voor punt 6 aan te vullen met wat volgt: « In ieder geval echter zullen er noch bestellingen geplaatst worden noch bepaalde investeringsuitgaven verricht worden op het gebied van de kerncentrale alvorens de reële bouw van de kolencentrale werd aangevat ». Ook dit stemt overeen met de geest van de resolutie en met de uitspraken en de bedoelingen van de regering. Toch meen ik dat het strikt noodzakelijk is dit in de resolutie op te nemen.

Tenslotte stellen wij een laatste aanvulling voor met name: « Bij een eventueel te trage groei van het elektriciteitsverbruik zal de kerncentrale het eerst worden geschrapt of in de tijd vooruitgeschoven ».

Ik geloof dat de zin van deze amendementen voldoende werd toegelicht. (Applaus bij de leden van de Volksunie.)

M. le Président. La parole est à M. le Secrétaire d'Etat à l'Energie.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Monsieur le Président, chers collègues, M. De Batselier a posé un certain nombre de questions importantes. Etant donné qu'il revient dans quelques minutes, je répondrai à ses questions lorsqu'il sera là. M. Dierickx qui, tout à coup annonce que son groupe ne participe plus au débat et qui par la suite revient à la tribune, a voulu élargir la discussion en la plaçant sur le plan international et en signalant que deux pays, la France et l'Union-Soviétique faisaient un grand effort dans le domaine nucléaire.

Je voudrais rassurer M. Dierickx et lui dire que ce n'est pas parce que l'Union-Soviétique poursuit cette politique que je la propose. Cependant, je voudrais attirer son attention sur l'interview publiée ce matin dans *La Libre Belgique* dans lequel notre Ministre des Affaires étrangères, M. Tindemans, fait état des déclarations d'un spécialiste polonais lors d'un colloque sur l'énergie qui a eu lieu aux Etats-Unis. Ce spécialiste polonais déclarait: « Pourquoi faites-vous des centrales nucléaires? Nous vous fournissons l'énergie ». Je cite quasi textuellement le texte de M. Tindemans et je demande à M. Dierickx et à tous les membres de la Chambre de réfléchir sur le sens de cette curieuse proposition.

J'en reviens aux questions de M. De Batselier.

Il aurait pu trouver pas mal de réponses à ses questions en consultant le rapport. Je lui répondrai cependant rapidement.

Il est évident que, dans les résolutions présentées, le moratoire nucléaire est exclu, cela doit être dit clairement et cela me paraît une excellente chose.

On a longuement parlé, Monsieur De Batselier, de croissance de la demande d'électricité. Pour moi, le pourcentage d'augmentation le plus probant — je partage à cet égard une volonté d'optimisme avec M. Risopoulos — est de 3 p.c. Nous sommes loin des 5 p.c. japonais, mais comme je vous l'ai dit en commission, si l'on se place sur des critères d'optimum économique, le choix nucléaire se défend même sans aucune augmentation de la demande d'électricité.

Si l'on choisit le plan de la sécurité d'approvisionnement, avec une augmentation de l'ordre de 2 p.c., il y a déjà nécessité de prévoir une nouvelle centrale nucléaire pour les années postérieures à 1990.

Ceci dit, et dans le cadre d'une diversification, dans le cadre aussi d'une hypothèse d'augmentation de la demande d'électricité, de l'ordre de 3 p.c., il faut faire intervenir le charbon.

Il est certain que kw-charbon est nettement moins coûteux quand il est produit dans une centrale de 600 MW que dans 2 centrales de 300 MW et plus encore que dans de plus petites centrales, qui sont d'ailleurs abandonnées dans tous les pays. Je vous renvoie d'ailleurs au rapport dans lequel vous trouverez des chiffres précis quant au prix de revient, et donc au prix de revient du kw-charbon.

Mais en toute hypothèse, même au risque de faire de la peine à M. Desaeys, le kw-nucléaire est moins coûteux que le kw-charbon.

Puis-je citer un document de la commission de la Communauté européenne, n° 36, qui traite d'une stratégie énergétique pour la Communauté, au volet nucléaire. Dans ce document à la page 4, je lis — et ce sont des chiffres qui sont même plus élevés que ce que je crois personnellement — « L'électricité produite au moyen du charbon est de 30 à 90 p.c. plus cher que celle d'origine nucléaire ». Je lis également ce qui se trouve au bas de la page, cela répondra de façon claire à tout ce qu'a dit M. Desaeys.

La Commission ajoute: « ... en tenant compte de tous les coûts, y compris ceux relatifs à l'évaluation des déchets et au démantèlement ultérieur des installations ». Je crois ainsi répondre aux observations faites par M. Desaeys et par M. De Batselier en ce qui concerne le prix du kw-nucléaire.

M. De Batselier a posé une question précise: qui va supporter le coût

des études préparatoires à la construction d'une centrale nucléaire? C'est très clair, ma réponse est extrêmement précise: ce sont les compagnies d'électricité qui sont les maîtres de l'ouvrage de cette centrale.

En ce qui concerne les déchets, M. De Batselier m'a interrogé sur Eurochemic, de même que plusieurs membres et je vais grouper les questions.

Dans le discours de M. Dupré, il n'y avait pas de questions particulières mais nous estimons devoir reprendre l'activité d'Eurochemic pour régler ce problème des déchets.

Je peux citer des chiffres à M. Risopoulos. Le problème des déchets, a-t-il dit, est sept fois plus important sans retraitement.

M. Risopoulos est un homme prudent mais la réalité dépasse encore le chiffre qu'il a cité puisque pour 5 500 MW dans les centrales que nous aurons en 1985, le volume des déchets sans retraitement serait de 250 m³ par an et avec retraitement de 16 m³. Le rapport est donc de 15.

M. Risopoulos. — Ce sont fatalement des chiffres de 1981 que je vous ai cités.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Voilà les nouveaux chiffres qui me sont communiqués. J'espère que vous ne me lapiderez pas si le rapport est de 12 ou 13.

En ce qui concerne le plutonium sans retraitement 1 500 kg, avec retraitement 5 kg; le rapport est de 300.

Il est donc utile et nécessaire de rouvrir Eurochemic, pour ne pas être sous la coupe d'un monopole. Cet argument a été employé par un membre de la commission, je crois qu'il s'agissait de notre rapporteur, M. Dupré, mais je puis dire que je le partage car, je suis adversaire de tout monopole, qu'il s'agisse d'un monopole français, allemand, ou plus encore, d'un pays n'appartenant pas à la Communauté.

Je répondrai maintenant à la question de M. Lestienne en ce qui concerne le sens des mots « normes de rejet » qui ont été adoptés par la commission qui a modifié le texte de la résolution concernant Eurochemic.

Ces mots ont paru à la commission préférables aux simples termes « dans la capacité prévue » parce que cette référence aux normes de rejet rejoint l'idée de la capacité prévue en y ajoutant une idée de sécurité. Je demanderais dès lors à M. Lestienne de bien vouloir retirer son amendement.

M. Wauthy. — Il a annoncé qu'il le retirait, je crois.

M. Knoops, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Il a retiré son dernier amendement mais il a annoncé qu'il attendait mes déclarations avant de prendre une décision pour les deux autres.

En ce qui concerne l'amendement au point 6 des résolutions sur le nucléaire, ce serait, me semble-t-il, une erreur de supprimer les mots « lorsque les études préparatoires seront terminées » parce que l'on n'aurait plus aucune référence pour indiquer le moment où doit être prise la décision d'entamer la construction d'une centrale nucléaire, de retarder cette construction ou, à la limite, de l'annuler.

Mais il est bien entendu — je l'ai dit à M. Lestienne en privé et je tiens à le répéter ici — qu'il n'est pas question de construire une centrale nucléaire qui serait manifestement inutile. Et même, si cette construction était faite, il ne serait pas question de mettre en activité une telle centrale si elle était inutile pour l'économie du pays. Cela doit être bien clair. Dès lors, je demanderai également à M. Lestienne de retirer son amendement sur ce point.

J'en arrive aux questions posées par M. De Batselier qui concernent la sécurité.

Au risque de décevoir M. De Batselier qui aime me faire apparaître, non pas avec un couteau entre les dents, mais avec une centrale nucléaire au travers de la bouche, je puis lui dire, sans préjuger de la cohérence de mon attitude, qu'elle est en tout cas prudente en ce qui concerne le surgénérateur.

Un pays comme le nôtre — pays industriel, dépendant très largement de l'importation, devant exporter, ne pouvant le faire qu'avec une industrie compétitive — doit avoir une ouverture sur la technique du surrégénérateur. Mais je serais très prudent, en tous cas dans les circonstances présentes, dans l'état actuel des connaissances, quant à l'implantation d'un tel outil sur notre territoire.

En ce qui concerne le contrôle de la sécurité dans les centrales nucléaires, est-il sérieux, Monsieur De Batselier, de considérer comme une grande victoire de votre part d'avoir obtenu que soit indiquée dans les annexes au rapport la composition du conseil d'administration de l'Association

Vinçotte ? Vous savez que ces renseignements sont publiés par le *Moniteur*. Il n'y a rien de secret dans ce domaine. Et si vous y tenez — cela demandera certainement un effort — je suis prêt à vous envoyer le curriculum vitae de toutes les personnes, par ailleurs très honorables qui composent ce conseil d'administration. Il était quand même difficile, vous en conviendrez, d'insérer ce curriculum vitae dans le rapport.

M. Bossuyt. — Vous avez de l'imagination.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — J'ai écouté tout l'exposé de M. De Batselier.

Ceci dit je renvoie M. De Batselier à l'excellent article de M. Delhove relatif à l'organisation de la sécurité nucléaire dans notre pays. Il verra que l'Association Vinçotte — qui, je le rappelle est un organisme de contrôle auquel nous n'avons rien à reprocher et qu'il serait donc dangereux de modifier à l'heure actuelle — est chapeautée par une commission interministérielle présidée par le directeur général du Ministère de l'Emploi et du Travail.

Je voudrais dire à M. Coëme qu'en relisant l'intervention qu'il a faite à cette tribune, il y a deux jours, je constate qu'il attache très peu d'importance à l'emploi dans le secteur nucléaire et qu'il sous-estime d'ailleurs les chiffres de façon systématique. Je veux être précis. On dira peut-être encore que c'est une déclaration tonitruante mais je ne suis pas pour l'énergie nucléaire parce qu'elle procure des emplois directs. Je suis pour l'énergie nucléaire comme partie de notre approvisionnement énergétique, vu l'intérêt que peut en tirer notre pays sur le plan du coût de l'énergie électrique. Ceci dit, il est un fait que pouvoir obtenir un certain nombre d'emplois dans ce secteur me paraît dans un pays comme le nôtre un argument également valable.

Une centrale nucléaire de 1 300 MW représente 23 000 emplois par an et non 15 000. C'est bien sûr insuffisant pour assurer l'emploi dans ce secteur. Je crains d'ailleurs que malgré les efforts faits à l'exportation — efforts que vous sous-estimez puisque vous dites qu'ils sont peu significatifs — il y ait une certaine diminution de l'emploi dans ce secteur. Mais en tout cas si nous abandonnons tout programme nucléaire il est certain que nous perdons la référence nationale.

Ces mots là ne vous disent rien, Monsieur Coëme ? C'est un mot que j'ai entendu citer par beaucoup d'intervenants de votre parti dans d'autres secteurs. Cela vaut également pour le secteur nucléaire. Si nous perdons la référence nationale, nous perdons également toute chance de nous placer à l'exportation.

M. Coëme. — Jusqu'à quand allez-vous justifier des constructions nucléaires, Monsieur le Secrétaire d'Etat ?

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Je viens de vous dire, Monsieur Coëme, que ce n'est pas pour des raisons d'emplois en premier lieu, que j'opte pour le choix nucléaire.

Ceci dit, à partir du moment où le kWh d'origine nucléaire est nettement meilleur marché que tout kWh produit par d'autres sources, et je viens de vous citer le document de la Communauté européenne, et alors que plus de 70 p.c. d'une centrale nucléaire se construit dans notre pays. Pourquoi négliger ces emplois ? N'oubliez pas qu'ils peuvent également assurer des fournitures à l'exportation.

Je constate — même si pour vous ce chiffre est peu significatif — que dans les cinq dernières années nos constructeurs nucléaires ont exporté pour une valeur de 30 milliards de francs. Cela ne me paraît pas négligeable. J'aimerais voir ce chiffre maintenu sinon développé.

M. Fedrigo propose un amendement qui serait excellent si nous avions retenu l'idée de mettre des « considérants » et à condition d'y changer deux mots. Il suffirait de supprimer la négation pour que votre amendement puisse être retenu, Monsieur Fedrigo. Malheureusement, je ne puis même pas vous proposer cette petite modification puisque, vous le savez, le gouvernement a choisi de ne pas reprendre « de considérants ».

Vous avez parlé, Monsieur Fedrigo, des difficultés de rejet des déchets nucléaires dans les océans. Je partage vos craintes à cet égard. J'estime que les recherches doivent être non seulement poursuivies mais encore développées pour trouver des systèmes plus valables dans ce domaine.

Si nous devons être prudents en matière de rejet des déchets dans les océans, par contre je puis, en étant très à l'aise, être catégorique pour le rejet de vos amendements.

Je répondrai à M. Sleenckx, qui est intervenu à propos du C.E.N. de

Mol, lorsque j'aborderai la question relative à la résolution n° 9.

De heer Voorzitter. — Het woord is aan de heer Desaeysere.

De heer Desaeysere. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb twee opmerkingen. Ten eerste, de cijfers geciteerd door de staatssecretaris over de kostprijs gaan van 30 tot 90 centiem per kWu en slaan natuurlijk op twee totaal verschillende situaties. In het eerste geval gaat het om geïmporteerde, goedkope steenkool. In het tweede geval gaat het om eigen West-Europese steenkool. Ik geloof dan ook dat wij ons op dit ogenblik bij het eerste cijfer moet houden. Ik vind deze studie in zekere mate onbetrouwbaar. Wij zouden in de eerste plaats een beroep moeten doen op eigen studies, bij voorbeeld op de studies van de diensten van de Eerste Minister, namelijk op de diensten van de programmatie voor het wetenschapsbeleid. Het is al te gemakkelijk steeds maar te verschijnen met studies van een nog hogere instantie. Binnenkort krijgen wij een nucleair rapport van God de Vader op ons bureau waarmee ze ons zullen doodslaan. Ik geloof dat de cijfers die in het rapport van de diensten van de Eerste Minister staan voldoende betrouwbaar zijn om ons op te baseren.

De heer Voorzitter. — De heer Dierickx heeft het woord.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb het gevoel dat de staatssecretaris systematisch weigert te antwoorden op mijn twee stellingen ingenomen in verband met de gebeurtenissen in het buitenland.

Ik heb gezegd, Mijnheer Knoop, dat wij kunnen constateren dat in meerdere landen de politieke en economische krachten zich afwenden van de kernenergiesector. Ik heb cijfers aangehaald, ik heb voorbeelden gegeven, ik heb auteurs geciteerd. Uw raadgevers hadden op zijn minst kunnen nagaan of ik loog of de waarheid sprak. Dat hadden zij gemakkelijk kunnen nagaan. De conclusie van de door mij geciteerde auteurs is steeds weer dezelfde: nog slechts twee landen gaan door met het stelselmatig bouwen van kerncentrales, namelijk Frankrijk en de Sovjet-Unie.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — C'est ce que j'ai dit à la tribune. Vous n'étiez pas là quand j'ai répondu.

De heer Dierickx. — Ik zou willen weten, Mijnheer de Staatssecretaris, of deze auteurs gelijk hebben of niet.

De heer Voorzitter. — De heer De Batselier heeft het woord.

De heer De Batselier. — Mijnheer de Voorzitter, ten eerste, weten wij dat men zich wat het energieverbruik betreft, gebaseerd heeft op 3 pct. groei. Vervolgens moet ik zeggen dat de staatssecretaris uiteraard opnieuw geen antwoord heeft gegeven op de studie van de heer Verbrugghe (Ufsia) die uitgaat van de hypothese dat een groei van 4,4 pct. noodzakelijk is vooraleer een bijkomende kernenergiecentrale verantwoord is. Bij Ufsia kan men nagaan of dit juist is.

Ten tweede heeft de staatssecretaris gezegd dat diversificatie voor steenkool noodzakelijk was, maar ik had concreet gevraagd welk percentage de steenkool nog als belang heeft, in het totale energieverbruik wanneer er sprake is van een bijkomende kerncentrale waarover hij het had.

Derde punt: Mijnheer de Staatssecretaris, ik ben u wel dankbaar voor de precisering inzake studiekosten. U is concreet geweest over het feite wie er gaat betalen, alhoewel dit mij doet besluiten dat die kerncentrale er zeker zal komen omdat de druk van de elektriciens wel groot genoeg zal zijn om de studiekosten, ook qua exploitatie, te recuperen.

Over Eurochemic hebben wij in de commissie voldoende uitgeweid. Als u echter zegt van plutonium geen atoombommen te zullen maken, waarom legt u dan niet de verplichting op van de oxidetechniek vermits zij bij toepassing van deze techniek er toch zeker van zijn dat men ze niet meer kan aanwenden noch voor kweekreactoren noch voor het vervaardigen van atoombommen.

Inzake de firma Vinçotte heeft u een hele uitleg gedaan maar in feite niet geantwoord op hetgeen ik u gevraagd heb. In uw verslag beslaat deze zaak slechts een halve bladzijde. Ik meen te mogen vaststellen dat u precies doet alsof ik het verslag niet heb gelezen maar ik kan u verzekeren dat bedoeld verslag in uw afwezigheid in de commissie werd besproken en dat ik daar toen gedurende meer dan twee uur opmerkingen heb naar voren gebracht. Het rapport inzake de veiligheid werd immers bladzijde na bladzijde doorgenomen en ik betwijfel of dit over alle punten kan gezegd worden. Overigens heb ik uw kabinetsleden op een bepaald ogenblik moeten doen opmerken dat een aantal antwoorden niet werden verstrekt en ik heb hen gevraagd of dit al dan niet met opzet was. Met

de geringe informatie over deze problematiek in uw verslag heb ik enkel willen aantonen dat de personen die daaraan verbonden zijn wel degelijk binding hebben met de nucleaire sector en dat ik daar namen heb opgezet en functies.

Mijn vraag was alleen of dit al dan niet veroorloofd is en of men daardoor niet het statuut van de Vereniging Vinçotte had moeten wijzigen. Ik heb evenmin iets vernomen over de binding tussen de V.Z.W. en N.V. Vinçotte International. Ik heb daar geen antwoord op gekregen. Nochtans maken zeven leden van de Raad van Beheer daarvan deel uit. Ik heb u het artikel 3 van het statuut voorgelezen doch u heeft mij hierop niet geantwoord. Mijnheer de Staatssecretaris, ik geloof dat u de plenaire vergadering aanpakt zoals de commissievergadering en dat hier eveneens een leemte zal blijven bestaan. (*Applaus bij de leden van de S.P. en van Agalev*).

M. Le Président. — La parole est à M. Knoop.

M. Knoop, Secrétaire d'Etat à l'Energie. — Permettez-moi d'intervenir quelques instants, Monsieur le Président. Je voudrais rappeler — je ne l'ai pas dit à la tribune — que M. Verbrugge faisait partie de la Commission des Sages. Vous avez le document. On a utilisé la méthode Verbruggen mais avec aujourd'hui des personnes pour le contrôler. Cela prouve que

certain experts ne sont pas totalement fiables. Si vous consultez le rapport des Sages — éléments d'actualisation — vous constaterez qu'à partir de 1,8 p.c. d'augmentation, il faut déjà du nucléaire.

De heer Voorzitter. — De heer Desaeys heeft het woord.

De heer Desaeys. — Mijnheer de Voorzitter, hetgeen de staatssecretaris zoeven komt te zeggen is niet juist. Vanaf 1,8 pct. is er 1 300 MW nodig en geen 1 900 MW. De staatssecretaris denkt dat dit nucleair moet zijn en dat staat wel in het rapport maar dan is er enkel mutuele exclusiviteit. Dan moet men juist kiezen en dan wordt in het rapport voor het nucleaire gekozen, maar daarom moeten wij daarvoor nog niet kiezen.

M. le Président. — Mesdames, Messieurs, nous allons interrompre ici nos travaux pour ce matin.

Dames en heren, wij beëindigen hier onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

— La séance est levée à 13 h 15 m.

De vergadering wordt om 13 u 15 m. gesloten.

— Prochaine séance publique, cet après-midi à 14 h 15 m.

Volgende openbare vergadering, deze namiddag om 14 h 15 m.